

Landet bag kaos

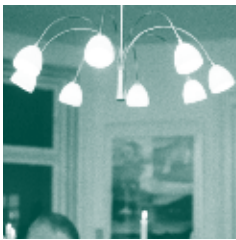


Baglandet på Vesterbro
– et sted for tidligere anbragte

Else Marie Andersen

Landet bag kaos

Baglandet på Vesterbro
– et sted for tidligere anbragte

**Udgivet af:**

Baglandet
Vesterbrogade 24, 3. sal
1620 København S.
Tlf. 33 21 26 66
Email: baglandet@ofir.dk
Web: www.baglandet.net

Forlaget AXEL
Blegdamsvej 24A
2200 København N
Tlf. 35 35 84 64
Email: axel@forlagetaxel.dk

Udarbejdet af:

Journalist Else Marie Andersen,
tlf. 45 81 48 87 eller marie@post4.tele.dk

Fotograf:

Pressefotograf Lars Lindskov

Layout:

Peder Hovgaard/ph7 kommunikation

Tryk:

Phønix-Trykkeriet AS

ISBN: 87 88210 286

Oplag: 1000

Bogen bestilles hos forlaget.

Indhold

Forord.....	6
Tre måneder tæt på tidligere anbragte.....	8
Præsentation.....	10
En dag i Baglandet.....	11
Baglandets historie.....	19
Baglandet skaber identitet	21
Baglandets 14 leveregler.....	38
Særlige kvindeproblemer.....	58
Grys historie – alene i et ukendt land.....	65
Faglige og teoretiske refleksioner.....	75
Af socialrådgiver, cand.scient.soc, ph.d. Karin Kildedal	
Fakta om baglændere	95

Forord

Forord



Det er mig en stor glæde at skrive forordet til denne bog, der giver udenforstående et stærkt indblik i den verden, som er Baglandets og baglændernes.

Jeg vil udtrykke min uforbeholdne respekt for såvel det arbejde, der foregår i Baglandet som for det mod og den åbenhed, baglænderne udviser. Et mod, der kommer til udtryk både gennem samtalerne i forbindelse med Else Marie Andersens arbejde med at skrive denne bog og især i den hverdag, hvor de kæmper med fortidens uhyrer. Nu er det jo ikke sådan, at man pr. definition har voldsomt store problemer, fordi man er tidligere anbragt og kommer i Baglandet. På den måde ligner Baglandet, når det bruges i sin funktion som social skadestue, sygehusets skadestue. Dér kommer der alt lige fra folk med en forstuvet finger til folk med livstruende skader. På samme måde er baglænderne forskellige, med det tilfælles, at de har tilbragt en del af deres barndom og ungdom uden for eget hjem. I Baglandet har de mulighed for at tale om nogle af de ting, de har oplevet gennem deres barndom og ungdom, med nogen som har været gennem noget af det samme.

Sikkert er det, at en stor del af baglænderne, som det fremgår af denne bog, bærer på dybe problemer efter en barndom og opvækst uden for eget hjem. Nogle af disse problemer bunder i de forhold, der

gjorde, at de i sin tid blev anbragt. Forhold som det desværre af mange grunde ikke lykkedes at behandle under deres anbringelse, hvilket er dybt beklageligt. Endnu mere beklageligt, ja ligefrem beskæmmende er det, at en del af de problemer, de slæber rundt på, skyldes den behandling, de har været udsat for fra det systems side, der skulle hjælpe dem.

Arbejdet har vist, at der er et stort behov for steder som Baglandet. Efter at Baglandet på Vesterbro startede, er der opstået et Bagland i Århus, der selvom det arbejder på en anden måde, også arbejder for tidligere anbragte. Men det er ikke nok. Der er behov for langt flere steder over hele landet, hvor tidligere anbragte kan få støtte til de problemer de måtte have at slås med. Hvor de kan mødes og støtte hinanden i den fortsatte kamp for et godt liv, som de ligesom alle andre har krav på. På nydansk hedder det empowerment.

Baglandet har hidtil været finansieret af sats-puljemidler, bevilget af forligspartierne i Folketingets socialudvalg, og det skal de have tak for. Men det er vigtigt også at sikre den fortsatte drift på lang sigt. Opgaven kan løses på mange måder, og skal i stor udstrækning løses lokalt, men der bør fra centralt hold tages ansvar for, at den bliver løst, ellers er jeg bange for, at den har så lav prioritet, at de eksisterende tilbud forsvinder i stedet for,

at der sker en udvikling med flere tilbud rundt om i landet. Denne gruppe har ikke samme opbakning og gennemslagskraft, som så mange af de andre grupper, der bejler til lokalpolitikernes gunst

Afslutningsvis vil jeg ønske Baglandet og baglænderne alt godt fremover – I fortjener det.

Geert Jørgensen
Bestyrelsesformand

▼ Måltidet er en central aktivitet i Baglandet.



Tre måneder tæt på tidligere anbragte

I tre måneder har jeg dagligt været opdagelsesrejsende i tidligere anbragtes hverdagsliv. En kultur, der er så anderledes end den almindelige gennemsnitsdanskers tilværelse, som jeg har til daglig. Jeg har forsøgt at udforske, hvordan dét at være anbragt uden for hjemmet som barn spiller ind på livet som voksen. Hvorfor har nogle tidligere anbragte så svært ved at få styr på livet?

Jeg har valgt at skue frem og ikke tilbage, og gengiver kun de tidligere anbragtes fortid i den grad, det er nødvendigt for at forstå deres handlinger og muligheder i livet her og nu.

Bogen giver ikke svar på, hvordan systemet skal ændres for bedre at tackle hverdagen for kommende anbragte børn og unge. Jeg har derimod holdt mig til at beskrive, hvorfor tidligere anbragte har brug for et sted som Baglandet?

Fælles for alle baglændere er, at de har været udsat for alvorlige omsorgssvigt under opvæksten.

Hver og en har I lukket mig ind i jeres univers. Ærligt og tillidsfuldt har I i timevis fortalt mig om jeres barndom, og om jeres liv lige nu. Om det manglende netværk af familie og venner, som er kendetegnende for jer. Og om hvorfor Baglandet netop derfor er et sted, I ikke kan undvære.

Når I har fortalt mig om de overgreb – psykisk, fysisk såvel som seksuelt – man-

ge af jer har været udsat for, er jeg hver gang blevet forundret, forbavset, vred og grebet af afmagt. Værst har det været at høre om de seksuelle overgreb, som nogle af jer har oplevet på de døgninstitutioner, behandlingshjem og i de plejefamilier, I har været anbragt. Selvfølgelig er det sket for flere år siden, så jeg har dulmet min indsigt med, at den slags forhåbentlig ikke finder sted mere. For vi bor jo i en velfærdsstat, hvor seksuelle såvel som fysiske og psykiske overgreb er forbudt.

At sårbare børn og unge i deres opvækst kan opleve at blive fjernet fra deres nærmeste, fra deres forældre, er én ting. Det er hårdt for dem, men det kan være nødvendigt, når forældrene ikke magter opgaven.

Men det er ubærligt, at systemet ikke magter at skærme de allermest sårbare mod de værste overgreb. Seksuelle, fysiske og psykiske overgreb, der invaliderer sjælen. Men det er også tydeligt, at systemet taber nogle skrøbelige mennesker på gulvet, når de forlader systemets behandlingstilbud og skal ud at klare sig selv i normalsamfundet igen. I det tomrum træder Baglandet til som et anderledes tilbud om socialt samvær med ligesindede.

Jeg håber, at bogen her kan være med til at vise politikere, professionelle fagfolk og andre interesserede, at de ikke må lukke øjne og ører for de problemer, som mange tidligere anbragte står i – som resultat af deres opvækst uden for hjemmet.

Kun en lille gruppe – op mod 80 tidligere anbragte – har hinanden at støtte sig til i Baglandet i København. Der er anbragt cirka 14.000 børn og unge uden for eget hjem i øjeblikket. Nye kommer til hvert år. Nogle bliver flyttet hjem til forældrene igen, mens andre bliver voksne og flytter for sig selv. Set i forhold til alle børn og unge under 18 år er det lidt over en procent, der bliver anbragt uden for eget hjem, og sådan har det været de sidste 20 år.

I Københavnsområdet har de tidligere anbragte Baglandet, som forsøger at hjælpe med at finde den sti, der kan betrædes for at styre uden om de værste huller i vejen. I Århus er der et andet initiativ, der støtter tidligere anbragte på frivillig basis. Men hvad med dem i resten af landet? Har de et bagland?

Til slut vil jeg endnu engang sige tak til jer, der deltog i tilblivelsen af denne bog. Allerførst tak til Lorentz Lindemann, der har givet input til bogen men også intuitivt har været telefonisk ved min side, når jeg var ved at miste modet. Tak til Allan Nagel for givtige samtaler undervejs. Tak til bestyrelsesmedlemmerne i Baglandet: Pernille Romer Rosberg, Geert Jørgensen og Asbjørn Agerschou for konstruktiv kritik og til psykologerne Knud Erik og Solveig Pedersen for faglig sparring på bogen. Og ikke mindst har jeg brug for at sige tak til jer baglændere, der lukkede mig

ind i jeres univers. I har åbnet mine øjne for jeres daglige kamp for at få et værdigt liv. Den indsigt har jeg forsøgt at give videre med denne bog.

Else Marie Andersen
Journalist

▼ Snakken går
bedst over en kop
kaffe og en smøg.



Præsentation

Baglandet er navnet på et mødested, der i fem år har dannet rammen for op mod 80 tidligere anbragte og andre, der har boet hjemme under så miserable vilkår, at de burde have været anbragt på døgninstitution eller i familiepleje.

I øjeblikket kommer cirka 30 tidligere anbragte jævnligt i Baglandet, der holder til i en lejlighed på tredje sal på Vesterbrogade i København. De har ikke – som de fleste andre unge – forældre eller andre, der kan hjælpe med dagligdagens problemer. I stedet forsøger de at støtte hinanden, at være hinandens bagland. Deraf navnet: Baglandet.

Bogen handler ikke om alle tidligere anbragte men udelukkende om dem, der kommer i Baglandet. 19 baglændere i alderen 20 til 60 år er blevet interviewet. Det er deres opvækst, livsvilkår og hverdag, der danner grundlaget for bogens indhold. Desuden er Baglandets to nuværende ansatte blevet interviewet: Socialpædagog Allan Nagel og initiativtager Lorentz Lindemann.

Allan er 38 år og uddannet socialpædagog. Han har været ansat i Baglandet i et års tid. Før da arbejdede han seks år på ungdomspsykiatrisk afdeling men

har også arbejdet som opsøgende gade- medarbejder blandt unge misbrugere i København og på et behandlingssted for misbrugere.

Lorentz er 42 år, uddannet tjener og har selv været anbragt fire forskellige steder som barn. Som ung var han stofmisbruger, begik kriminalitet og kom i fængsel for det. Men for ti år siden sadlede han om og blev stoffri. Inspireret af sin egen situation som 18-årig uden et bagland at trække på tog han for knap 10 år siden fat på at realisere ideen om at skabe et bagland for tidligere anbragte. I dag er Lorentz leder af landets første Bagland for tidligere anbragte.

Baglandet er primært et mødested for alle tidligere anbragte uanset de hjemlige problemer, der udløste anbringelsen.

Baglandet er et stof- og alkoholfrit område og kan ikke hjælpe alvorligt psykisk syge, narkomaner, alkoholikere og incestofre. De afvises ikke men henvises ofte til kompetente behandlere og afvænningshjem andre steder. Baglandet er finansieret af midler fra satspuljen.

Enkelte har valgt at stå frem med deres eget navn, men flere baglændere er anonymiseret efter eget ønske.

En dag i Baglandet

Ingen af dem er født her. Ingen af dem er vokset op her. Ingen af dem er biologisk i familie. Alligevel udgør den lille lejlighed, der kaldes Baglandet på Vesterbro, et slags hjem for op mod 80 mennesker i Københavnsområdet. Heraf kommer 30 jævnligt i Baglandet.

Lejligheden ligner til forveksling et almindeligt hjem i en treværelses, som den kan tage sig ud på Vesterbro med stuklofter, kulørte vægge og lyden af børns leg og barnegråd fra baggården. En lyd, der trænger på, når vinduet er åben. Og det er det ofte for at fortynde cigaretrøgens kvælende tåger.

Men i dag kan Kaj ikke tåle børnenes gråd og lukker vinduet. Han har svært nok ved at favne sit eget indre barn, sine tanker og sit liv. Der er tit kaos. Han føler sig jaget af sin fortid. Af rockere, der mener, han skylder dem 100.000 kr. Derfor er han flyttet og har fundet ny bolig syv gange inden for de sidste år. Han er hverken tilmeldt Folkeregistret eller har postadresse i sin nye lejlighed. For så vil de finde ham og tæve ham invalid, frygter han.

Kun få venner

Kaj har ikke et stort netværk. Har kun et par gode venner. Færre end en håndfuld, som han siger. Han har haft flere, men lige nu forsøger han at komme ud af det gamle miljø og har endnu ikke fået kon-



takt til et nyt. Derfor kommer han i Baglandet. Her har han nogle at snakke med.

Efter lidt morgenmad i Baglandet går han over i motionscentret ved siden af og giver den hele armen i halvanden time, for derefter at komme tilbage til lejligheden. Så er der ro i kroppen. Og i hovedet. Og så håber han at tage nogle kilo på. I hvert fald ser han frem til at blive mere muskuløs og mindre ranglet. For smalle overarme passer dårligt med den identitet, der er påkrævet, når man færdes i narko- og rockermiljøer, som han fortæller, han har gjort. Og som han føler er en

▲ Røgen fra cigaretterne kan blive tyk i stuen, så må vinduet lige på klem.

del af hans identitet indtil nu, hvor han er 29 år.

»Jeg har det bare så godt i mig selv bag efter, når jeg har trænet. Så er der ro på«, siger han. En kop kaffes tid er han i ro, så skal han i bevægelse igen.

Kaj er kommet i Baglandet i flere år. Nogle gange sporadisk. I øjeblikket er det meget regelmæssigt. Næsten hver dag. Sådan var det også for nogle år siden, hvor Kaj med Baglandets hjælp slap med en behandlingsdom frem for at ryge i fængsel. Bo – som han hed dengang kom på afvænningsophold i Horsens. Siden da har han ændret noget stil. Han ryger stadig hash, nogle perioder mere end andre. Men »Bo var altid skæv. Det er Kaj ikke«, som han siger.



I lampens skær

I dag er han alene med Lorentz. De sidder og drikker en kop kaffe og spiser en ostemad, som de har gjort mange gange før. Udenfor er der gråvejrs. Men i lejligheden i lampens skær går snakken. Ofte taler Kaj meget og hurtigt.

Men i dag er anderledes. I dag lytter han mere, når Lorentz taler. Hvorfor?

»Det er jo med at få tillid til at lukke op«, forklarer han og snakker videre:

»Her i Baglandet får jeg noget til hovedet kombineret med den kropslige træning inde ved siden af. Det gør, at der ikke er plads til alle de kedelige tanker«, forklarer Kaj.

Straks griber Lorentz stikordet »tillid« og kører på:

»Tillid siger du. Jamen, prøv at mærke efter, hvornår opstår tillid for dig, Kaj?

Kaj: »Det ved jeg ikke, men Baglandet føles som et godt sted, fordi ingen siger, jeg skal komme her«.

Lorentz: »Jeg har et andet bud. Vi to har kendt hinanden i tre-fire år nu. Jeg

oplever, at der skete en ændring med dig, da vi forleden havde en tæt snak. Du truede mig, og jeg satte en grænse og sagde: Du skal fandeme ikke true mig. At jeg siger fra giver dig tryghed og tillid«.

Kaj: »Ja, men du er jo nøjagtig som mig selv. Du kommer ud med tingene med det samme. Måske er tillid kommet dér. Men det er også mange andre ting, der er medvirkende til, at jeg er åben for forandring lige nu. I min gamle omgangskreds gjaldt det om at være hård. Men det er bare ikke det, jeg vil«.

Lorentz: »Vil man ud af det hårde miljø og i stedet have ressourcepersoner omkring sig, må man tilegne sig nogle egenskaber for at kunne være i den verden, hvor dem med ressourcerne er«.

Kaj: »Jeg troede, at jeg kunne være hård og være sammen med rockertyper og være i det almindelige liv på samme tid. Men det gør mig skizofrenagtig, og ja undskyld mit sprog, men det fucker mit liv af. Og så kan jeg ikke finde ud af, hvad man skal gøre. Jeg har masser af gange givet mig ud for at være en anden, end jeg er. Blandt andet i mine parforhold. Og så flygter de, når de opdager, at jeg har sat en plade på«.

Rastløs

Kaj ser helt opgivende ud: »Åh, jeg bliver så motorisk træt, når vi snakker om de her ting«, siger han. Rejser sig og går en tur i lokalet.

Imens spinder Lorentz en verbal ende over det, han kalder »dj-syndromet«: disk-jockey-syndromet: »Det er ikke altid en fordel at have en hel pladesamling på 500, hvis man ikke har kontakt med sig selv. Det kan være en fordel kun at have én plade, selv om den er lidt slidt«, siger han og forsøger at fange Kajs blik.

Kaj: »Ja, det kan faktisk være ret be-



◀ Ofte foregår den bedste snak mellem ansatte og baglændere, når de foretager sig noget sammen.

friende at finde ud af, at man ikke skal sætte en plade på hele tiden. Det følte jeg faktisk i aftes, hvor jeg havde besøg af en tidligere kæreste. Jeg oplevede, at jeg kunne trække mig lidt tilbage og bare mærke mig selv uden at glide over i hende og svømme ud i betagelse«.

Snakken går mellem de to. På et tidspunkt kigger Kaj pinefuldt på Lorentz og spørger: Hvor lang tid skal jeg bruge på det her med at arbejde med mig selv. Tager det fem år?

Selv har han afsat halvanden måned plus lidt ferie, indtil han igen har et kortvarigt vikarjob som turistchauffør til udlandet.

Hvem er jeg?

Lorentz ser på Kaj og siger: »Jeg kan sige dig, at det har været et livslangt projekt at finde ud af, hvem Lorentz er. Og det slutter ikke, før jeg ligger med hovedet på puden og har fem minutter tilbage«. Han fortsætter: »Men man kan opstille nogle delmål i sit liv. Et af dem er at kunne mærke sig selv. Og det er ikke et livslangt projekt. Det kan godt tage tre til fem år, før du har det sådan, at du føler dig klar til at stille op i DM i det. Men

der er noget, der hedder den kritiske vej. Kender du den«?

Lorentz vil nå frem til sin pointe og kører verbalt på, så længe han har Kajs opmærksomhed: »Når man får en drøm om at nå et sted hen med sit liv, så ser man det sted som et gyldent slot. Som Taj Mahal der står i måneskin. Kan du forestille dig det? Den kritiske vej, som jeg sagde, den handler om vejen hen til det store slot. Det interessante er ikke slottet men vejen derhen«.

Kaj nikker: »Jeg forstår, hvad du mener«.

Lorentz fortsætter: »For det meste er vejret utidigt, og man kan ikke se ret langt, så regner det, og der er tåget. En enkelt dag er der klart, og man kan se slottet«.

Kaj: »Det siger noget om, at det er godt at have et mål«?.

Lorentz: »Ja, men man skal være bevidst om, at den kritiske vej kan tage modet fra én. Når der bliver tåget, risikerer man at blive nødt til at gå tilbage, fordi man er ved at fare vild. Men en dag når man frem til slottet og ved du, hvad der er på bagsiden af slottet. Hva'? Der ligger en ny horisont og et nyt slot. Forstår du,

hvor jeg vil hen. Det er vejen til slottet, der er interessant«.

Presset af skolens krav

Dørklokken ringer. Kaj rejser sig og trykker på en knap, så døren nede i baggården åbner.

I opholdsstuen ved siden af går Dennis lidt hvileløst og søgende rundt. Han er ved at blive smidt ud af sin skole, Voksen Uddannelses Centret, på grund af sygefravær og han føler sig under pres. Derfor har han også i dag meget brug for at snakke med Lorentz, der er travlt optaget af forberedelser til aftensmaden. Den anden ansatte i Baglandet, Allan, er syg, så Lorentz er alene på arbejde. Assisteret af de 10-12 baglændere, der efterhånden er dukket op i løbet af eftermiddagen for at deltage i fællesskabet. De kommer for at snakke med hinanden, for at få en kop kaffe, men først og fremmest for at møde ligesindede. Enkelte – som Dennis – kommer målrettet for at få hjælp fra Allan eller Lorentz til at komme videre med et konkret projekt. Eksempelvis at få én af de to ansatte med til sagsbehandleren som bisidder.

Gratis mad

I sofahjørnet sidder 21-årige Alma og læser i et blad. Hun er smilende, meget slank og har grønlandske ansigtstræk. Normalt søger hun ikke intense samvær i store grupper, for hun bliver angst af forpligtende nærhed med mange mennesker. Derfor forlader hun tit lejligheden inden aftensmaden. Men i aften har hun valgt at blive. Maden i Baglandet koster ikke noget, og Alma har problemer med at få pengene til at slå til.

Det er Lorentz, der står i køkkenet og hjælper Gry med at lave aftensmad. Eller også er det omvendt. Den står på wok-

mad: Risnudler, grøntsager og thai-pølser med mango-chutney. Spisebordet er dækket til 14, så der er stort set fyldt op rundt om bordet.

Under maden går snakken om løst og fast på kryds og tværs. Nøjagtig som til enhver familie-kom-sammen.

Da alle har spist, beder Lorentz folk om at blive siddende til »Vejrmeldingen«.

Ikke den fra Meteorologisk Institut, men derimod en slags status fra den enkelte ved bordet: Hvordan har de det? Hvad optager dem? Den enkelte afgør, hvor meget han eller hun vil sige. Imens skal de andre tie stille og undgå at stille spørgsmål.

Vejrmeldingen forudsætter, at den enkelte stiller skarpt på sit eget liv og står ved sig selv. Det er med til at øge bevidstheden om sin egen situation her og nu og i den nære fremtid.

Vejrmeldingen

I dag er vejret lyst hos Christian. Smilende bruser han ud med sit budskab: At han fra i dag er på arbejde i Baglandet. Han har fået lov at afsone sin dom på 60 timers samfundstjeneste i Baglandet i stedet for at rengøre heste eller noget andet åndssvagt, som han siger.

For knap to år siden lavede Christian »rigtig ballade«. Under sin personlige vejrmelding fortæller han ikke, hvad »rigtig ballade« dækker over. Og ingen spørger. De er mere interesserede i at se fremad.

Under hele sin Vejrmelding har Christian holdt sit blik fast på 27-årige Kenneth, der sidder på modsatte side af bordet. Kenneth forekommer at have høj status blandt baglændere. Han er en opmærksom og intens lytter, der med nik signalerer: »Du-er-skide-god-som-du-er«.

Kenneth har selv prøvet at afsone 110

timers samfundstjeneste inden for otte måneder og har derfor nogle erfaringer, som han har brug for at give videre til Christian. Derfor bryder Kenneth i dag reglen om ikke at stille spørgsmål under vejrmeldingen:

»Christian – er du opmærksom på, at Lorentz har indberetningspligt, hvis du ikke overholder aftalen? Du sætter altså Lorentz i et fucked up dilemma, hvis ikke du overholder den aftale. Gør dig selv og Lorentz den tjeneste, at du kommer, de timer du skal inden for den tidsfrist, der er afsat«.

»Selvfølgelig. Det har jeg også tænkt mig. Jeg regner med at komme fra klokken 17 til 20 en gang om ugen. Nu er der gået et par måneder, men jeg har otte måneder i alt til at afsone dommen, fortæller Christian, der lover, at han vil forsøge at være »på« i Baglandet.

»Kan du uddybe, hvad det vil sige at være på, Christian?«, spørger Lorentz interesseret.

Christian forklarer, at han vil være mere til stede rent menneskelig i stedet for

at sidde ovre i hjørnet og kigge i et blad. Også over for nye mennesker vil han forsøge at være mere opmærksom på at give dem en god start i Baglandet. »Jeg vil selv trække lidt i snorene frem for at læne mig tilbage og blive trukket«.

Statusrunden går venstre om bordet i aften, så det er Mettes tur til at give sin status. Mette har det godt, har fået nyt arbejde og er kommet af med ex-kæresten, der var et værre »skodhoved«. Lige for tiden kører hendes liv super. Slut fra Mette.

Humøret svinger

Og så er det Baglandets alderspræsident 60 årige Karins tur. Hun er fraskilt og forsøger at få skubbet sit liv i gang igen:

»Mit liv er svingende. Jeg keder mig ikke ihjel. Jeg har fået kontakt til en gammel dame. Som nogle af jer ved, har jeg savnet at have bedsteforældre, men jeg har adopteret en gammel dame på 94 år. Og så længe hun er her, skal vi have det sjovt. Jeg har også fået en anden veninde, en kineser, som jeg har været ude at spise med, og så var jeg med hende

▼ Aftensmaden består tit af lækker mad med vand til. Der bliver aldrig serveret alkoholiske drikke i Baglandet.





til øjenlæge. Har jeg det skidt, bliver jeg hjemme... eller rettere jeg tager herind og lader skidtet blive derhjemme. Altså, det er okay at komme herind, selv om jeg har det skidt«.

Runden fortsætter, og det er blevet Dennis tur. Han er forholdsvis ny i Baglandet, så det er hans første vejrmelding: »Jeg går på VUC, skal snart til eksamen – faktisk på fredag. Skolen har nu aldrig sagt mig noget, så det går op og ned«, siger han kort og kigger flakkende rundt.

Derefter tager Heidi over. Heidi er smilende, lidt genert men intens og sikker i sit blik. Hun kigger på Lorentz og fortæller, at hun ikke kommer så meget i Baglandet for tiden, for der sker så meget andet. Hun er i gang med en massageuddannelse. Har to jobs og har fået en kæreste. Det sidste har tilsyneladende været et problem i hendes liv.

»Faktisk er jeg så glad for ham, at jeg gerne vil have, at han skal flytte ind. Sådan har jeg ikke prøvet at have det før. Og jeg har kendt ham i otte måneder nu. Så jeg har det bare godt. Lige bortset fra at jeg har fået konstateret for lavt blodsukker. Så jeg skal spise groft, ellers risikerer jeg at gå i dørken«.

Nogle har en optur

På midten af bordets langside er det nu blevet Grys tur. Med sit lange lyse hår og solbrune hud lyser hun op ved bordet. Med ironisk distance og charmerende smil konstaterer hun, at det faktisk er noget rod, men hun har det bare så godt. »For godt«, som hun siger. Gry er netop tilmeldt et kursus i healings-massage.

»Og det skrækelige er, at jeg savner arbejde. Tænk at det skulle ske for mig. Men nu skal det altså ikke vare længe, inden jeg skal ud at arbejde«, siger hun nærmest undskyldende.

»Jeg har savnet jer herinde. Jeg har været syg og kom derfor ikke nogen tid. Men jeg har tænkt meget på jer. Hvor er det fedt, at vi er samlet så mange her i aften«, erklærer hun højstemt.

»I aften har jeg også lært at lave mad«, fortsætter Gry drillende, mens hun kigger på Lorentz, der peger stolt på Gry og siger: Det er hende, der har lavet maden. I samme åndedrag inviterer Gry baglænderne på grillmad i haven i løbet af sommeren.

Invitationen udløser lidt småsnak, men afbrydes af Kenneth, der kommenterer Grys Vejrmelding: »Stort mand. Det er fedt at høre, at det går godt Gry«, og så slår han over i en formel præsentation af sig selv:

»Jeg er 27 år, baglænder, B-barn. For tiden går jeg i skole: Tager HF enkeltfag. Men er fucket up af at have for mange ting om ørerne, så jeg har prioriteret anderledes. Jeg kom til at kigge i min dagbog fra turen til Tyrkiet. Der stod: Husk dig selv. Også dengang gik det lidt for stærkt. Men altså har jeg fået øjnene op for, at det igen går lidt for stærkt, så jeg har sagt op som boksetræner i det ene træningscenter, jeg har arbejdet i. Det skulle gerne give mig mere overskud. Først og fremmest til min datter. Det kører med hende. Der er udvikling og larm. Hun kan gå nu og har virkelig temperament. Jeg er rimeligt ovenpå. Har godt overblik over, hvad der foregår i mig. Har nogenlunde check på det, der har været bagud og helt styr på det, der skal ske fremad. Jeg har et par eksaminer, der venter, så det kommer jeg til at bruge lidt tid på. I det store hele går det også godt her«, slutter Kenneth.

Andre får en nedtur

Turen er kommet til Alma, der kort meddeler, at hun har det ok, og at hun ikke

har lyst til at sige mere. Og mens ordet går videre til Lotte, rejser Alma sig og går fra bordet – ud af spisestuen. Straks følger Kenneth efter: »Jeg tror Alma knak, jeg går lige efter hende«.

Imens fortsætter runden, og det er blevet 22 årige Lottes tur.

Lotte er uddannet frisør men har måttet droppe jobbet, fordi hun har fået angst og andre psykiske problemer. Hun er én af dem, der kommer meget i Baglandet for tiden.

»Lige nu laver jeg ikke noget. Min krop kan ikke overskue at arbejde. Jeg slås med psykologer og psykiatere. Det er faktisk ikke så fedt, for det bruger jeg meget energi på. Og så træner jeg meget i Kenneths træningscenter. Jeg er meget humørsvingende for at sige det pænt. Men jeg prøver at få hverdagen til at køre. Og lige nu og her har jeg det godt«, siger Lotte smilende.

Lige over for Gry på den anden langside af bordet er det nu blevet Lorentz' tur. Han fortæller først lidt henkastet, at han om eftermiddagen har været i Herlev hos Gry for at sætte lidt planter i hendes have. Nogle stauder fra hans egen have. »Ellers er jeg for tiden meget optaget rent tankemæssigt af, hvordan vi voksne tidligere anbragte tackler vores voksne liv. Vi har jo ikke lært at kæmpe for at bevare de nære relationer«, siger han.

Selv om Lorentz er ansat, er han også selv tidligere anbragt. I dag vælger han at fortælle om noget af sit eget familiemæssige kaos til de andre:

»Det er sgu et hårdt stykke arbejde at have et parforhold. Der skal kæmpes for det. Og så går det lidt hårdt for sig blandt mine søskende for tiden. For nogle måneder siden har et familiemedlem forsøgt at begå selvmord. Så selv om jeg er blevet kaldt mønsterbryder, kan jeg altså også

mærke bålet brænde. Jeg kan mærke varmen fra den baggrund, jeg har haft og synes, det er trættende, når alt er kaotisk og er ved at falde fra hinanden«.

Heidi bryder kortvarigt runden og siger:

»Tusind tak, fordi du vil fortælle os om dine egne problemer. Det er flot«, synes jeg.

Imens er Alma og Kenneth vendt tilbage til bordet.

Baglandet – et netværk

Vejrmeldingens sidste mand tager ordet. Det er Kaj:

»Der har været en del kaos i mit liv med min ex-kone og så'en. I øvrigt har jeg fået en lejlighed. Det har jeg ikke haft i to et halvt år, men det er totalt uoverskueligt alt det, der skal laves i den. Der skal males over det hele. Hele maj måned har jeg fri, og jeg har tænkt mig at bruge tiden til at få kigget på mig selv. Jeg er ikke helt tilfreds med mig selv. Jeg har svært ved at se det positive lige nu, men jeg får da arbejdet på nogle gode ting. Eksempelvis er det en god ting at have netværk, men det er ikke altid så ligetil, så jeg er glad for stedet her«, siger en lidt ydmyg Kaj, der straks bliver suppleret af Karin:

»Jamen, der er jo et netværk her i Baglandet«, siger hun og peger bordet rundt. Lorentz tager over, slutter af med at fortælle, at han har haft et møde med Pia, der er Christians plejemor. Pia Marstrand har brugt en del fritid på at komme i Baglandet, men har ikke været her noget tid, fordi hun har travlt med at udstille sine kunstværker. Og så er hun i tvivl, om folk i Baglandet har brug for hende mere.

»Jeg har sagt til hende, at hun stadig har en rolle at spille herinde. Måske er den anderledes end tidligere. Men hun

repræsenterer noget sundt og godt, og i Baglandet har vi ikke et stort netværk af Pias type. Er der nogen, der har lyst til at give Pia en tilbakemelding og et ring, så var det måske en god ide, så hun kan høre fra jeres egen mund, om I har brug for, at hun stadig kommer», siger Lorentz.

Lotte: »Jeg synes, det er rart, at der også engang imellem er en kvinde her i Baglandet«.

Karin supplerer: »Pia er dygtig til at føle sig ind på kvinder og pigers problemer.

Lorentz: »Giv Pia en tilbakemelding, om I har brug for hende. Hun oplever, at I ikke har brug for hende mere. Personligt synes jeg, det er røvfedt at kende en, der har kontakt til samfundet uden for Baglandet«.

Også Mette synes, at Pia har en rolle at spille i Baglandet:

»Det er fedt, når hun er herinde. Jeg synes ikke lige, jeg kan ringe til Lorentz og Allan om pigeagtige ting. Om den

slags er Pia god at snakke med. Selv om jeg ikke selv er her så meget, kan jeg i øvrigt nås pr. telefon, hvis I har brug for at snakke. Så jeg er der, selv om jeg ikke er her«, fastslår hun og kigger rundt i lokalet.

Lorentz understreger, at det kan være en god ide at ringe til én af de andre baglændere og snakke, så måske var det en god ide at få lavet en ny telefonliste. Han lover at få delt listen ud til alle, men gør lige opmærksom på, at nogle kan have brug for at have Baglandet på afstand, så det må folk respektere, hvis de får den tilbakemelding, når de ringer til nogle på listen.

Til sidst tager Heidi ordet og fortæller, at der er gratis papkasseshow på en cafe i København. Hun er selv ansat på cafeen. Hun kan ikke love gratis øl men derimod gratis vand til alle, siger hun og griner. Gry bliver ankerkvinde og tovholder på at samle folk, der vil med til papkasseshow.

▼ Nøjagtig som i et almindeligt hjem samles »familien Baglandet« om aftensmaden.



Baglandets historie

Hvorfor dog ikke bruge den erfaring, som tidligere anbragte har fået under opvæksten i døgninstitution eller familiepleje til at forbedre systemets anbringelser af børn?

Sådan lød den tanke, der senere førte til dét projekt, der hedder Baglandet, og som har til huse på tredje sal på Vesterbrogade 24 i København.

Oprindeligt var det initiativtager og tidligere anbragt Lorentz Lindemann, der fik ideen til at skabe Baglandet, fordi han havde oplevet at blive overladt til sig selv som 18-årig og myndig.

Set med systemets øjne dengang var han voksen og i stand til at klare sig selv. Men i virkeligheden var han alene. Uden kontakt til voksne fra de børnehjem han havde boet på. Uden brugbart netværk i sin biologiske familie. Og værst af alt stod han med en flosset identitet, der ikke hjalp til at finde vejen frem til et konstruktivt liv.

En vild ungdom

Som så mange andre tidligere anbragte blev Lorentz Lindemanns ungdom vild. Han faldt i misbrug og kriminalitet. Frekvensen af stofmisbrug – men også mord og selvmord – var høj blandt de andre anbragte – nu voksne – som Lorentz kendte fra børnehjemmet. Blot en lille forbedring af det sociale systems anbringelsespolitik ville spare samfundet for millioner af kroner efterfølgende.

I starten af 1990'erne får han – med støtte fra sin kone – styr på sit eget misbrug, og i de næste fem-seks år arbejder Lorentz – sammen med andre tidligere anbragte – på ideen om at etablere et socialt bagland, der kan støtte tidligere anbragte i at blive integreret i samfundet.

Samtidig får han kontakt til flere kreative mennesker og sammen nedfælder de Lorentz' vision om at skabe et slags Videncenter, hvor Baglandet som et socialt netværk for tidligere anbragte indgår.

»Visionen gik ud på at indrette en tjetagers ejendom – et bagland – der blandt andet skulle arbejde med tanker om virksomheders sociale ansvar i forhold til tidligere anbragte, bedsteforældre-ordning, en ny uddannelse som livskonsulenter som supplement til pædagoguddannelsen, sponsorvirksomhed og selvfølgelig et socialt netværk for tidligere anbragte. Jeg tror, det er første gang, at jeg tillod mig selv at tænke stort«, fortæller Lorentz Lindemann.

Flere mennesker blandt andet en seminarielærer støtter Lorentz i at fuldføre ideen om at etablere et bagland. I arbejdsgruppen skriver de en projektansøgning til Socialministeriet om at etablere et Bagland for tidligere anbragte. Ideen bliver mødt med velvilje blandt flere folketingspolitikere herunder daværende socialminister Karen Jespersen, og Folketinget bevilger penge til et forsøgsprojekt.





▲ Baglandet ligger i en baggård på tredje sal på Vesterbro.

Det blev ikke til et Videnscenter i en ti-etagers ejendom, men det lykkedes at få en lejlighed på Vesterbro til et projekt, der skulle fungere som bagland for tidligere anbragte.

Uden pædagoger i starten

I de første turbulente år efter åbningen i 1997 etablerede Baglandet sig udelukkende med tidligere anbragte som ansatte. De havde fået nok af pædagoger og andre professionelle, der vidste bedre.

Erfaringen har siden vist, at det er en fordel at kombinere tidligere anbragtes praktiske viden med den teoretiske viden, som socialpædagogisk eller andet uddannet personale besidder, når det handler om at arbejde med tidligere anbragte. Baglandet har i dag ansat en uddannet socialpædagog Allan Nagel foruden Lorentz Lindemann, der er leder.

»Problemet med videnskab er, at den altid er 20 år forsinket. Når forskerne får

udarbejdet deres rapporter, så har den socialpolitiske virkelighed ændret sig. Og imens er masser af individer blevet »kanonføde« for forældede socialpolitiske tiltag. Derfor er der brug for praktikerens livsrefleksion, phronesis«, siger Lorentz Lindemann, hvis store ønske egentlig var at etablere en uddannelse af livskon-sulenter, der kunne tage ud og rådgive døgninstitutioner i arbejdet med anbragte børn og unge.

Baglændere holder foredrag

Siden Baglandet blev etableret, har mange baglændere da også været aktive foredragsholdere på konferencer, årsmøder blandt socialchefer og andre fagfolk, hvor de har gjort deres erfaringer synlige og kendte i håb om, at den viden blev en integreret del af det sociale systems anbringelsespolitik.

Baglandet bliver i dag ledet af en bestyrelse, som kender til anbringelsesområdet:

Formand Geert Jørgensen er sekretariatschef i Landsforeningen af Opholdssteder og Skole- behandlingstilbud.

Pernille Romer Rosberg er næstformand i Baglandets bestyrelse, er pædagog, kandidatstuderende og var med i gruppen bag oprettelsen af Baglandet.

Asbjørn Agerschou er socialpolitisk konsulent i Socialpædagogernes Landsforbund, Else Plesner, tidligere formand for Foreningen af Danske Døgninstitutioner samt Jette Pio Trampe, socialdirektør i Frederiksborg Amt.

Tillid og nærhed – det er svært

»Når nogen kommer for tæt på mig, så bliver jeg bange og får lyst til at skrike. Først nu som 30-årig har jeg prøvet at have en kæreste i mere end tre måneder, for jeg har ikke turdet være glad for et andet menneske før«.

30 årig baglænder

Baglandet skaber identitet

»Jeg skal lige vide, hvad du vil bruge interviewet til. For jeg medvirker ikke, hvis du skriver en bog, der vil gøre Baglandet og baglænderne noget ondt. For det er et uundværligt sted for os tidligere anbragte«.

21-årige Alma er klar til at trække sig fra aftalen om interview og er ikke rolig, før det er afklaret, at bogen ikke er et forsøg på at sable Baglandet ned i en kritisk evaluering. Men derimod først og fremmest skal vise, hvilken betydning Baglandet har for dem, der som barn eller ung har været anbragt uden for hjemmet. Hvordan bruger de Baglandet? Og hvad kan de lære af at komme der?

En rundtur blandt nogle af de 19 interviewede giver et kalejdoskopisk billede af deres egen oplevelse af stedets betydning. De bruger Baglandet vidt forskelligt. Men fælles for alle er, at de får styrket deres vaklende identitet, som er første skridt på vejen til at blive motiveret og få kræfter til at starte – eller fortsætte – den personlige udvikling, som er nødvendig for at overleve uden for Baglandet, en 98 kvadratmeter stor lejlighed, der ligger på tredje sal på Vesterbro i København.

Et land for »os«

Baglandet er en lejlighed, men det er også et land, som det fremgår af ordet. Et land, der grænser op til et andet land. Til andre kulturer og andre mennesker. Det

grænser op til normalsamfundet, og dets værdier og normer, som mange tidligere anbragte har svært ved at finde sig til rette med.

Mange tidligere anbragte lever i mange år, før de får sat ord på den følelse, som de har levet med eller forsøgt at dække over hele livet: De føler sig anderledes, føler sig specielle, fordi de bærer på en historie, som det ikke er alle mennesker, der forstår og kan sætte sig ind i konsekvenserne af. En del tidligere anbragte føler sig uden for det almindelige samfund. Først når de møder andre ligesindede i det særlige land, der hedder Baglandet, går det op for dem, at de ikke er alene. Her kan de møde ligesindede og finde den forståelse, som de savner ude i samfundet.

Mange af dem får tilmed den følelse i Baglandet, at de tilhører en særlig stamme af mennesker, der har et fællesskab, en fælles identitet, et fælles sprog og en fælles kultur. For den enkelte kan det være svært at få styr på eftervirkningerne af barndommen, men når de mærker samhørigheden med ligesindede – tidligere anbragte – oplever de, at de ikke længere flyder rundt i intetheden. De hører til et sted. I Baglandet.

Føler sig anderledes

»Indbyggerne« i Baglandet bor forskellige steder i Københavns-området, men der

kommer også folk fra andre dele af landet i den lejlighed, der danner mødested for tidligere anbragte og andre, der har haft så miserabel en opvækst, at de burde have været anbragt.

Selv om der ude i samfundet findes børn fra kernefamilier, som ikke nødvendigvis klarer sig godt, og selv om nogle tidligere anbragte klarer sig godt som voksne, så bekræfter Baglandet den selvforståelse, som mange af dem går rundt med: Vi er anderledes, har haft en særlig opvækst, der påvirker os livet igennem, og som de færreste forstår.

Eller som mange baglændere udtrykker det: Der er »dem«. Og så er der »os«. Nemlig dem, der er vokset op i kernefamilien: A-holdet. Og os, der har været anbragt uden for hjemmet eller haft en miserabel opvækst derhjemme og burde have været anbragt: Os er B-børn, som nogle af dem kalder sig selv. Men Baglandet er et tilbud til alle tidligere anbragte uanset, hvordan de har klaret sig i livet. Og uanset hvilket samfundslag de kommer fra.

Kasseret og svigtet

Det kan være svært for os andre med en gennemsnitlig opvækst at forstå, hvordan dét at have været anbragt forplanter sig helt ind i sjælen på den enkelte tidligere anbragte. Men sagt kort er det omsorgssvigtene – dét at føle sig kasseret – der er fællesnævneren for tidligere anbragtes selvforståelse.

Nogle har følt sig svigtet og valgt fra til fordel for en stedfar. Andre til fordel for mors eller fars liv med misbrug af stoffer, alkohol eller piller. Nogle er blevet tævet som børn. Enkelte har mistet den ene af deres forældre ved dødsfald, og den anden har ikke magtet at klare forældrerollen. Mange baglændere har i deres barn-

dom fungeret som forældre for deres egen mor og far og været ansvarlige for mindre søskende. Kendetegnende er det også, at de ikke har haft tryghed i barndommen til at udvikle deres egen hele person. De er blevet svigtet – ikke kun af deres mor, far eller stedfar. Mange af dem også af systemet.

Som børn har de kæmpet for at overleve – fysisk eller psykisk – og har i kampens hede mistet sig selv. Derfor bærer mange af dem en maske – en facade – for at skjule deres vaklende identitet. Men i Baglandet føler de fleste sig genkendt, accepteret og »gode nok«, som de er. Uden facade og uden panser. Når de ellers tør smide det.

I hvert fald er det en tryghed for tidligere anbragte at vide, at de har et fællesskab i Baglandet, hvor der er andre med samme problemer, som de selv, eller noget der ligner. Her er de ikke anderledes, specielle og underlige. Her kan de spejle sig i de andre – uden at kigge væk og føle sig forkerte.

På »behandlingshjem«

Som 35 årige Carl M. Nielsen, der har boet fem år af sin barndom på behandlingshjem, udtrykker det:

»I Baglandet får jeg lov at indgå i relationer, hvor jeg bliver almindelig. Ikke at jeg mener, det er dårligt at skille sig ud og være anderledes. Men det er rart at have et sted, hvor jeg ikke oplever mig selv som speciel«.

Carl går nogle dage om ugen på forfatterkursus og bruger meget tid på at skrive sig til en forståelse af sig selv.

At han har været udsat for seksuelle overgreb fra de større drenge på behandlingshjemmet er ikke noget hans krop og sjæl nogensinde glemmer. Det var også der, han begyndte at stamme som



◀ Menneskelige statuer som søjler, der bærer Baglandet. Det er Baglandets logo, og det ligner til forveksling det græske tempel Akropolis.

10-årig. Det gør han stadig. Men når han bliver spurgt, hvad der var sværest i hans opvækst, fremhæver han en helt anden episode, der har mejslet sig invaliderende ind i hans selvforståelse og identitet: Carl står sammen med én af pædagogerne en dag, hvor han højlydt ærgrer sig over at være på behandlingshjemmet:

»Havde jeg dog bare klaret mine lektier, så var jeg aldrig kommet på dette forbandede behandlingshjem«, husker Carl situationen. Hvortil pædagogen svarede: »Jo, så var du nok bare blevet opdaget senere«.

Du er forkert

Signalet var dengang ikke til at misforstå for Carl, og det har siddet i hans selvopfattelse lige siden: »Du er forkert. Forsøger du at skjule det, så vær rolig. Vi skal nok opdage det. Og du er kommet her for at blive lavet om«.

Den følelse og selvforståelse har Carl kæmpet med hele sit liv. I dag kommer han jævnlige i Baglandet og har gjort det nogle år. Men hvorfor kommer han her? Vil han karakterisere sit udbytte af Baglandet som læring, noget han langsigtet kan bruge til at forme sit liv med? Eller får han mere her-og-nu-støtte til at klare i morgen med?

»Hvis du havde set mig for et år siden, havde jeg ikke siddet i denne tynde blå skjorte. Så ville jeg have siddet med en stor varm sweater som beskyttelse mod alverdens ondskab. Der er sket det stille og roligt hen ad vejen, at jeg har oplevet, at der er plads til mig herinde. Det har gjort, at jeg er blevet tryk og parat til at lukke mig mere op og blive mere åben. Jeg oplever, at der er en accept af én. At man får lov at være den, man er«.

Carl har tilsyneladende opført sig uhensigtsmæssigt forleden dag i Baglandet. Han ønsker ikke at fortælle, hvad der skete. Men han reagerede dumt, ifølge ham selv:

»At jeg sidste onsdag kunne opføre mig som en idiot herinde og opleve, at Lorentz og Allan i dag kan sige, at de alligevel godt kan lide mig. Det er en stor ting for mig. Og de sætter handling bag ordene: De gider tage en snak med mig om den episode. De signalerer: Vi gider godt bruge tid på dig. Det skubber stille og roligt til den forkerthedsfølelse. Og den fylder ikke hele mit liv mere, som den gjorde engang«, siger Carl, der giver Baglandet 40 procent af æren for, at han har fået så godt greb om hverdagen, som han har. Hvis man da kan sætte procent på omsorgens afsender.

Carl føler, at Baglandet kan rumme ham, som han er. Derfor kan han også bedre rumme sig selv, og så bliver der også pludselig plads i Carls univers til at rumme verden uden for, så det ikke kun er følelsen af at være forkert, der fylder.

Som at tilhøre en stamme

Isabella er en af de gamle i gårde i Baglandet. Hun bruger andre ord, når hun skal forklare, hvorfor hun kommer i Baglandet:

»Jeg betragter mig selv som baglænder. Det ligger i mit blod. Det er noget meget dybere end at have venner. Jeg føler på en måde, at jeg hører til en indianerstamme, der hedder baglænderne. Noget jeg er stolt af at høre til, og jeg vil være meget ked af det, hvis det forsvandt, for det giver mig et tilhørsforhold. Altså det er som at komme i sit barndomshjem, hvor man bare kan gå ud og tage noget i køleskabet. Eller tage telefonen. Jeg vil sige, Baglandet – og Lorentz – har en karisma, der giver mig en hjemmefølelse, og det er meget værdifuldt, når man mangler rødder«, forklarer 38-årige Isabella Timm, der ikke selv har et barndomshjem. Hun har været anbragt i plejefamilie i 10 år – fra hun var otte år.

Det var efter forældrenes skilsmisse, det gik galt. Dengang var Isabella 8 år. Familien havde levet et helt normalt familieliv indtil da. Efter skilsmissen bliver hun boende sammen med sin mor i rækkehus, hvor en lejer flytter ind. Han bliver kæreste med Isabellas mor, men kæresten viser sig senere at være voldelig. Moderen bliver misbruger og flytter på et tidspunkt med en amerikansk narkokurer til Holland og senere til USA.

Men Isabella bliver i Danmark. Bliver anbragt i en forstad til København hos en tidligere nordjysk fiskerkone. I øvrigt tæt

på Isabellas nuværende hjem. Her bor Isabella, indtil hun fylder 18 år.

Siden da har hun selv fået mand og barn, men efter 10 år gik forholdet til barnets far i stykker, så de flyttede fra hinanden. I dag føler Isabella i det store og hele, at hun har et godt liv med den håndfuld gode venner, hun har brug for omkring sig. Hun har sin 17 årige datter boende hjemme, og hendes mor er på vej hjem fra USA for at leve sit otium herhjemme.

Lagde klienten bag sig

Det er kun få baglændere, der – som Isabella – har fast bolig, fuldtidsarbejde, barn og kontakt til den nære familie. Men også for hende er det periodisk et hårdt slid op ad bakke at finde sit eget ståsted og sin egen identitet.

Som hun sidder her i lejligheden tager hun sig ud som en smuk, velformuleret og intelligent kvinde med styr på tilværelsen. Men det er ikke gjort med at få styr på arbejdslivet, som Isabella først har fået de senere år.

Nok står hun i dag med en uddannelse som pædagog og arbejder på fuld tid i en børnehave. Det har hun gjort et år nu. Men forinden var hun i mange år på bistandshjælp, og det giver ikke grundlag for at spare op til villa, Volvo og vovhund, som hendes nuværende kolleger har haft mulighed for:

»Jeg føler mig stadig anderledes. At komme ud mellem almindelige mennesker eksempelvis på mit arbejde er en smertelig påmindelse om alt det, jeg ikke har. Mine kolleger har parcelhus, have og kommer om mandagen og fortæller om deres weekendophold i sommerhuset. Og så er jeg nødt til at køre et facaderæs. Der går mange år, før jeg har råd til hus og alt det andet, de fortæller om«.



På jagt efter ny identitet

Det er tre år siden, at Isabella første gang kom i Baglandet:

»Jeg var i gang med at uddanne mig til pædagog og skulle skrive en opgave om mønsterbrydere. Jeg kom ind i Baglandet for at høre et foredrag for studerende. Det var Kenneth, der holdt foredrag om sin fortid. Pludselig – midt i foredraget – var der noget, jeg genkendte. En følelse i øjnene på ham. Det gav mig en indforståethed. En følelse af, at det ikke var nødvendigt at sige og forklare en masse om mig selv«, fortæller Isabella.

Netop hjemvendt fra foredraget aftalte hun med en veninde, at hun gerne ville i Baglandet igen. Og sammen tog de derind. Allerede den første aften følte hun sig meget velkommen. Her mødte hun Lorentz. Han har betrådt den vej, som mange baglændere gerne vil finde i livet. Han har selv været igennem adskillige anbringelser uden for hjemmet. Har været misbruger, har begået kriminalitet, været i fængsel for det, men har siden da arbejdet med sig selv i en grad, der vækker respekt blandt de fleste baglændere. Han bor sammen med sin kone og sine to børn ved Præstø og arbejder som leder af Baglandet. Eller rettere stifinder i livet. For det er blandt andet den funktion, mange af baglænderne søger hos Lorentz, når de møder ham, og han går en tur med dem ned ad Strøget, eller de sludrer over en kop kaffe og en ostemad i lejligheden på Vesterbro.

»Lorentz og jeg gik en tur, og jeg fik en masse aha-oplevelser. Da jeg kom hjem, græd jeg. Jeg havde fået en følelse af at høre til. Det var en meget overvældende oplevelse. Med min baggrund var det hårdt at læse på seminariet. Jeg følte hele tiden, at jeg skulle forsvare samfundets skæve eksistenser. I dag kan jeg se, at jeg

skulle finde min identitet som pædagog. Det hjalp at snakke med Lorentz. Jeg lurede ham af og hentede visdom om livet hos ham. Men også ved at studere alle de andre i Baglandet. Derved fandt jeg ud af en masse om mig selv. Og i Baglandet kunne jeg bare være mig selv. Her var jeg lige pludselig normal. Det var en ny følelse for mig«, fortæller Isabella.

Nybegynder som baglænder

Louise lever af at arbejde med ord i det daglige, men indtil nu har hun ikke levet mange ord på at fortælle andre om sin egen fortid: De tre år hun var anbragt i en plejefamilie, der tilmed var hendes familie – langt ude.

Louise ønsker at være anonym. Hun har afsat en time til interviewet. Koncentreret svarer hun på spørgsmålene, men hun tænker længe over sine svar, mens hun retter blikket mod vinduet.

Louise er først for nylig kommet i kontakt med Baglandet. Hun har været på besøg otte gange og står midt i den åbning, det er for de fleste baglændere at møde ligesindede, der bærer samme smerte af omsorgssvigt i sjælen.

»For mig er det stadig så fantastisk at snakke med nogen, der også har været anbragt. Det har jeg aldrig gjort tidligere«, fortæller Louise.

For Louise har det været svært at starte i Baglandet.

»Inde i mig har dét at være anbragt i familiepleje formet en stor klods, som har været tabubelagt. Jeg har ikke selv talt om det til nogen, så godt nok skal jeg ikke springe ud af skabet som bøsse, men ... men det forekommer mig at være lige så svært, siger Louise.

»Jeg har tit misundt dem, der har været anbragt på børnehjem. De har trods alt haft en virkelighed, der var sværere at

fornægte i forhold til at bo i en plejefamilie, som oven i købet var i familie med én selv – langt ude. At blive anbragt i egen familie er altså ikke uproblematisk for den, der bliver anbragt», fastslår hun.

I modsætning til de fleste baglændere har hun en mellemlang uddannelse, en universitetsuddannelse og et vellønnet job, der giver høj status i omverdenen. Hun har mand og barn og lever udefra set et helt normalt hverdagsliv.

Alligevel er der en brik i hendes følelsesmæssige univers, der mangler: Hun føler sig skrøbelig indvendig. Hun føler sig grundlæggende ikke berettiget til at være til som den, hun er. Det er en følelse, der altid har fulgt hende, og som især slår igennem i kontakten med andre

► »Forestil dig følelsen, at du ikke engang er elsket af din egen mor. Den følelse går mange af os med«, sagde en af baglænderne.



mennesker. Måske derfor føler Louise sig ofte utilpas i selskabeligt samvær, hvor der er lagt op til bare at sludre med kolleger, forretningsforbindelser eller folk hun ikke kender. Jo, hvis hun kan intellektualisere og snakke fagligt, er det ok. Så er hun på hjemmebane og dermed tryk, oplever hun.

»Herinde giver det ikke status at have det job, som jeg har. Det er en enorm fed fornemmelse og meget rart for mig. Det giver mig mulighed for at få en helt anden type kontakt, end jeg er vant til. Altså mindre verbal«.

Kropslig, kærlig og ærlig kultur

Kulturen i Baglandet er først og fremmest kropslig, kærlig og ærlig. »Knus- og- kram-klubben« bliver den også kaldt, fordi velkomsten i lejligheden på Vesterbro altid er et kæmpe knus. Den slags er tidligere anbragte ikke så forvante med at få eller i hvert fald ikke gode til at modtage.

»Det jeg suger til mig af næring fra Baglandet er det ikke-verbale. Det er knus. Det er blikkene. Og dét at sidde og være til. For mig er det dejligt at være et sted, hvor det ikke er ordene, der er det vigtige«, siger 45 årige Louise.

Alligevel taler hun gerne med Allan eller med Lorentz, når hun er i Baglandet.

»Jeg forsøger at øve mig i at mærke efter. Eksempelvis når Lorentz siger noget, der sårer mig. Nøjagtig som en af mine gode venner kan gøre ved at sige et eller andet. Eksempelvis som forleden, hvor han kommenterer et nyt job, jeg har overvejet at søge. Forskellen på livet udenfor og herinde er, at overfor Lorentz tør jeg bagefter fortælle, at jeg flippede helt ud over den sætning, han havde sagt. Det ville jeg ofte ikke tillade mig selv overfor andre. Ikke engang over for mine venner«, fortæller Louise.

Med andre ord oplever hun, at Baglandet giver hende et rum til at øve sig i at mærke, hvad hun føler inderst inde. Her behøver hun ikke dække over sin egen følelse af utilstrækkelighed. Den arbejder hun tværtimod på at gøre synlig for sig selv og mærkbar. Her kan hun være ærlig over for sig selv og fornemme sin egen sårbarhed. På den måde bliver Baglandet en slags praktikplads, hvor hun er fritaget for at gøre, som hun tror, andre forventer. Det er hun ellers skidegod til, fortæller hun, og det er hun ikke alene om. Mange tidligere anbragte er gode til at tilpasse sig omgivelserne eller situationen og mister i nogen grad sig selv.

»For mig er samværet i Baglandet en læring i at udvikle en uudviklet side af mig selv. Nemlig den, der ikke altid føler sig berettiget til at være til som den, jeg er«.

»At være i Baglandet er som en slags mellemstation mellem det dybt terapeutiske rum og verden udenfor. Det er ikke gruppeterapi, men det kunne det egentlig godt være. For selv om der ikke er nedfældede skriftlige kontrakter mellem folks indbyrdes adfærd, så er det herinde mere tilladt bare at være, end det er i verden udenfor, føler jeg«.

Louise har gået i individuel og gruppeterapi on og off i flere år, men de tre år hun i teenageårene var anbragt i familiepleje og de følelser, der er bundet op i de år, lurer tilsyneladende stadig som en trolld, trykket ned i en æske.

Hjælpe-gen lagt på hylden

Flere gange har trolden presset på og givet hende følelsen af, at hun gerne ville hjælpe andre, der havde det svært i livet. Derfor har hun tidligere forsøgt at give et nap med som frivillig i en hjælpeorganisation, men det var alligevel ikke sagen.

Som så mange andre tidligere anbragte var hjælpe-genet også Louises undskyldning for at ringe til Baglandet, hvor hun først aftalte at komme og hjælpe til som frivillig. Men følelsesmæssigt gik hun i baglås. Det gik slet ikke.

Efter en snak med Allan har hun nu taget konsekvensen af sine mislykkede hjælpeforsøg og har indset, at hun først og fremmest skal hjælpe sig selv. For hende handler det især om at lære at turde være sig selv – uden en titel eller en funktion som identitet. Og de sidste par besøg i Baglandet var »ikke pinefulde men derimod identitetsskabende«.

»Jeg har ikke en fundamental tro på, at folk vil hjælpe, eller at man kan have tillid til, at folk vil mig det bedste, og det er en hæmsko for en god social relation. Det stammer alt sammen fra følelsen af ikke at være berettiget til at være her. Hele tiden måler jeg mig selv i forhold til andre i normalsystemet. Jeg måler mig selv i forhold til andre familier. Eksempelvis har jeg kun eet barn. De andre har to eller flere. Altså er jeg anderledes, og så slår jeg mig selv oven i hovedet med det. Her i Baglandet er jeg ikke anderledes, eller ... her måler jeg mig ikke med andre, som jeg ellers plejer. Og det er en lise«, siger hun helt lettet.

Lige nu tror hun, at hun altid vil føle sig knyttet til Baglandet.

»For herinde føler jeg, at jeg hører til«, siger Louise.

Et springbræt, når man er klar til at hoppe

Johnny Bravo har tidligere brugt Baglandet som springbræt til at komme på afvænningsophold i Horsens, og derovre var han en succes. I hvert fald slog han

rekord og kom hurtigere end gennemsnittet op på den afdeling, hvor han ikke var overvåget.

»Det var godt at være i Horsens. Jeg fik tømt rygsækken og blev skrællet af, så jeg føler, at jeg har fået ryddet op i mig selv. Det eneste, der mangler lige nu er, at jeg skal tage ansvar for det, jeg har lært. Jeg ved, hvad der skal til, men at gøre det er et helt andet bjerg«, fortæller Johnny.

»Jeg troede, at afvænningen var én kamel, der skulle ædes. Men nu er det gået op for mig, at der står en hel farm af kameler. Den ene kamel var, at der kom lys på mig. Jeg fandt ud af, hvem jeg er, hvad jeg kan, og hvorfor der er sket de ting, der er sket med mig«, fortæller Johnny.

Næsten i mål

Men han har opdaget, at han har opbygget et uheldigt reaktionsmønster. Han har det med at droppe ud lige før målet. Selv om Johnny gik målrettet efter at blive clean, faldt han desværre i og fik et tilbagefald. Og han ærgrer sig i dag over, at der ikke blev iværksat en ordentlig efterbehandling. Noget af det var han selv skyld i. Afvænningsstedet anbefalede Johnny at blive i Horsens. Men han tog tilbage til København, hvor han så frem til at komme hjem til sine nærmeste, sin mor og bror, vennerne og den lejlighed, der stod og ventede.

»Når først jeg er i gang med min personlige udvikling og har et mål, stormer jeg derud af for at nå det. Desværre glemmer jeg undervejs de goder – eksempelvis at tage råd og vejledning til mig – jeg møder på vejen. Og det ender ofte med, at jeg jokker i et hul lige før målet«, fortæller han.

Og det var netop, hvad der skete, da han kom hjem fra afvænningen. Nok var han stoppet med de hårde stoffer,

men han begyndte igen at ryge fede. Han måtte erkende, at det ikke var gjort med at stoppe misbruget. Alt det andet med at komme i gang med livet efter afvænningen stod han alene om, synes han i dag. Eksempelvis stod han stort set uden venner, da han vendte tilbage til København. De få han havde fra tidligere, havde han droppet i forbindelse med afvænningen. »Jeg var måske også blevet lidt hellig at høre på«, erkender Johnny, men heldigvis har han stadig Baglandet, hvor han kommer meget i øjeblikket, fordi det giver ham det netværk, han har mistet.

Ryger ikke i Baglandet

Selv om Johnny stadig »feder« den for meget derhjemme, så er han meget bevidst om, at han ikke tager i Baglandet, når han er påvirket. Derfor sker det også, at han brænder folk i Baglandet af og »glemmer« den aftale, han har med folk.

»Jamen, jeg vil ikke blande Baglandet ind i dét, at jeg hærger mig selv. Baglandet giver mig en tryghed. Det jeg kan give tilbage er, at jeg ikke kommer og er påvirket, for så går jeg og tørfixer alle de andre«.

»Tørfixer«?

»Altså hvis jeg kommer herind og er påvirket, vil de andre se det på mig, og så får jeg automatisk nogle af dem til at snakke om den fede på et tidspunkt, hvor de ikke har noget. Har jeg ligget og kokset dagen før og er kommet sent op, så er jeg buldret i æsken, og så vil jeg hellere blive væk til ud på eftermiddagen, indtil jeg er klar i hovedet. Man kommer ikke her og er påvirket. Det er en aftale, vi har«, understreger Johnny.

Han er helt på det rene med, at han ikke kan passe et job, når han er påvirket. Johnny har ellers taget flere uddannelser som konstabel, chauffør og byggeanlægs-

linien på Teknisk skole, men ingen af uddannelserne har givet ham den fornødne indre ballast til at klare hverdagen, som han udtrykker det.

»Det ene job er gået i vasken efter det andet. Jeg har haft masser af jobs, men det ender i det samme hver gang. Efter nogen tid melder jeg mig syg og kommer ikke mere. Jeg skal i gang med noget nyt, og det er at arbejde med mennesker«, konstaterer Johnny målrettet.

Lige nu lader han op til at benytte Baglandet som springbræt for anden gang. Han vil bede Baglandet om hjælp til at få en handleplan, som skal pege i retning af det drømmejob, han har om at blive terapeut, der hjælper mennesker, der er blevet svigtet. For svigt er noget, han ved en del om.

En barsk oplevelse

En af de mest barske oplevelser i Johnnys barndom sker, da han er ni år. Han havde aftalt med sin far, at de to skulle en tur i skoven. Derfor vadede Johnny ned på værtshuset, hvor faderen plejede at sidde. Men faderen var der ikke. Det viste sig, at han lå død i sin lejlighed. På det tidspunkt fik Johnny – som børn typisk gør – skyldfølelse og følte, at han kunne have været med til at forhindre faderens død.

»Hele livet har jeg levet med den løgn, men jeg kunne ikke have forhindret hans død. Det var en barsk oplevelse, som jeg først fik bearbejdet, da jeg kom på afvæning, fortæller Johnny.

Valgt fra

Da Johnny bliver 11 år, finder hans mor en ny mand, som Johnny slet ikke fungerer med, og Johnny bliver anbragt første gang på døgninstitution fra han er 12 til 14 år. Derefter kommer han hjem til sin mor og stedfar, men det fungerede slet ikke.

»Nu havde mor valgt kæresten frem for mig én gang. Jeg var bare blevet endnu mere trodsig af at være væk, og så begyndte jeg for alvor at begå kriminalitet«, fortæller Johnny.

Siden da har han fulgt sit adfærdsmønster, grundlagt af barndommens mange svigt: Johnny tror først og fremmest på sig selv. Ingen skal lære ham noget. »Kan selv, vil selv«. Han er for mange gange blevet bildt noget vrøvl ind, så han skal ikke læne sig op af nogen som helst andre end ham selv. Jo måske lige af Baglandet.

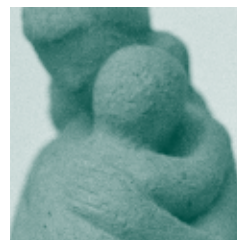
»Jeg har det godt her i Baglandet, for her er jeg tryk. Her får jeg aldrig en afvisning. Dem har jeg fået mange af tidligere: Fra kammerater, familie, veninder og andre. Men her er der et sted, hvor jeg ikke bliver svigtet. Uanset om jeg brænder dem af«, siger Johnny.

»Jeg vil ikke sige, at jeg har styr på misbruget. Det har jeg ikke, men jeg kan styre det, så jeg ikke slår mig selv ihjel. Og jeg har så meget styr på det, at jeg kan bede om hjælp«.

I første omgang har han lyst til at komme i et projekt, hvor det er muligt at komme i terapi hos en psykolog. For at komme derned skal han først overbevise socialforvaltningen om, at den skal finansiere opholdet.

»Men det bliver svært, fordi de allerede har smidt 250.000 kr. efter mig. Derfor har jeg brug for hjælp til at vægte mine ord, og den hjælp kan jeg få i Baglandet. Får jeg først en handleplan, som jeg er tilfreds med, så sker der noget. Det ved jeg«, fastslår Johnny.

»Giv mig et mål, så skal jeg nok nå det, men nogle gange skal jeg lade være med at være så hård i filten og erkende, at jeg har følelser. Har jeg ikke dem med, kan jeg ikke mærke mig selv, og så virker det ikke«.



I Lorentz' fodspor

I Baglandet går Lorentz rundt som et synligt bevis på, at det kan lade sig gøre at ændre en negativ livsstil hen imod en mere fremadrettet, hvis man selv vil og får den støtte fra andre, man har brug for. Det kan lade sig gøre at starte på en frisk og holde fast i en hverdag uden at stive sig selv af med dulmende stoffer og hurtige – eller sorte – penge, der finansierer skidtet.

Lorentz har gjort det: Har skiftet kurs og er klatret op ad det bjerg, der fører væk fra det destruktive og op til et mere konstruktivt liv i normalsamfundet. For foden af bjerget efterlod han klumpen af hash, så synet ikke blev sløret undervejs. Vejen op ad bjerget er svær, og det gælder om at bevare overblikket, så man ikke mister fodfæste og falder ned men derimod hele tiden kan holde fast i klatretovet på de stejleste strækninger op ad bjerget. Undervejs bliver den vaklende identitet stivet af med nye erfaringer, indsigt og mod på at fortsætte, indtil målet – en mere stabil identitet – er nået.

For mange tidligere anbragte i Baglandet er Lorentz blevet en slags stifinder, som de kalder ham. Alene dét at han har

været anbragt, giver mange baglændere et spejl, de kan bruge, når de skal finde sig selv.

Man kan sige, at han på sin vis har gjort sit indvendige kaos fra opvæksten til varemærke for Baglandet. Her kan man komme, når voksenlivet er i kaos. Ganske vist har Lorentz omgivet sig af strukturerede mennesker til at hjælpe sig med at nå sit mål, men det er lykkedes ham – ikke kun at komme ud af misbrug men også at etablere det Bagland, han målsatte sig. Med andre ord er han for mange baglændere blevet en model, der er i stand til at navigere – og nå i mål – i livet, trods en kaotisk opvækst, der har fulgt ham langt ind i voksenlivet.

Imiterede for at overleve

Selv om det er 10 år siden, at Lorentz gik vejen ud af det destruktive, er hans spor stadig friske. Nogle af de tidligere anbragte indrømmer, at de mere eller mindre bevidst er trådt i hans fodspor og har kopieret hans adfærd, hans sprog eller hans tænkning. Undervejs har Lorentz fungeret som en selfmade instruktør, der konstant opmuntrer til at klatre videre,

► Normalt går snakken højlydt og intenst, når baglændere spiser sammen. Men fotografens blitz har måske sat en dæmper på snakken i dag?



når de træder rigtigt. Men han giver også modspil, når de er ved at miste fodfæste eller træder ved siden af.

»For at overleve har jeg altid spillet roller. Jeg har været alle mulige andre. Jeg blev mobbet i skolen, havde ikke nogen identitet, så jeg har været nødt til at skabe mig en facade. Hvis jeg var mig selv, Thomas, var jeg en lille knægt, der havde ondt af mig selv, og som ingen kunne lide. Derfor blev jeg dygtig til at imitere andre mennesker, som folk kunne lide«, fortæller Thomas.

Kun 19 år gammel henvendte Thomas sig i Baglandet med smårådne tænder, usoigneret og beskidt i tøjet. Han var ved at gå til grunde, »for han havde ikke lært at klare sig selv på de to år, han oplevede at bo i en almindelig familie – sin plejefamilie – fra han var 16 til 18 år«.

Da plejefamilien rejste til København, blev Thomas på Sydsjælland. Han gik på Teknisk skole for at blive blikkenslager. Boede alene i en lejlighed, men det gik slet ikke. Oppe i hovedet var der kaos. Han pjækkede og kunne ikke få greb om sin hverdag. Og så skete der det, der ofte er sket i hans liv: Han mødte de rette personer på det rette tidspunkt, som han selv formulerer det. Set med Thomas' øjne blev Baglandet – og Thomas' egen evne til at imitere andre – formentlig hans redning.

»Baglandet har en meget stor del af æren for, hvor jeg står i dag. Jeg har spillet mange mennesker – og på et tidspunkt var jeg også Lorentz. Jeg så jo, hvilken effekt han havde på folk, så jeg imiterede ham. Men selve arbejdet på at nå til, hvor jeg er i dag, har været mit eget. På et tidspunkt valgte jeg at sige til mig selv: Jeg starter helt forfra. Nu vælger jeg, hvem jeg gerne vil være, og det har været mit arbejde lige siden: At fastholde det men-

neske jeg er i dag«, fortæller Thomas. Der forekommer at være stor forskel på det lille barn, der hed Thomas og den unge 24 årige fyr, der sidder i sin stol i en fremlejet lejlighed på Østerbro og fortæller om sin udvikling de sidste fem år.

Foredrag som terapi

Det startede allerede dagen efter han kom i Baglandet, hvor han mødte Lorentz.

Lorentz inviterer Thomas med til Jylland for at holde foredrag for sagsbehandlere fra kommunerne. Og det er Thomas, der skal fortælle om sin opvækst.

Med andre ord indleder Thomas opbygningen af sin nye indre struktur med at kigge tilbage og få styr på sin egen fortid.

»Det er terapeutisk at holde foredrag. Man får en anden bevidsthed om sin egen situation og sine følelser, fordi man fortæller om den til andre og ikke nøjes med at tænke på det. At holde foredrag har været med til at give mig en større bevidsthed om mine egne følelser, og så har det givet mig et afklaret forhold til min barndom«, fortæller Thomas.

I alt har Thomas holdt cirka 50 foredrag for studerende, sagsbehandlere og andre interesserede, der har ønsket at få indsigt i hans livshistorie, som er historien om et omsorgssvigtet barns opvækst.

Boede hos psykisk syg mor

Thomas er vokset op hos en psykisk syg mor. Hun var manio depressiv, epileptiker, blev medicineret for skizofreni og var også alkoholiker, ifølge Thomas. Hans forældre blev skilt, da han var to år gammel. Ind imellem besøgte han sin far og boede periodisk hos ham. Især når mor var indlagt på den lukkede afdeling. Faderen var også alkoholiker.

Thomas nåede at fylde 16 år, før han første gang kom i kontakt med systemet.

På det tidspunkt tog en pædagog fra ungdomsklubben den unge Thomas med op på socialforvaltningen og bad om at få ham i pleje. Hun var ikke den eneste, der kendte til situationen hjemme hos Thomas. Lærerne i skolen var også vidende om den. Men klubpædagogen var den første professionelle, der tog ansvaret for at handle på sin viden.

»Jeg skulle have været anbragt en hel del år før, for mine forældre har aldrig formået at tage ansvar for sig selv og deres børn: Min storesøster og mig. Rollerne var derimod byttet om, så vi passede på dem«, fortæller Thomas, der distanceret fortæller om et par episoder fra barndommen for at illustrere rollefordelingen i sin opvækst. Han fortæller om, hvordan han skamfuldt har hentet øl til sin mor, så naboerne ikke skulle se, hvor fuld hun var. Eller om dengang han blev efterladt alene med sin døende mormor, mens hans mor tog over til Thomas' far. Dagen efter kom ambulancen og tog mormor med. Da var hun død, lyder hans barske erindring om barndommen hos en psykisk syg mor, der ikke levnes mange rosende ord:

»Jeg kan ikke mindes eet sekund i min barndom, hvor det er har været rart at bo derhjemme. Jeg holdt ikke af min mor og har aldrig haft følelser for hende. Og i dag ser jeg hende ikke. Hun valgte mig fra. Det ved jeg godt, at ingen mødre gør bevidst. Jeg ved godt, at hun ikke har haft overskud til at have børn, men som menneske er man nødt til at tage ansvar – også for børnene. Og det har hun ikke gjort«, siger Thomas uden bitterhed og selvmedlidenhed.

Om at vente på en frelser

Som barn havde han meget medlidenhed med sig selv. »Mor var god til at skubbe

skylden for sin situation over på alle andre«, som han udtrykker det. Og som barn husker han, hvordan han ofte græd sig selv i søvn og håbede, at der kom én og reddede ham.

»Frelseren kom, men det viste sig at være mig selv«, siger Thomas med et grin.

Indtil han fandt ud af, at frelseren var ham selv, måtte han igennem en lang og pinefuld proces, der skulle få bugt med den følelse, som mange baglændere – ifølge Thomas – lider af: Selvmedlidenhed. Mange af dem får ondt af sig selv, fordi de har haft så hård en barndom. Men den tænkning får ikke støtte i Baglandet. Her bliver den enkelte i stedet konfronteret med at droppe selvmedlidenheden og i stedet tage ansvar for at komme videre med sit eget liv.

»I Baglandet er der ikke plads til selvmedlidenhed. Lorentz har øje på det, der foregår i folk. Og så har han jo den grundholdning: Synd for dig, at du har haft det hårdt. Men du skal videre«, fortæller Thomas.

Han husker, hvordan han flere gange er »brudt sammen« og har grædt, fordi han syntes, det var så hårdt arbejde at tage ansvar og slippe den selvmedlidende svøbe, der på kort sigt er så befriende let men sjældent styrker den fremadrettede personlige udvikling.

»Lorentz giver én nogle ordentlige skub. Det er virkelig hårdt, fordi du kastes ud på en tynd line, og det er meget svært at holde balancen på den. Man har overhovedet ikke lyst til at gå derud, for der er langt ned. Og uanset hvilket netværk man har, så er det dig selv, der skal klare det. Det kan godt være, at der står nogle og kan gribe dig, men arbejdet er dit eget. Æren for at jeg står, hvor jeg gør i dag, tilhører Baglandet 80 procent, men





jeg har også en stærk indre vilje selv», siger Thomas.

En identitet blev skabt

Som han sidder i sin lænestol virker han velfunderet i sin egen person, mens han velovervejet og grundigt forklarer, hvad det har betydet for ham at komme i Baglandet.

»I Baglandet bliver der arbejdet meget med ens bevidsthed, hvis man tør vende vrangen ud, som jeg valgte at gøre. For at blive bevidst om sig selv, er man nødt til at tale med andre. Man er nødt til at have én, der kan se de ændringer, der sker med én selv. Én at tale med. Én, der spørger ind og har en lille ide om, hvad der foregår. Én, der kan se de ting, der sker, og som man ikke selv har øje for. På et tidspunkt begynder jeg at få øje på mig selv. Jeg finder ud af, hvem jeg gerne vil være. Og fra da af ændrede jeg mig fra at være en masse andre mennesker til at være mig selv. Jeg begynder at tænke selv og træffer mine egne beslutninger«.

I Thomas' gengivelse af sin udviklingsproces har han lagt kopieringen fra sig som redskab til selvudvikling. I stedet bygger han sine holdninger og værdier op ved at læse bøger og ved at diskutere med andre mennesker og hele tiden forholde sig bevidst til livet, og hvordan han ønsker at leve det.

»Alt hvad jeg gør i mit liv er en balance. Jeg lærer hele tiden nye ting, der gør, at

jeg skifter mening. Selv om jeg ved noget om et område, er jeg meget ydmyg. Nok er det vigtigt for mig at give min mening til kende, men det er også vigtigt for mig at lytte til andre. Dem der kun lytter til sig selv, kommer måske nok hurtigt frem, men de mister også meget undervejs«.

Jordforbindelse er vigtigt

Foreløbig er Thomas pædagogmedhjælper i en skovbørnehave. Han elsker at fiske. Naturen fascinerer ham. Og den fascination elsker han at give videre til børn. I det hele taget vil han gerne bidrage til at danne modvægt til den verden, der i børnehøjde i stigende grad foregår på playstation eller pc-spil. Så han arbejder mod evolutionen, som han siger:

»I stedet for at følge med udviklingen – i retningen af playstation og pc, bager jeg mit eget brød. Jeg vil ikke have en travl hverdag, hvor jeg er nødt til at købe al min mad«.

Og en fremtid i pagt med naturen kan ikke forenes med stenbroen. Heller ikke selv om den ligger på Østerbro. Thomas drømmer om at finde en lille gård på Møn eller Bogø, hvor han kan have et jordbrug med dyr og sin egen familie. Gerne en slags naturskole, hvor små grupper af børnehavebørn kan komme ud og lære noget om naturen. Eller måske indrette en af gårdens længer til lejligheder, hvor unge kan komme og bo. Et sted 16 årige kan komme og bo og dyrke jorden, »for det er nogle fede processer« at opleve kornet gro på jorden, høste og lave sin egen mad af afgrøderne. Den slags er blevet vigtigt for Thomas. Med andre ord er det for ham vigtigt at bevare jordforbindelsen.

»Når du begynder at udvikle dig, får du en kæmpe optur, hvor du svæver. Men ingen kan leve med at svæve. På et

◀ Lykken er ikke kun gods eller guld, men økonomiske problemer og gæld er med til at formørke tilværelsen for en del baglændere.

tidspunkt falder du ned. Derfor er der nødt til at være nogen til at hive dig ned, for ellers mister du orienteringen. Altså forestil dig at du har været frisør i 30 år og pludselig får den geniale ide, at du vil være IT-konsulent. Og så er det bare med at komme derud af i en fart. Men foregår udviklingen i løb, er der nogle ting, du ikke får med. Du kan ikke se det samme på turen, når du løber. Derfor er du nødt til at gå. Når du begynder at få øje på, at du udvikler dig, er det nødvendigt at beholde begge ben på jorden og tage et skridt ad gangen. Du er nødt til at gå for selv at kunne følge med. Også selv om du har lyst til at løbe«.

I dag kommer Thomas ikke så meget i Baglandet, men det var givende for ham i de år, han kom der. I den periode blev han også klar til at gå til psykolog, og det gav ham meget indsigt i sig selv.

Men hvad betyder Baglandet for Thomas i dag?

»For et par år siden ville jeg have kaldt baglænderne min familie. Jeg ved ikke, hvad jeg skal kalde dem nu. Men jeg har det sådan med Baglandet, at det ikke er meningen, at jeg skal blive ved at komme der. Jeg føler, at jeg groft sagt har taget, hvad jeg kan få i Baglandet. Jeg vil altid være velkommen derinde. Det er jeg overhovedet ikke i tvivl om. Men ved at blive ved at komme derinde, vil jeg fastholde mig selv i en rolle. Jeg føler ikke, jeg har behov for at trække på Baglandet mere. I dag har jeg fundet andre venner«, siger Thomas.

På et af de sidste spørgsmål til Thomas bliver den knæsatte ansvarlige identitet alligevel sat på prøve. Han skal svare på, hvad han har savnet allermest i sit liv. Længe sidder han og tænker, men han er ærlig og afslører omsider sit identitetsdilemma mellem den nuværende ansvarlige

Thomas og den lille Thomas, der angler efter medlidenhed og er i offerrollen:

»Jeg vil helst ikke sige, at jeg har savnet en omsorgsfuld familie. Det har jeg aldrig haft, men jeg har ikke lyst til at spole tilbage på den måde. Det jeg mest har lyst til at svare er, at jeg savner, at mennesker begynder at tage lidt mere ansvar og stå lidt mere sammen. Det kan vi danskere blive bedre til. Jeg savner tit mennesker, som ser lidt større på livet og er mindre egoistiske«, siger Thomas.

Det særlige sprog

Som gæst i Baglandet er sproget noget af det første, man studser over. Ordene er ikke alle sammen at finde i nu-dansk ordbog. I hvert fald ikke i den sammensætning, de ind imellem har i Baglandet. Det er gadesprogets lidt banale men også morsomme ordforråd, der kendetegner nogle af baglændernes sprog. Eksempelvis er der i Baglandet en regel – formuleret af Lorentz – der hedder, at »husfisse og klatgæld« er forbudt, altså skal baglænderne undgå at bolle med hinanden og helst også undgå at låne penge af hinanden. Begrebet stammer fra Lorentz' tid som tjener-elev i en københavnsk restaurant.

Men det er ikke kun gadesprogets udtryk, der kendetegner sproget i Baglandet. Lorentz og mange af de andre baglænder har et gudsbenådet billedsprog, der ofte forklarer baglænderes problemstillinger langt bedre end mange ord.

Om baglænderne tilegner sig billedsproget, når de kommer i Baglandet eller ej, skal være usagt, men mange baglænder taler ofte i billeder, når de skal gengive essensen af deres liv, som Kenneth eksempelvis gør:

»Jeg har sgu været kriminel, lige siden jeg kom ud af min mor. Det var lige før, jeg stjal lægens hue, da jeg kom ud«.

Vildere end de vildeste

Med tatoveringer op ad sine velvoksne boksertrænede overarme sidder Kenneth i en stol inde i Baglandet og giver sin version af sit liv: En opvækst med en stedfar – der var politimand – og som Kenneth straks danner modvægt til som barn og ung: »Alt hvad min plastikfar står for, var jeg det modsatte af. KrimiKenneth blev jeg også kaldt som barn«.

Kenneth fortæller om et liv, der foregik på den forkerte side af loven, fra han var seks år og indtil sit 21. år.

Han fortæller om sin barndoms adfærd, der altid var vildere end de vildeste: Når de andre drenge sprøjtede barber-skum ind under dørene til kammeraternes værelser, satte Kenneth ild til en dør, hev brandslangen ned for at slukke branden. Men Kenneth stoppede ikke her. Han fortsatte »legen« og spulede hele drengegangen på efterskolen.

Den episode betød i øvrigt, at han røg ud fra efterskolen, hvor han for første gang var blevet anbragt som 15 årig. Efter et kort ophold på en hybelafdeling, hvor han skred fra, blev Kenneth udskrevet til gaden som 17 årig.

Det er, som om Kenneths fortælling er en film, en actionfilm af de bedre. Spillet igen og igen. Og der er rigt på gode billeder. Kenneth har fortalt sin historie mange gange. Omkring 100 foredrag er

det blevet til som foredragsholder i Baglandets – og egen tjeneste.

»I dag betaler jeg min bod. Jeg betaler min bod ved at dele ud af min erfaring. Derfor holder jeg alle de foredrag. Det er min selvterapi. Dét at fortælle sin historie til andre hjælper mig til at nå til en forståelse af min egen fortid«, siger Kenneth.

Selv om den kriminelle del af Kenneths fortid fylder en del på hans straffeattest, så er kriminaliteten fortid for ham. Takket være Baglandet, som han kom i kontakt med for en del år siden, da han sad og røg en fed og så fjernsyn, hvor en ung mand sad på Langelinie og fortalte om sit liv. Det var Lorentz.

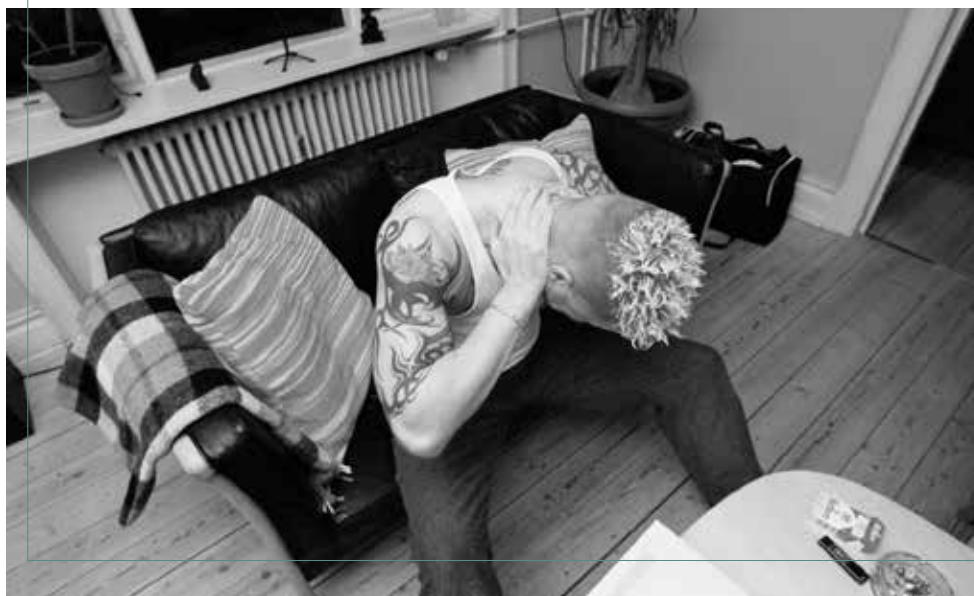
Taget ved hånden

Den første tid i Baglandet gik Kenneth meget sammen med Lorentz ned ad Strøget og lyttede til andre unges snak indbyrdes.

»De andre unge på gaden sagde en masse ord, som jeg ikke forstod: IT – for eksempel. Jeg troede, de talte om E.T. Du ved filmen af det navn. Men da jeg så kom herind i Baglandet, forstod jeg, at de andre heller ikke fattede det sprog, folk taler udenfor«.

Men hvad har Baglandet lært Kenneth? »Uden Baglandet var jeg nok, som Kenneth var for tre år siden. Jeg var kommet videre, men uden stifinder Lorentz og de

◀ I Baglandet fører mange tidligere anbragte, at de kan skippe facaden og bare være sig selv.



andre hoveder herinde, er jeg i tvivl, om jeg var nået så langt, som jeg er. Nu ryger jeg kun hash to gange om måneden. Før røg jeg meget mere«.

Kenneth bliver bedt om at uddybe, hvad han har fået ud af at komme i Baglandet?

»Altså alle tidligere anbragte kan nikke genkendende til pædagoger og deres påduttede empati. Du ved: Fortæl mig, hvordan du føler, når du slår ham i hovedet«, siger Kenneth med vrængende og slesk stemme.

»Men hvordan kan man opnå tillid, hvis man kommunikerer *til* og ikke *med*. Det nytter ikke, når de andre »gogger« og den slags kommer med deres fætter know-how og attituden: Jeg-har-de-visessten. For mig fungerer det sådan, at jeg sætter panser op. De skal i stedet tale i mit sprog. De skal ikke nødvendigvis bruge ord som: fuck, luder, knep-i-røv, men de må i det mindste tale *med* mig og ikke *til* mig. At tale *til* bliver ofte envejskommunikation a la: Nu skal du bare høre, hvordan dit liv er«.

»Her i Baglandet bliver der ikke stillet store spørgsmål ved de udtryk, man bruger. Her er der indsigt i vores verden, og det giver et indadrettet fokus. Man får bygget sit værd op. Man stives af. De fleste tidligere anbragte har et selvværd på størrelse med en bøjet 25-øre. Men indsigten i én selv bliver større, man får øje på sine forcer, og så tyr man til de ting, man er bedst til. Det er logik«.

»I starten jeg kom i Baglandet, kunne jeg lave hurtige penge. Det var Lorentz, der gjorde mig opmærksom på, at jeg også var god som menneske«.

Sine venners ven

I Baglandet bliver Kenneth set, som mennesket med det store hjerte, han også har.

Mange af de andre baglændere nævner ham som en god ven, der stiller op til en snak, når de andre knækker. Men han glemmer let sig selv og sine egne behov i farten. For det går stærkt for Kenneth. Han taler hurtigt. Og hverdagen er travl. Han skal bestå eksamen i HF enkeltfag. Og det har høj prioritet, fordi eksamen skal bruges til at komme ind på Københavns Brandvæsens redderuddannelse, hvor han drømmer om at få job i ambulancetjenesten. Han har allerede været til optagelsesprøve en gang, men han bestod ikke matematik-prøven. Kenneth blev alligevel opfordret til at søge igen, fordi de kunne bruge ham som person. Og som jeg sagde til lederen:

»Bare vent om to år kommer jeg igen og sparker tal op i røven på dig. Ja undskyld mit fransk«.

Som HF-studerende, bokseinstruktør i fritiden, far til lille Luna lever han et liv, der peger i den retning, han ønsker. Kraftigt gødet af sin lille datter på knap halvandet år.

»Luna – min datter – hun er mit guld. Hun giver mig stof til alt det gode, der er i mig. Og hun skal ikke savne en far«, fastslår han.

Snart bliver Kenneth genforenet med sin ex-hustru, Lunas mor, i en fælles lejlighed. Netop den nære følelsesmæssige kontakt og forpligtelse i forholdet til en ægtefælle er nok sværere for ham end at holde sig fra kriminalitet. For den del af livet har han lagt bag sig. Den slags kan man beslutte. Det er sværere at styre de følelsesmæssige svingninger, som fortidens bølger stadig kan sætte i bevægelse.

At leve med en stedfar

Skal Kenneth give sin årsagsforklaring på, hvorfor han har været rundt ad alle de kriminelle og voldelige sideveje, før

han fik øje på det mål, han i dag styrer og indretter sit liv efter, siger han:

»Jeg har nok i hele min barndom for-gæves forsøgt at få opmærksomhed og at blive set af min far«.

Kenneth mistede kontakten til sin bio-logiske far som tre-årig. Forældrene blev skilt, da Kenneth er to et halvt år. I det første halve år derefter kommer Kenneth jævnligt på besøg hos sin far. Men kon-takten stopper da Kenneth er tre år. På det tidspunkt finder Kenneths mor sig en kæreste, der er politimand. De får senere en fælles datter, men er blevet skilt for et par år siden.

»Om min stedfar ved jeg, at han har haft en hakket Puch Grand Prix. Det er, hvad jeg ved om hans ungdom. Men han er fin nok. Jeg blamer ikke mine forældre. De har gjort det, så godt de kunne. Mor og far

har da haft en kompliceret opgave«.

For et års tid siden genoptog Kenneth kontakten til sin biologiske far:

»Det var som at se mig selv i spejlet. Også de vendinger han brugte, var som mine. Han har jo ikke kunnet lære mig de ord, jeg bruger, men vi taler, griner og gebærder os ens«.

»For nogen tid siden havde jeg en her-reaften med rødderne. Far tog med. Åh, det er jo sådan noget, en far gør med sin søn. Jeg fik det pludselig sådan, at jeg skulle tude. Han gik med udenfor og stod bare og lod mig tude igennem op ad ham. Jeg havde det sådan:

»Du var der ikke i mit liv. Min far var der ikke«.

»Og far kunne rumme det og lod mig bare tude op ad ham«.



Familiens far – som barn

»Da jeg boede hjemme, var jeg familiens far. Jeg lavede mad til mine søskende fra jeg var ni år, for mor arbejdede meget – også om aftenen. Men jeg har fået mange tæsk af mor. Det skete, når hun selv havde overtryk. Men tæskene har været det nemmeste – det mest konkrete – at forholde sig til. Det værste var ven-tetiden. Når noget var blevet væk eller smadret, så pegede pilen altid på mig. Først fik jeg en skideballe, og så vidste jeg, hvad der kom. Så blev jeg bedt om at tage bukserne af, gå ind i soveværelset og vente til hun kom og tæskede mig. Det var ventetiden, der var værst.

I mange år har jeg haft det svært, når folk skældte mig ud eller hævdede stem-men, så blev jeg angst, for jeg vidste, hvad der fulgte efter. Ofte har jeg reage-ret som en rotte, der blev trængt op i en krog: Jeg måtte forsvare mig. Tidligere mistede jeg besindelsen og smadrede alt. Jeg tror, det har med tæskene at gøre. Nu er jeg blevet bedre til at bevare roen. I øvrigt begyndte min mor tit at tude, når hun tæskede mig, og så skulle jeg trøste hende. Jeg har haft nogle frygte-lige dobbeltroller som barn«.

Lars, 36 år

Baglandets 14 levereregler

Når 24 årige Christian er kommet i samfundstjeneste i Baglandet, så er han ikke kun sluppet for at betale gæld til rocker-miljøet. Han er nået et langt skridt videre i den retning, han gerne vil med sit liv. Han fik hjælp fra en voksen fra Baglandet lige på det tidspunkt, han havde brug for hjælpen. Den voksne fik ham til at indse, at han skulle gå til politiet og gøre rent bord i stedet for at afregne med rockerne – alene. Den voksne gik med ham til politiet, i retten og overnattede sammen med Christian natten før, han blev idømt samfundstjeneste, for han havde det skidt med retssagen.

Baglandets samtaler med Christian undervejs i forløbet har betydet, at han i dag kan se, hvad han for et par år siden var på vej ind i: Et hardcore miljø, der

havde sendt ham i fængsel og gjort ham til kriminel i stedet for automekaniker. Nu kan Christian afsone sin straf efter arbejdstid i Baglandet. Det betyder, at han kan – og vil – passe sin skole og sin læreplads, så han kan blive automekaniker. En drøm, han ser som sit store mål at nå. Og så betaler han gerne af på sin »gæld« til Baglandet. For ham giver det mening at komme 60 timer og hjælpe til – og forholde sig til sig selv og de andre – i Baglandet, hvor han oven i købet er i tæt kontakt til ansvarlige voksne, han kan bede om hjælp, hvis han igen mister fodfæste.

Akut krisehjælp

Når 22-årige Lotte næsten hver dag møder op i Baglandet for at tale med en

► »Spis pænt«, lyder de gammeldags borgerlige formaninger, men faktisk er det et problem for nogle baglændere, at de skovler maden i sig. Det er en gammel vane fra børnehjemmet.



voksen, der gider lytte, får den ansatte i Baglandet indsigt i, at Lotte er tæt på at begå selvmord. Hun er så fyldt af kaos i sit sind, at hun næsten ikke ser anden udvej. Hun har brug for psykologhjælp, og derfor følger Baglandets ansatte med hende til læge og til sagsbehandler for at forklare systemets ansatte om hendes psykiske kaos, så hun får den behandling, hun har brug for. Og indtil den er bevilget, har Lotte et sted at gå hen at snakke med en fornuftig voksen, der lytter og spørger, så hun i ventetiden får mere styr på sit kaos.

Når 35 årige Carl tør smide den store sweater og gå rundt i skjorteærmer i Baglandet, er det udefra set måske ikke en revolution. Men for Carl er det stort. For ham betyder det, at han er på vej til at smide den selvopfattelse, han fik plantet i sit sind under opvæksten på behandlingshjemmet: At han er forkert og skal laves om. Men når andre kan rumme ham, og gang på gang fortæller ham, at de kan lide ham, som han er, så begynder han så småt selv at tro på det, og så kan han også bedre rumme sig selv. Derved bliver han gladere for sit eget selskab. Han føler sig ganske enkelt mindre ensom nu, selv om han er alene meget af tiden.

De tre baglænderes udbytte af Baglandet viser, hvordan de har brugt Baglandet vidt forskelligt. Alt efter deres individuelle behov og ståsted i livet. Fælles for Christian, Lotte og Carl er, at de i Baglandet har fået brugbar medmenneskelig støtte – omsorg – til at komme videre fra den problematiske situation, de hver især stod i.

Systemets fragmentariske tilbud

Det er en kendsgerning, at ingen baglændere kunne få det udbytte fra systemets professionelle, som Lotte, Christian,

Carl og flere af de andre baglændere har fået fra Baglandet. Hverken forsvareren, dommeren, lægen, sagsbehandleren, psykiateren eller psykologen har tid og mulighed for at snakke med dem og støtte dem såvel psykisk som praktisk lige på det tidspunkt, de har behovet. Og i det omfang – dage, måneder eller år – som de har brug for.

Kort sagt: Ingen professionelt ansatte havde fået indsigt i Christians problemer med rockerne og hans begyndende kriminelle løbebane, for han turde netop ikke gå til systemet: Politiet eller til en advokat. Hans forældre har han ikke kontakt til, for han har været anbragt siden han var 15 måneder gammel. Og plejeforældrene, som han ellers er glad for, ønskede han ikke at sære ved at fortælle, hvilke problemer han egentlig var ude i.

Ingen af de professionelle har mulighed for at spise morgenmad med Lotte kl. 10 hver dag. Men det gør Allan i Baglandet, så hun har noget at stå op til og en voksen at tale med – en voksen, der gør, at hun får andre end de destruktive tanker i sit hoved, så hun får mod på at bruge sin sparsomme energi på at overbevise læger, psykiatere og sagsbehandlere om, at hun har brug for en psykolog, der kan hjælpe hende.

Ingen af de professionelle behandlere i Carls opvækst har formået at give Carl en følelse af, at han er god nok, som han er. Selv om han har opholdt sig adskillige år i behandlersystemet.

Dette kapitel giver 14 bud på, hvorfor Baglandet er i stand til at skabe, fastholde og udvikle kontakten til tidligere anbragte, så Christian, Carl, Lotte og mange af de andre baglændere føler sig hjulpet, støttet og set som mennesker – og derfor bliver i stand til at komme videre med deres liv.

Et hjem for dem, der intet har

Mest slående i samtalerne med de tidligere anbragte var, at flere af dem kalder lejligheden på Vesterbro for deres hjem. Nogle kalder det endda et barndomshjem, selv om Baglandet kun har eksisteret siden 1997. I hvert fald oplever de fleste baglændere, at Baglandet er »et sted, man altid kan komme, når alle andre svigter«. Her er omsorg, og Baglandets omsorg rækker videre end tilbudet om et måltid varmt mad og en snak med søde mennesker. For en række baglændere er Baglandets omsorg lykkedes i en grad, så den også har behandlingens karakter:

Flere af baglænderne siger selv, at de – i Baglandet – har fået en indsigt i deres personlighed og reaktionsmønster, som har betydet, at de har ændret deres måde at tackle hverdagen på, og som de kan bruge ude i normalsamfundet – i parforholdet, på jobbet eller hvor de nu færdes.

Eksempelvis har flere baglændere fået hjælp til at smide offerrollen. Ofre har det med at skyde skylden for deres livssituation på alle andre – på »bødlerne«. Det kan eksempelvis være forældrene, kommunen, plejefamilien eller kæresten. Selv om mange baglændere har haft en svær barndom, hvor de voksne ikke har levet op til deres ansvar, så undgår de ansatte i Baglandet at give næring til tidligere anbragtes offerrolle. At være offer fastholder typisk den enkelte i fortiden og smerten, og så kommer han eller hun ikke videre.

Skal de videre i livet, er de nødt til at se fremad, smide offerrollen, tage ansvar for deres egen nuværende situation og med støtte fra andre finde ud af: Hvad kan *jeg* gøre for at ændre *min* situation? Og hvem kan hjælpe mig?

Det er netop Baglandets ambition at ruste hver enkelt baglænders personlige identitet, så de følelsesmæssigt bliver

stærkere og mere robuste, og derved får lettere ved at tage et nyt skridt på vej mod det mål – eller den drøm – de hver især har for deres fremtid. Det kan være at få en uddannelse, tage HF enkeltfag, få et job, komme ud af stof- eller alkoholmisbrugets svøbe, at blive klar til at gå i behandling eller bare at få en bedre og mere indholdsrig hverdag.

Systemet må supplere

I arbejdet på at sikre den enkelte baglænder en bedre hverdag, udtrykker Baglandets ansatte ønske om større kontakt og samarbejde med det professionelle system. Eksempelvis oplever de ansatte et behov for, at tidligere anbragte kan få lettere adgang til psykologisk behandling. Helst hos psykologer, der har kendskab til – og har specialiseret sig i – tidligere anbragtes særlige problemer. Som det er i dag, må mange af de unge tidligere anbragte ofte vente for længe på at få kompetent psykologhjælp, der kan hjælpe den enkelte ud af en akut krisesituation.

Desuden oplever de ansatte i Baglandet, at tidligere anbragte i særlig grad har behov for at kunne trække på såvel juridisk som praktisk rådgivning og vejledning i forbindelse med de problemer, de livet igennem støder ind i. Tidligere anbragte er ofte meget alene med deres problemer, fordi de ikke har det sociale netværk, som de fleste andre mennesker trækker på, når de løber ind i problemer.

1 Ingen visitation – kom, som du er

Baglandet er organiseret som et projekt, finansieret af satspuljemidlerne, som Folketingets partier hvert år fordeler til forskellige sociale projekter.

At Baglandet er et projekt betyder, at tidligere anbragte ikke skal visiteres til



Baglandet, altså er der ingen tidsbestilling eller ventetid på at møde andre mennesker. Ej heller stiller myndighederne krav om, at den enkelte skal vise resultater inden for et afgrænset tidsrum. Intet af det, der foregår i Baglandet, bliver noteret i journaler og protokoller, for der er ingen krav om afrapportering til en overordnet myndighed.

Især for de unge, der har kaos i sjælen, står meget alene eller har andre problemer, er det afgørende at have et sted, de altid kan henvende sig uden at skulle vente dage, uger eller måneder på at tale med voksne mennesker, der forstår deres problemer og kan hjælpe med at sortere i dem. Er Baglandet ikke åben, har de en telefonliste over de andre baglændere og de to ansatte, som de altid kan kontakte. En snak med en voksen på det rette tidspunkt kan – for Lotte og for andre unge – formentlig gøre forskellen på, om hun gør alvor af tanken om at begå selvmord den dag. Om hun dulmer de destruktive tanker med speed, kokain eller andet euforiserende. Eller om hun forsøger at styre uden om stimulanterne og derved får kræfter til at gøre en indsats for at få hjælp til at få bugt med nervernes urolige ridt i hendes sind, så hun på sigt kan skabe sig en bedre hverdag uden invaliderende tanker.

1 Det er helt centralt for organiseringen af Baglandet, at der ikke stilles krav om visitation. Det betyder, at tidligere anbragte kan komme, som de er uden påtvunget identitet som »klient« eller offer. Det er også afgørende, at det er et frivilligt tilbud, og at den enkelte undgår at blive stemplet og diagnosticeret men i stedet bliver anerkendt som menneske.

Mødet med systemet

De mennesker, der har været anbragt som børn eller unge, har været vant til at blive gjort til objekter i systemet: – Nogle der skal *henvises*, *anbringes* eller *placeres*. Alene ordvalget indikerer, at de anbragte børn er genstande, der kan flyttes efter forgodtbefindende.

Svigt og manglende omsorg – fysisk som psykisk – har grundlæggende været anledningen til tidligere anbragtes møde med systemet. Men de færreste har oplevet, at systemet har taget særlige hensyn til deres individuelle ønsker og behov eksempelvis om en bestemt type plejefamilie. De har oplevet at blive anbragt i den plads, der var ledig – eller billigst for kommunen.

Og når de plejefamilier, der får de omsorgssvigtede børn placeret skal have en friweekend, kan plejebarnet komme »på af lastning«. Måske kunne et alternativt ordvalg som »weekend-ophold« eller »weekend-ferie« i hvert fald verbalt signalere, at der også var et positivt perspektiv med de weekender – set fra barnets synspunkt.

Svigtet af systemet

Det er ikke kun forældrenes svigt over for deres børn, der har fæstnet sig i identiteten hos tidligere anbragte. Mange af dem har også følt sig svigtet af de voksne i det sociale system, som har været en del af deres liv. Mange af dem fortæller om, hvordan de har oplevet, at systemet ikke har evnet at imødekomme deres behov på det rette tidspunkt. Ikke kun i forbindelse med selve anbringelsen men især også i årene efter, at de på papiret er blevet myndige voksne på 18 år og dermed i princippet skulle være i stand til at klare sig selv.

Et af problemerne er, at tidligere anbragte slet ikke har det netværk, som

andre unge kan trække på – i form af forældre, venner eller bekendte, der kan skaffe dem job, tag over hovedet eller økonomisk støtte til de måneder, hvor eksempelvis tandlægeregningen slår bunden ud af budgettet. Derfor er tidligere anbragte meget afhængige af at få systemets støtte og især omsorg fra voksne, der kan hjælpe dem i gang med deres voksenliv og guide dem uden om de værste faldgruber.

Flere af de tidligere anbragte i Baglandet bokser i dag med konsekvenserne af de afvisninger, de har fået fra deres kommune. Om afvisningerne skyldes systemets reaktion på deres offerrolle, om de tidligere anbragte har fremsat urealistiske krav, eller om de formulerede ønsker har været i strid med kommunens praksis eller det sociale områdes lovgivning kan være svært at vurdere. I hvert fald er det oplevelsen blandt mange tidligere anbragte, at det sociale system ikke har hjulpet dem på afgørende tidspunkter i deres liv.

Desuden oplever de tidligere anbragte ikke, at det sociale system tilpasser tilbudene til den enkeltes behov, men derimod omvendt: Den enkelte oplever, at han eller hun skal tilpasse sig systemets tilbud. For nogle har det betydet, at de inderst inde har kapituleret og har sluppet ansvarsfølelsen for selv at komme videre i livet. De føler sig umyndiggjort og opfører sig derefter: Indoptager »klienten«s identitet og opfører sig aggressivt som dem, der har ret til og dem, der stiller krav. Eksempelvis kan det at få penge ud af det sociale system periodisk udgøre selve livets mening for nogle tidligere anbragte, så de slet ikke beskæftiger sig med det egentlige mål i deres liv. Eller de bliver passive men beregnende: Snakker systemets ansatte efter munden for at få deres penge, møder op i jobtilbud, melder

sig syge og dropper ud af jobtilbudet, fordi de alligevel ikke magtede det, de fik sagt ja til.

2 Modne voksne at tale med

Billedlig talt oplever mange baglændere livet som stod de helt tæt på et impressionistisk maleri og så alle klatterne i et kaotisk farvespil. De har svært ved at se hele maleriet – livets muligheder – på én gang.

I Baglandet forsøger Allan Nagel og Lorentz Lindemann at trække baglænderne et skridt baglæns, så de bliver i stand til finde ud af, hvor de skal starte for at hjælpe sig selv videre. Det handler i høj grad om at hjælpe dem med at sortere i problemerne, så de kan se, hvilke problemer der har første prioritet.

De to ansatte kan give gode råd rent praktisk, men de fører også meget dybe samtaler med baglænderne om deres problemer.

Ingen af de ansatte er uddannede terapeuter. De er derimod to livserfarne, prøvede og modne voksne med en solid arbejdsmæssig og personlig bagage, som de tidligere anbragte kan trække på. Samtidig er de ansatte ikke berøringsangste i forhold til at konfrontere og søge løsninger på de tidligere anbragtes eksistentielle problemer.

Gør det farlige ufarligt

I selve tilgangen til problemerne forsøger de begge at bruge sig selv og deres egen erfaring til at spørge ind til den enkeltes problemer. Det handler blandt andet om at gøre problemerne ufarlige, så den tidligere anbragte ikke får følelsen af at stå i store uløselige problemer men derimod gøre dem overskuelige og til at tackle.

Eksempelvis lader en af baglænderne

forstå, at hun overvejer at begå selvmord. I stedet for at overhøre det, spørger de ind til »det farlige«. Du overvejer at begå selvmord? Hvordan havde du tænkt dig at gøre det? Altså gælder det for de ansatte om at tale åbent om problemerne frem for at flygte fra emnet, forstørre problemet eller sygeliggøre den enkelte.

»I det psykiatriske system ville advarselsslamper hos mig blive tændt, hvis en af patienterne havde sagt, at hun ville begå selvmord. Jeg havde straks tænkt: Suicidaltruet og henvist hende til en psykiater. Nu spørger jeg egentlig af nysgerrighed, hvordan hun konkret havde tænkt sig at bære sig ad med at begå selvmord. Hun har jo tankerne, uanset om jeg spørger ind til dem eller lader være. I Baglandet bruger jeg meget mere mig selv, end jeg gjorde på psykiatrisk afdeling«, fortæller Allan.

I starten var han usikker på, hvor langt han kunne gå, fordi han var bange for at sætte en proces i gang, som de stod alene med, når de kom hjem. Men mange af de tidligere anbragte i Baglandet har ikke så mange andre at tale med om det, de går og spekulerer over. Derfor er det ofte en lettelse for dem at få vendt og drejet et problem, de går og tumler med, siger de selv. Ved at turde gå tæt på, bliver det farlige mere ufarligt for den enkelte. Det er med til at skabe tillid til de ansatte, at de spørger ud fra en menneskelig interesse.

2 Det er helt centralt for baglænderne, at de har et modent, voksent menneske at tale med. Samtalerne åbner nye porte i baglændernes bevidsthed, fordi de ansatte lytter og stiller spørgsmål uden at levere løsninger og svar. Dem skal den enkelte selv finde. En ansat kalder det ”jeg-støttende” samtaler.

3 En følgesvend, der går ved siden af

De ansatte i Baglandet har mange funktioner. Men deres arbejde er primært at gå ved siden af baglænderne og støtte dem i den kaotiske hverdag, som flere af dem har. I den forstand er de ansatte voksne støtte- og omsorgspersoner, der giver tidligere anbragte støtte og sparring til den enkeltes personlige eller praktiske problemer i hverdagen.

Men de ansatte fungerer også som formidlere, mæglere og baglænderes talerør – ja en slags »advokater« eller bisiddere, der følger med og støtter baglænderne i mødet med systemet. De ansattes opgave er især at formidle den tidligere anbragtes ønsker og behov over for social- og sundhedssystemets socialrådgivere, psykologer, læger eller andre professionelle.

Formidler

I kraft af det hverdagsagtige samvær, som de to ansatte har med de tidligere anbragte, får de en indsigt i den enkelte baglænderes problemer og evne til at mestre hverdagen. Den viden kan Baglandets ansatte bibringe systemets ansatte. Ikke kun den enkeltes konkrete, materielle behov men også de manglende sociale færdigheder, som socialrådgivere ikke altid har mulighed for at opdage i de korte samtaler, de har tid til at føre med baglænderne. Ofte tager socialrådgiverne med kyshånd imod de ansattes ideer til, hvad det sociale system kan tilbyde de tidligere anbragte.

Mægler

Nogle tidligere anbragte er ikke i stand til at bevare overblikket i mødet med systemet. De forstår ganske simpelt ikke altid, hvad systemets dagsorden er, og får derfor nogle gange sagt ja til noget, de ikke kan magte. Eller de får gjort sig



så umulige over for sagsbehandleren, at dialogen forstummer. I de situationer fungerer de to ansatte som en slags mæglere – eller en slags kondensatorer, der opsamler baglændernes vrede, afmagt og energi og kanaliserer den over til systemet som konstruktive ønsker, som systemets ansatte kan høre og forholde sig til. I øvrigt er de ansatte også tit ude for, at de må stoppe sagsbehandlerens ordstrøm for at lade baglænderen komme til orde med sine ønsker og behov.

Opdrager

En vigtig del af følgesvendens rolle går også ud på at hjælpe den tidligere anbragte til at fastholde den enkeltes personlige mål i mødet med systemet, fastholde og opdrage vedkommende i at opføre sig ordentlig, så den tidligere anbragte undgår at forplumre dialogen med klientrollens til tider uhensigtsmæssige opførsel. Men også at beskytte den tidligere anbragte mod nederlag, ydmygelse og nedgørende behandling fra et stresset og presset personale, der til tider kan opleves, som om de øver sig i det offentlige systems egen afart af én af kampsportens sparketeknikker, nemlig den der går ud på at sparke nedad, hvis man selv bliver sparket oppefra.

3 De ansatte i Baglandet har mange funktioner. Eksempelvis optræder de ofte som talerør, formidlere og mæglere mellem de tidligere anbragte og ansatte i det sociale system. Ofte kan de ansatte hjælpe de to parter i dialog.

4 En ligeværdig kontakt

Når de fleste baglændere oplever, at de kan bruge de ansatte som sparringspartnere, mæglere og bisiddere, skyldes det i høj grad den ligeværdige menneske-til-menneske kontakt, der tilstræbes i samværet mellem ansatte og baglændere. Den ligeværdige kontakt opstår blandt andet i kraft af det menneskesyn, som de ansatte har. Grundlæggende respekterer de ansatte den enkelte baglænders valg af løsninger på deres problemer, fordi de har en forståelse for deres baggrund og nuværende situation. Derved oplever de fleste baglændere, at de bliver accepteret som mennesker trods deres personlige problemer, der ind imellem får dem til at handle uhensigtsmæssigt. De ansatte tilstræber at rumme dem, som de er.

Nok kan tidligere anbragte komme og tale med en voksen i Baglandet, få råd og følgeskab til diverse kontorer og professionelle, men selve handlingerne i den personlige udvikling er den enkelte baglænders eget valg og ansvar. På den måde bevarer den enkelte selv magten over sit eget liv, og det er med til at øge ligeværdigheden i kontakten mellem ansatte og baglændere.

Selv om de ansatte i Baglandet – nøjagtig som de andre ansatte i det sociale system – får løn for at være i Baglandet, så er kontakten ikke nær så konfliktfyldt mellem baglændere og ansatte.

Forklaringen er blandt andet, at der ingen formel magtrelation er mellem ansatte og baglændere, for det er frivilligt at komme i Baglandet. Enhver kan komme og gå, som de har lyst og behov for. Kan de ikke bruge Baglandet, er der ingen tvang til at blive. Men ingen bliver smidt ud.

Relationen mellem de to parter er også præget af gensidig respekt. I hvert fald

møder ingen af de tidligere anbragte misbrugere op i Baglandet, hvis de er påvirket af hash eller alkohol. At møde op i påvirket tilstand, kan friste de baglændere, der er eller har været afhængige af at ryge hash eller drikke. Den risiko vil baglændere ikke udsætte hinanden for. Flere af hashrygerne fortæller selv, at de overholder husets regler om ikke at ryge hash i Baglandet, fordi de føler sig respekteret som mennesker i Baglandet, og den respekt vil de ikke sætte over styr.

Undgå at svigte

Endelig arbejder de ansatte i Baglandet meget bevidst ud fra devisen om, at de tidligere anbragte ikke skal opleve svigt fra Baglandets side. Det kan ske, at en aftale går i vasken, men det tilstræbes, at den enkelte baglænder får en ordentlig kontakt, når de henvender sig til Baglandet. Ingen må lægge røret på eller gå ud af døren fra Baglandet i uvished eller med følelsen af, at de ikke er blevet hørt eller set med det, de henvendte sig for.

Som Allan siger:

»Jeg tager udgangspunkt i et menneskesyn, der siger, at alle skal have en fair behandling. Uanset hvad de henvender sig med, skal de føle, at de bliver hørt. Står jeg midt i noget eller ikke lige har tid til at snakke, giver jeg gerne et tidspunkt for,

hvornår jeg har tid, så de ikke oplever det som en afvisning, for dem har de oplevet mange af i deres liv«.

Lorentz bruger sin livserfaring i dialogen med baglænderne:

»Jeg er måske mere hård, for jeg kender deres problemer. Når en af dem siger, at de ryger en joint engang imellem, så kender jeg fornemmelsen af den livsløgn fra mig selv. Og den undlader jeg ikke at gøre dem opmærksom på. Men jeg for-dømmer ikke dem, der ryger fede. For det er klart: Er det at være til stede én stor smerte, så er der ikke noget at sige til, at de tager stoffer. Men jeg giver dem også den indsigt, at man faktisk også kan blive helt afhængig af at kunne mestre sit eget liv. Det er 10 gange federe end at være misbruger«.

4

Det er helt centralt, at Baglandet er et frivilligt mødested. Enhver kan komme og gå, som de vil. Der er ingen tvang, og ingen bliver smidt ud. De ansatte har formelt ingen magt over dem, der kommer og er ikke bundet af systemets krav om at nå bestemte resultater. Deri ligger kimen til den ligeværdig kontakt mellem ansatte og baglændere.



◀ Lejligheden ligner til forveksling et hvilket som helst hjem. Her aftaler Allan (til højre) og en af baglænderne, hvem der køber ind til aftensmaden.

5 De møder ligesindede

Fælles for de tidligere anbragte er, at de stort set alle føler sig anderledes og mange af dem også udenfor det normale samfunds fællesskab. De har et lavt selvværd og føler sig ofte alene om at forstå deres egen opvækst og konsekvenserne af den. Derfor søger de det sociale fællesskab i Baglandet, hvor de møder ligesindede. Her møder de andre, der har haft en opvækst, som minder om deres egen: Andre, der har følt sig sat til side og valgt fra – eksempelvis til fordel for misbrug, stedfædre eller mødre.

▼ Baglænderne hjælper tit hinanden og gør hinanden tjenester rent praktisk. Psykisk kan det være svært at have overskud til at hjælpe de andre, hvis man selv har problemer.

Baglandet er den enkeltes mulighed for at spejle sig i ligesindede – andre tidligere anbragte og deres særlige problemstillinger. Og det behov har de svært ved at få opfyldt andre steder.

Uanset om man tilhører gruppen af dem, der kun kommer koncentreret i nogle få uger eller måneder, eller man er mere vedholdende og kommer i Baglan-

det gennem flere år, så oplever de fleste, at Baglandet styrker deres identitet og selvværd. I Baglandet føler de sig genkendt og set, som de sårbare men også handlekraftige mennesker, de er, og det giver dem en tryghed til at kæmpe videre med deres liv uden for Baglandet.

På kort visit

Nogle baglændere bruger kun Baglandet i en afgrænset koncentreret periode af deres liv. Derefter kommer de kun lejlighedsvis i Baglandet – eller de kommer slet ikke.

Flere af dem giver udtryk for, at de ikke længere har brug for Baglandets støtte. De er kommet videre med deres liv, har måske fået en identitet som studerende eller har fået arbejde og har derfor ikke brug for at blive »hængende« i deres tidligere identitet som »tidligere anbragt« eller »baglænder«. For nogle af dem er det også et spørgsmål om, at de simpelthen har fået mindre tid til at komme i Baglandet, fordi de netop er kommet i gang med at læse eller arbejde.

Enkelte har givet udtryk for, at de ikke kommer i Baglandet mere, fordi de ikke mødte ligesindede med samme fritidsinteresser, som dem selv. En enkelt savnede at møde andre, der også var vokset op med psykisk syge forældre. Kun to er vokset op hos forældre med psykiatriske diagnoser.

Ud over de bløde og identitetsmæssige værdier, som mange baglændere får i Baglandet, sætter nogle sig også mere konkrete mål for deres ophold i Baglandet: Det kan være at få én af de to ansatte med som bisidder til sagsbehandleren. Eksempelvis for at komme i afvænnings. Eller det kan være at tillade sig selv at mærke sin egen smerte eller sårbarhed, som de ansatte ind imellem konfronterer



dem med, så de selv får øje på den og bliver mere bevidst om den.

Et fristed – en oase

Fælles for dem alle er, at de nødtigt ville undvære Baglandet. Også selv om de ikke kommer der mere. Efter mødet med Baglandet og de andre baglændere står de ikke længere alene om at have haft en særlig og speciel opvækst, som de konstant konfronteres med uden for Baglandet. Her kan de komme igen og lade sig inspirere af andre tidligere anbragte og deres måde at tackle problemer på, hvis de får brug for det. Og det giver de fleste en følelse af at have Baglandet som et fristed, en oase, hvor de ikke føler sig anderledes, og hvor de føler sig forstået uden at skulle forklare sig med en masse ord. For mange af dem, der kommer i Baglandet, er lejligheden et sted, de altid kan komme, når alle andre svigter. Enkelte tidligere anbragte føler, at Baglandet er et forvirret sted, hvor de konstant støder på nye mennesker og aldrig får et egentlig tilhørsforhold.

5 Baglandet har sin eksistensberettigelse i at være et mødested for mennesker med fælles erfaringer om det særlige: At være anbragt uden for eget hjem under opvæksten. Her kan de spejle sig i hinandens erfaringer, problemer og løsningsstrategier. Men hver især har de individuelle fremtidsudsigter, der kan danne grundlag for senere adskillelse fra Baglandet. Derfor benytter nogle af de tidligere anbragte kun Baglandet i en periode af deres liv.

6 Et netværk for hinanden

Baglandet er et socialt fællesskab for tidligere anbragte og enkelte andre, der har haft en opvækst, der burde have ført til en anbringelse. Typisk har folk, der har boet i plejefamilie eller på døgninstitutioner det meste af opvæksten et meget lille – eller intet – netværk. Ofte er deres far eller mor død. Mange har kun en overfladisk kontakt til den overlevende forælder, og kun ganske få af dem, der kommer i Baglandet, har bevaret kontakten til deres plejefamilie, til de pædagoger eller andre voksne i det sociale system, som har været en stor del af deres liv. De fleste bor alene og har ikke mange venner, for netop det at skabe og fastholde forpligtende relationer til andre mennesker er et problem for flere af dem, der kommer i Baglandet.

De har ingen andre end det sociale system at bede om hjælp, hvis månedens budget er overtrukket på grund af en stor tandlægeregning. De kan ikke bo derhjemme, indtil de er midt i tyverne, hvilket mange andre unge gør. Tidligere anbragte har ikke et stort netværk af venner og bekendte, der inviterer på en god middag, grillparty i haven eller på anden måde bryder den almindelige trummerum i hverdagen. De er meget alene i tilværelsen og bruger ofte meget energi på at konstruere sig en fornuftig hverdag.

Et praktisk netværk

Trods den enkeltes personlige problemer og sårbarheder, danner en del baglændere alligevel især et praktisk netværk for hinanden. De hjælper hinanden med at finde arbejde, passer hinandens hund i ferier, og enkelte tilbyder husly for boligløse baglændere i kortere eller længere perioder. De går i byen sammen – typisk

til gratis arrangementer i byen. Endelig holder flere af dem jul sammen hos en af baglænderne, der henter støtte til arrangementet fra Baglandet. Kort sagt hjælper de hinanden rent praktisk og i nogen grad socialt, men de færreste bliver hinandens fortrolige i nære venskaber.

Som udgangspunkt skal baglændere selv bede om hjælp ved at ringe eller dukke op i Baglandet. Ind imellem tager Allan og Lorentz også hjem til baglændere for at hjælpe med et eller andet praktisk. Når baglændere er syge, får de ansatte sjældent at vide, at de har været syge før bagefter, så Baglandet påtager sig ikke automatisk den omsorg og hjælp til syge, som de kan have behov for, da de ikke har så mange andre til at hjælpe sig i den situation. I nogle tilfælde har de andre baglændere – især en ældre kvinde – taget på sygebesøg hos sengeliggende baglændere.

Et sårbart netværk

Men baglændernes indbyrdes netværk er sårbart. Mange baglændere – især de yngre – erkender åbent, at de tager det, de kan bruge i Baglandet, som de udtrykker det. Typisk kommer de hyppigt i nogle uger eller måneder af deres liv, hvor de har brug for støtten fra Baglandet. Og ellers kommer de kun sporadisk, når de lige kommer forbi eksempelvis hvert halve år.

Afhængig af tyngden i baglændernes problemer, kan deres indbyrdes netværk også risikere at blive et destruktivt netværk, hvor de trækker hinanden ned frem for op: For selv om misbrug ikke er tilladt i Baglandet, kan netværket blandt baglændere – når de mødes privat – friste nogle til at lokke andre til at deltage i fællesskabet om det destruktive: stofmisbrug, druk, seksuelle krænkelser m.m.



Nok er de fleste indstillet på at blive kontaktet af baglændere telefonisk, hvis en baglænder har problemer, men flere af dem der har fået greb om deres tilværelse indrømmer, at de har svært ved samtidig at trække læsset for dem, der stadig har store sociale og personlige problemer. Derfor er det tvivlsomt, om Baglandet var i stand til at fungere som netværk for tidligere anbragte uden modne og erfarne ansatte som bagstopper.

6 Uden ansatte i Baglandet var netværket blandt de tidligere anbragte indbyrdes meget sårbart, for det er primært de ansatte, der er bagstopper for de tidligere anbragte – og deres netværk indbyrdes. De to ansatte kan ikke være bagstopper for alle baglændere i deres hverdag, så det er ikke et totalt men et begrænset netværk, de tidligere anbragte kan få fra Baglandet.

7 Dagligdags samvær uden skrivebordskultur

I Baglandet foregår samværet i naturlige rammer – i en lejlighed, der kalder på associationer om et almindeligt hjem, hvor den enkelte altid er velkommen. Alle får altid et kæmpek nus, når de træder ind over dørtærsklen til lejligheden. Netop for at understrege, at der er nogen, der er glade for at se dem. Kulturen i Baglandet er præget af knus, klogskab og kærlighed, som en af baglænderne udtrykker det. Det sker også jævnligt, at de ansatte går en tur på gaden med en baglænder. Måske går de på cafe, eller de tager bare en gåtur på Strøget. Men lejligheden på Vesterbro er den fysiske krumtap for Baglandet. Væk er behandlersystemets traditionelle synlige magtbarrierer i form af skranker,

venteværelser og ventetider, der indikerer, at nogens tid er mere kostbar end andres. Det er i stuen, ved spisebordet eller i køkkenet, at de mest intime spørgsmål fra baglænderne finder svar. Lige fra selv-mordstanker til afklaring af intime seksuelle spørgsmål bliver drøftet hen over køkkenbordet, mens de enkelte baglændere skræller kartofler og egen overflade af – i mere eller mindre intense samtaler med en af de ansatte i Baglandet.

Mange baglændere indvier ikke alle andre i Baglandet i egne problemer. De taler i stedet med de to ansatte om den slags. Og flere af dem, der har et problem, de ønsker drøftet, uden at alle skal høre om det, bestiller tid til en samtale hos de ansatte. Men flertallet kommer bare forbi, får en snak over en kop kaffe, en ostemad eller de taler sammen, mens de forbereder og spiser aftensmad sammen, som de gør to dage om ugen.

7 Relationen mellem de ansatte i Baglandet og de tidligere anbragte foregår i et frit samspil, hvor de ansatte ikke formelt har magt over de tidligere anbragte. Den enkelte baglænder skal ikke passe ind i bestemte paragraffer for at få hjælp og behøver som sådan ikke at underkaste sig de ansatte for at komme i dialog. De ansatte er ikke bundet af en foranstaltningskultur med snævre lovgivningsmæssige rammer for, hvad de må og ikke må. Men de er – som alle andre offentligt ansatte socialarbejdere – underlagt nogle retningslinier, der forpligter dem til at underrette det sociale system, hvis de eksempelvis får kendskab til omsorgssvigt mod børn, seksuelle overgreb m.m.



8 Måltidet en vigtig aktivitet

Mange tidligere anbragte har været vant til at spise morgenmad, frokost og aftensmad i spisesale, hvor det gjaldt om at søge til fadene, mens der stadig var noget af det lækre tilbage. Som voksne bor de fleste alene og er ikke vant til det fællesskab, som en aftensmad i lampens skær kan give den enkelte.

Derfor er aftensmaden en central aktivitet i Baglandet. Nøjagtig som de fleste normale familier samles for at spise sammen, er det også især aftensmaden, der samler baglænderne. Den fælles spisning giver en samhørighedsfølelse, og det var netop den effekt Lorentz søgte, da han allerede i Baglandets tidlige start så nødvendigheden af gøre aftensmaden til et centralt gøremål. Når man spørger, hvad baglænderne foretager sig i Baglandet, svarer han altid: »Vi spiser svinekam«. På de bedste aftener er der op mod en snes baglændere samlet på én gang. Stemningen under middagen er som regel afslappet. Ind imellem tager de et bestemt emne op til drøftelse, men oftest går snakken bare løst og fast, som omkring ethvert spisebord i et hjem.

▲ Kaos og rod på bordet – men også i sjælen hos en del baglændere.

Nogle fortæller, hvordan de øver sig i at sige deres mening. Andre sidder bare og lytter for at finde deres ståsted i snakken. Men for mange af baglænderne er samværet under aftensmaden et sted, de især suger nye værdier og holdninger til sig. Hvad enten det handler om dét at bryde med sine forældre, om forskellen på at være anbragt på døgninstitution og i familiepleje eller noget helt tredje.

8 Mange af de tidligere anbragte har ikke et naturligt forhold til mad. Det kan være grundlagt i den tidlige barndom. Derfor er måltidet en helt fundamental omsorgsfunktion, som giver tidligere anbragte mulighed for at gøre nye positive erfaringer på det område. Samtidig er måltidet en fri samværsstruktur uden faste temaer, hvor den enkelte kan deltage i den løse snak eller blot koncentrere sig om at spise.

9 **Vejrmeldingen – en struktureret status**

Når baglænderne har tygget af munden efter aftensmaden, bliver der nogle gange lagt op til en mundtlig statusrunde: Vejrmeldingen, som den hedder.

Under Vejrmeldingen fortæller den enkelte baglænder om sin egen situation, men det er helt frivilligt, hvor meget og hvad den enkelte vil fortælle.

Det er tanken, at Vejrmeldingen skal opdatere hver enkelt baglænders situation for de andre. Og samtidig er det en træning for den enkelte i at fokusere, formulere og fastholde sit eget mål i tilværelsen ved at sige det højt for sig selv og for andre. Hvis man ellers vil bruge Vejrmeldingen til at gøre status, for man kan også nøjes med at sige: »Jeg har ikke lyst til at sige noget«.

Der er ingen tvang. Det er frivilligt, om man ønsker at sige noget personligt eller ej. Ingen af de andre spørger, for spørgsmål er forbudt under Vejrmeldingen: At gøre status for den enkeltes liv og status er ens eget ansvar at formulere og stå ved. Men tør man formulere et ønske eller et behov, og siger man det højt, forpligter det i nogen grad den enkelte til at forfølge sit mål, når alle de andre i Baglandet har hørt det formuleret. Netop det at fastholde sig selv på at arbejde mod et bestemt mål i livet, er svært for en del af de tidligere anbragte, der kommer i Baglandet.

Dem, der er i stand til at arbejde mod et formuleret mål, mærker til gengæld de andre baglænders og de ansattes anerkendelse både nonverbalt under Vejrmeldingen men også i snakken bagefter. Og den anerkendelse er værdsat og god næring for den enkeltes fortsatte motivation for at kæmpe videre mod målet.

Som alle andre mennesker har tidligere anbragte også brug for at blive set, hørt og anerkendt som dem, de er, og det giver Vejrmeldingen mulighed for.

Fællesskab for svært

Ikke alle baglændere kan deltage i Vejrmeldingen. Nogle har fobier og får angst af at sidde sammen så mange. De vælger oftest at forlade Baglandet inden aftensmaden, eller de formulerer sig kortest muligt uden at blive personlig.

Nogle få aftaler individuelle samtaler med én af de ansatte og får således en mulighed for at drøfte deres problemer og dermed mulighed for at fastholde sig selv på deres mål, selv om de ikke ønsker – eller er i stand til – at benytte sig af Vejrmeldingen og fællesskabets mere krævende samvær.



◀ Skal man spise aftensmad i Baglandet, må man tilmelde sig tidligere samme dag.

9 Vejmeldingen er et tilbud om at invitere andre til at følge med i ens liv. Vejmeldingen er en metode til at træne den enkelte baglænder i at fokusere og formulere nogle af de problemer, som han eller hun slås med. Og det kan være første skridt på vejen til at gøre noget ved sin situation.

10 Sætter grænser for det afvigende

Det er vigtigt, at de ansatte i Baglandet er til stede i nuet, er rummelige, forstående og accepterende overfor baglændernes problemer og valg, men det er samtidig afgørende, at de fastholder normalsamfundets normer og grænser – og altså sætter grænser for det afvigende.

Alkohol- og stofmisbrug er eksempelvis ikke tilladt i Baglandet. Hvad den enkelte bruger tiden på derhjemme, er ens eget ansvar. Men Lorentz og Allan forholder dem ofte konsekvenserne af

deres misbrug for at konfrontere dem med realiteterne og de realistiske muligheder, de har i livet, når de eksempelvis har et stort forbrug af narkotiske stoffer. Omvendt tilstræber de ansatte at undlade at være fordømmende over for dem, der har en afvigende adfærd – set med samfundets øjne. Men de ansatte undlader ikke at tydeliggøre nogle af de problemer, der fastholder den enkelte baglænder på sidesporet, selv om det kan gøre ondt at mærke realiteterne og virkelighedens verden. Eksempelvis gør de storforbrugere af euforiserende stoffer klart, hvor indgribende stoffet virker på den enkeltes evne til at mestre hverdagen. Det kan også være nødvendigt at lære nogle baglændere, at man taler ordentlig til hinanden, også til sagsbehandlere. Eller man venter til det bliver ens tur til at tage af fadet ved aftensmaden.

Ved at sætte grænser for det afvigende er de to ansatte med til at bygge bro ud til normalsamfundet, hvor de fleste baglændere gerne vil leve fuldt ud. Men de

har svært ved at finde stien derud, fordi de ikke har andre til at vise sig vejen.

10

De to ansatte i Baglandet er kulturbærere af et miljø, hvor det tilstræbes, at man støtter hinanden i en normalisering uden at misbrugerne og dem, der er anderledes, bliver fordømt.



11 Mønsterbrud som rollemodel

Selv om mange af de tidligere anbragte har haft elendige forhold under opvæksten, er der alligevel nogle af dem, der klarer sig. Nogle af dem bryder ud af fortidens familiemønster med misbrug eller andre destruktive og nedbrydende kræfter. De bryder igennem til en anerkendt position i samfundet, hvor de får egen familie, børn, godt job og nogle bliver endda berømt.

Hvorfor nogle overlever, og andre går ned, skal der ikke gøres rede for her. Der er mange faktorer, der spiller ind. Blandt andet er det en helt afgørende faktor, at barnet allerede i sin spæde barndom har fået sine basale behov set og opfyldt af en stabil voksen. Nogle forskere har også peget på, at barnets kreativitet har stor betydning. Netop evnen til at tænke og handle kreativt skulle give dem en følelse af egen magt over situationen, som har gjort, at de kan beholde deres optimisme, energi og kapacitet. Andre peger på graden af barnets medfødte robusthed rent genetisk som afgørende. Desuden har det selvfølgelig også betydning, i hvor høj grad det enkelte barn har fået den basale udviklingsstøtte fra (andre) voksne, som gør barnet i stand til at udfordre og teste sin egen styrke gennem opvæksten. Og endelig spiller graden af belastning på

barnet ind. Der er en grænse for, hvor meget stress et barn kan udsættes for, og hvor lang tid det kan modstå presset uden at miste livsappetitten.

Senere i livet – som ung – kan det få afgørende betydning at møde den rette voksne på det rette tidspunkt. I hvert fald er det sådan, mange af de tidligere anbragte selv opfatter deres møde med Baglandet. De har billedlig talt oplevet sig selv rode rundt på alle sidevejene uden selv at kunne finde hovedvejen: Det liv, de gerne ville leve.

Især de unge mænd fortæller, hvordan de har fundet en stifinder – eller rollemodel – i Lorentz. Han har gået vejen selv, som han siger: Han har været misbruger, har været på kant med loven og i fængsel for det. Men han er kommet ud af såvel misbrug som kriminalitet, og selv om det er 10 år siden, at han bevægede sig fra sidesporet og ind på sit livs hovedspor uden klumpen af hash ved sin side, så er hans spor stadig friske.

Frigjort af fortiden

Flere af de unge mænd indrømmer selv, at de har trådt i hans fodspor, kopieret ham og hans adfærd. De har afluret ham og forsøgt at gøre ham efter. Via foredrag om deres egen opvækst har de også oplevet den terapeutiske effekt, der opstår ved igen og igen at sætte ord på barndommens svigt og manglende omsorg – for til sidst at affinde sig med deres fortid. Først derefter er de blevet i stand til at se fremad uden bitre kræfter bundet op i offerrollen, grundlagt i barndommens svigt, brud og barske oplevelser. Undervejs bruger de ham, Allan eller nogle af de andre baglændere til at finde nye værdier og holdninger, som passer bedre overens med normalsamfundets normer.

Og samværet i Baglandet fungerer for

mange baglændere som en slags øverum for dem, der forsøger at lægge den afvigende adfærd bag sig. Her er der mulighed for at lytte til dem, der er kommet længere i livet. Her kan den enkelte høre og se, hvordan nogle baglændere har gjort for at nå deres mål. Det giver den enkelte mod og lyst til selv at gøre de andre efter. Det kan være at turde sige sin mening, overhovedet at finde sin egen mening, eller det kan handle om lidt mere krævende opgaver såsom at komme ud af misbruget, få en uddannelse, få egen bolig eller et job.

11 Tidligere anbragte betoner selv betydningen af at møde den rette voksne på rette tidspunkt. De har brug for én at spille bold op af. Én at drøfte særlige problemer med. Én, der genkender smerten eller kan lægge øre til den. Især i de perioder, hvor den tidligere anbragte forsøger at »starte på en frisk« – efter afvænnning, indlæggelse eller andre skelsættende begivenheder i livet – kan det få stor betydning at finde en rollemodel, der kan stå som et troværdigt bevis på, at det kan lade sig gøre at bryde sin families destruktive adfærdsmønstre og kæmpe sig frem til et konstruktivt liv med overskud.

12 Supervision er et »must«

Det er efterhånden et ufravigeligt krav fra socialarbejdere – og en nødvendig del af arbejdet – at få supervision. Ellers risikerer de personligt at brænde ud, når de i deres arbejde drager omsorg for mennesker med store psykiske og sociale problemer.

Mange tidligere anbragte har oplevet så mange svigt og brud i kontakten til deres nærmeste under opvæksten, at de eksempelvis har problemer med at omgås andre i forpligtende relationer. Nogle bliver eksempelvis truende og aggressive, nogle skaber splid, og andre bliver krævende eller klæbende i deres adfærd.

Tilmed har flere baglændere psykiske problemer, eksistentielle kriser eller er storforbrugere af euforiserende stoffer, som på hver sin måde præger deres adfærd.

At arbejde med folk, der står i de problemer, stiller store krav til de ansattes psykologiske indsigt og bevidsthed om egen rolle i samspillet, hvis de skal undgå at blive inddraget i konflikter og splittelse blandt baglændere og ansatte.

De fleste baglændere magter ikke at give ret meget af sig selv, fordi de selv har store problemer.

Supervision er en tankstation

For den ansatte kan det være personligt opslidende at være den, der hele tiden skal yde, give omsorg, forståelse og stå til rådighed for andres problemer. Derfor er det vigtigt for Baglandets ansatte at få supervision, så de bliver holdt fast på at bruge sig selv uden at tappe deres egen energi unødigt.

»Jeg opfatter supervision som en tankstation. Det er ikke nok at købe en bil. Den skal også tankes op, for at den kan køre«, siger Lorentz Lindemann.

Både Lorentz og Allan får hver 14. dag supervision hos en uddannet psykolog, der er specialist i arbejdet med børn, unge og familier.

»Jeg bruger nok mest supervision til at målsætte mig baglænderne. Hvis jeg er låst fast i en kontakt med en baglænder, og hvis jeg føler det kører i ring, så tager jeg sagen – og mine egne reaktioner – op

til supervision og får vendt det hele på hovedet, og så kan jeg se, hvilken vej jeg skal køre i stedet», fortæller Allan.

Skaber ny forståelse

Psykologens opgave går ud på at udrede, hvordan man kan forstå problemet, hvad der helt konkret er foregået i samspillet og dernæst at bibringe de ansatte en forståelse af og et overblik over, hvad der – måske på det ubevidste plan – foregår i samspillet. Samtidig hjælper hun dem til at finde nogle værktøjer til at arbejde videre. Åbenhed er derfor meget afgørende for, om supervisionen er brugbar.

»Supervisionen har forandret mig. Jeg er blevet mere civiliseret, jeg har fået et mere civiliseret sprog. Tidligere opfattede jeg mig selv som fransk kok og cykelrytter. Supervisionen har betydet, at jeg er

blevet bedre til at skifte mellem de to verdener: Den civiliserede og gadeplansverdenen. Det betyder ikke, at jeg ikke stadig kan begå mig i det gamle miljø. Men jeg kan se mere nuanceret på tilværelsen, for jeg flytter mig hele tiden. Og for hver gang jeg udvikler mig, bliver der bedre plads til baglænderne«, fortæller Lorentz.

Efter de første opslidende år i Baglandets start var Lorentz faktisk brændt ud, da han startede hos psykologen for godt to år siden. Hans personlige brændstof var brugt op. Tanken var tom.

»Supervisionen har gjort mig mere bevidst om, hvordan jeg skal bruge mig selv som menneske i arbejdet i Baglandet, så jeg vil sige, at supervision er et must, uden den kunne vi ikke lave det arbejde, vi gør«, konstaterer Lorentz.

12

Supervision er helt nødvendigt for socialarbejdere, der arbejder med skrøbelige mennesker. For det er en svær balance at arbejde i et job, der på den ene side kræver personlig rummelighed. På den anden side skal den ansatte kunne sætte grænser for samværet. Ellers risikerer de ansatte at brænde ud.

13 Taler i billedsprog

I Baglandet udtrykker de ansatte sig meget i billedsprog, som mange forstår, og som efterlader blivende indtryk hos den enkelte baglænder. Ofte hjælper billederne den enkelte baglænder til at se, forstå og finde vejen ud af den fastlåste situation, som flere af dem står i.

Som en 22-årig baglænder formulerer det:

»Jeg kan fylde et helt lokale med kasser af problemer fra min barndom, fra min



ex-kæreste, min far og mor. Lige nu har jeg fået åbnet for alle mine kasser, og det er blevet alt for meget. Derfor er jeg nødt til at lukke nogle af dem og åbne dem fra en ende af. En ad gangen«.

Flere baglændere fortæller, at netop billedsproget har givet dem større forståelse for deres egen situation og de problemer, de står i. Og det gør dem bedre i stand til selv at sætte ord på deres problemer. I interviewene er det meget udbredt, at baglændere forklarer deres personlige problemstillinger eller mål for livet med sproglige billeder.

»Jeg har sat mig som mål at lære at blive en hel person. At føle mig som et helt krus. Tidligere har jeg altid spurgt 20 mennesker, før jeg valgte min egen mening. I Baglandet har jeg lært, at jeg i stedet skal finde mig selv. Derved fylder jeg mit krus op med meninger og holdninger, så jeg ikke bare er en usikker person, der ikke ved, hvad jeg står for«, som Heidi udtrykker det.

Ofte er det ikke kun billedsprog men også billedlige handlinger, der hjælper den enkelte baglænder til at holde fast i de personlige udviklingstrin, de oplever, at Baglandet hjælper dem igennem.

Eksempelvis husker en 44-årig baglænder tydeligt den eftermiddag på Café Europa, hvor hun blæste al sin uansvarlighed ned i en pose, som hun efterlod på cafeen. Det var så konkret og forpligtende en oplevelse for hende, at den står som et vendepunkt for noget af det svære i hendes liv: At fastholde ansvaret i stedet for at slippe det og falde tilbage i misbrug. Men hun forsøger at holde fast i det ansvarlige, for hun har jo efterladt uansvarligheden i posen.

Metaforer fastholder fokus

Om det billedrige sprog – metaforerne

– er effektivt for den enkelte i forhold til også at bearbejde sine problemer, kan være svært at sige. Det kan i hvert fald ikke stå alene. Der skal også konkrete handlinger og opfølgninger til at skabe personlig udvikling hos den enkelte.

Men billedsproget forekommer at hjælpe den enkelte til at huske og fastholde nogle svære problemstillinger i den enkeltes personlige udvikling.

Som Lorentz, siger:

»Jeg ved ikke, om en tidlig skade kan sidestilles med en skade efter organiske opløsningsmidler, men jeg tror det. Og så kan det jo ikke nytte at satse på den venstre hjernehalvdel, hvis den er brændt af, så må vi ind via den højre hjernehalvdel – via visualisering og sproglige billeder: For der går altid et tog. Vi (tidligere anbragte) står hele livet på perronen. Det handler bare om at komme på toget, at få øje på toget og komme op i vognen. Tit er løsningen at gå ned på Café Europa eller tage en gåtur på Strøget og få en snak, så man får øje på toget«.

13

En del baglændere taler i billedsprog, når de skal beskrive deres egen situation. Om de er inspireret af sproget i Baglandet, eller om de altid har talt sådan, er svært at afgøre. Men det er en del af kulturen i Baglandet at bruge billedsprog.

Nogle påpeger, at billederne gør det lettere for dem at forstå deres egen situation. Måske fordi metaforer og billedsprog i højere grad efterlader blivende indtryk end mange ord, og står man i en kaotisk situation, kan det måske være lettere at fastholde et billede på sin situation frem for mange ord.



14 At rejse er at udvikle sin person

Hvert år forsøger baglænderne at tage på mindst én ferie sammen. Nøjagtig som alle andre familier. Der er sjældent penge til at rejse langt væk, så de fleste gange bliver det nogle dage til Samsø, Præstø eller Sverige. Men rejsemålet har et par gange været lidt mere ambitiøst.

I lejligheden på Vesterbro hænger stadig indrammede »familiebilleder« fra den største og mest udbytterige af alle rejser: Rejsen til Grækenland og Tyrkiet – 16 dages »ferie« for 14 baglændere og tre ansatte.

Baglændere steg sammen med de to ansatte på et fly til Athen på rejsen – uden planlagt program. Ikke engang overnatningerne var forudbestilt. En rejse, som alle troede skulle være en velfortjent ferie på et afslappet hotel, blev et hårdt personligt arbejde for den enkelte, der ikke er voldsomt trænet i at begå sig socialt i et forpligtende samvær med andre mennesker i mange dage.

Ud af det anarkistiske kaos voksede den enkeltes ansvarlighed og evne til at bidrage til fællesskabet. De var tvunget til det, for de kunne ikke flygte eller trække sig fra fællesskabet, for hvor skulle de gå hen?

Flere af baglænderne fortæller, at netop rejsen til Grækenland lærte dem noget om dem selv, som de aldrig tidligere havde fået øje på. Flere af dem fik formuleret deres eget mål for det fortsatte arbejde med dem selv efter hjemkomsten.

»Vi lavede på et tidspunkt på rejsen en prioriteringsliste over, hvad der havde størst prioritering for os selv. Dengang lød min: 1. Kæresten, 2. Skolen 3. Træ-

ningen. 4. Familien. Men pludselig blev det synligt for mig: Hvor var jeg selv prioriteret? Rejsen gav mig den erkendelse, at jeg er den eneste til at passe på mig selv. Der er ikke andre til det«, fortæller Heidi.

Rejsen gjorde Heidi opmærksom på en af sine svagheder: At hun altid har pleaset alle andre og sat dem foran sine egne behov.

For Heidi og flere andre baglændere står deres personligt formulerede målsætninger fra rejsen stadig som læresætninger, som de tyr tilbage til og læser i deres dagbog, når de mærker, at de er ved at miste grebet om tilværelsen.

14 På rejser får tidligere anbragte med underskud i hverdagen mulighed for at møde nye mennesker, der ser dem med friske øjne og ikke møder dem som afvigere. Frisættelsen fra den almindelige fastlåste hverdag giver mulighed for at drage nye positive erfaringer, som er en vigtig bagage at have med sig hjem. Samtidig skaber rejserne et eksperimenterende og forpligtende »rum«, hvor den enkelte er tvunget til at indgå i et fællesskab. Det tvinger dem til selvindsigt og til at lære nye redskaber, der gør dem i stand til at være sammen med andre. Det kan være udbytterige personlige erfaringer, der dog først integreres i den enkelte, hvis der følges op og bygges videre på de nyhøstede erfaringer efter hjemkomsten.

Utilpasset – eller blot for tilpasset

»Jeg nyder, at jeg ikke bliver puttet i en bås, når jeg kommer i Baglandet. Jeg har altid hadet at blive puttet i kasser. Derfor er jeg heller ikke aktiv i pensionistklubben.

Jeg har sgu været for meget i aldersopdelte grupper i min opvækst. Vi var 15 i mit hus på børnehjemmet. Når jeg ville være mig selv, tog jeg en bog og klatrede op i et træ. Der var jeg mig selv«.

60 årig baglænder

»Verden kommer med én målestok. Jeg bliver nødt til at anvende min egen«.

60 årig baglænder

Særlige kvindeproblemer

Når man taler med de kvindelige baglændere tegner der sig et særligt mønster i deres opvækst. Ni ud af de tolv interviewede kvinder fortæller, at de har været udsat for seksuelle overgreb – incest, voldtægt eller forsøg på voldtægt som barn eller ung.

Men det er tabu og forbundet med megen smerte for den enkelte at røbe den hemmelighed, det er for mange, at de har været misbrugt seksuelt. Én af dem, der har været misbrugt har end ikke fortalt det i Baglandet. Cecilie er én af de heldige baglændere, der har fået bevilget hjælp fra en psykolog og har derfor fået ord på, hvordan det har influeret på hendes liv. Og hvorfor hun blev offer for et seksuelt overgreb: Det var netop de mange svigt i hendes opvækst, der var årsagen til, at en nabo udnyttede hende seksuelt, fortæller hun:

»Når min mor og far skændtes, gik jeg over til naboen. Han var en slags tosse på øen. Men han gav mig den kontakt, jeg ikke fik derhjemme. Overgrebene foregik fra jeg var fem år, og indtil jeg begyndte selv at sige fra. Da var jeg knap ni år«.

Når Cecilie skal beskrive, hvad der har været sværest i hendes barndom kommer det i anden række, at hendes forældre begge var psykisk syge, at hun som barn fungerede som mor for sin egen mor, og at hun har oplevet så store svigt der-

hjemme, at hun første gang blev anbragt på børnehjem som 11 årig.

»De seksuelle overgreb har absolut været det sværeste, eller det har som voksen givet mig de største problemer. For det har lagt grobunden for mine spiseforstyrrelser, for selvmordstanker og mit ene selvmordsforsøg. Det har også betydet, at jeg har haft svært ved at knytte mig til andre folk. Jeg har været bange for at blive svigtet og har ikke haft tillid til andre«, fortæller Cecilie roligt og checket.

Cecilie er i dag 24 år og har brugt adskillige år – heraf to års terapi hos en psykolog på at finde sin identitet – også rent seksuelt. Var hun til piger eller til drenge? Hun har fundet svaret: Kæresteforholdet gennem nu halvandet år har overbevist hende om, at hun er til mænd.

Hun kommer ikke så meget i Baglandet mere men har med sin psykologs hjælp efterhånden fået styr på sine destruktive tanker. Cecilie er i dag pædagogstuderende, bor i København og har en kæreste, som hun er glad for.

Et let offer

En af de andre unge baglændere blev ikke voldtaget som barn, men hun er derimod blevet det flere gange i sine unge år. I dag er hun 21 år. Lad os kalde hende Rosa.

Sidste gang Rosa blev voldtaget var i en taxa på vej hjem.

Skal Rosa selv sætte ord på, hvorfor hun flere gange er blevet voldtaget, lyder svaret:

»Jeg har altid tilpasset mig. Jeg har altid været høflig over for andre, og det vil jeg fortsat gerne være. Men når jeg har drukket mig stiv, har jeg ikke kunnet gemme mig bag min facade, så udstråler jeg stor svaghed og angst. Og det kan den slags fyre lugte på lang afstand. I deres øjne bliver jeg et let offer«.

Rosa er meget alene i verden. Hun har kun få mennesker, der kan kaldes nærmeste fortrolige. Hendes mor er død, hendes far i live. Han er tidligere narkoman, arbejdsløs og kan ikke støtte Rosa så meget i hendes liv lige nu, men hun holder alligevel af ham, for han har holdt ved og er én af de få, der har støttet hende på afgørende tidspunkter i hendes liv. Men hun kan ikke betro sig til ham og i øvrigt sympatiserer han med en religiøs sekt, som Rosa ikke er en del af, så de to har svært ved at nå til en fælles forståelse af tilværelsen. De skændes næsten konstant, når de er sammen.

Bare ikke han opsøger mig

Rosa har en fyr, hun jævnligt ser. Han er fin nok, men den forrige kæreste er hun ikke stolt af at have kendt. Det var hans kammerat, der voldtog hende, og for nylig er han begyndt at ringe hende op på mobiltelefonen. Endnu ved han ikke, hvor hun bor. Og han kan ikke slå hende op i Folkeregistret, for hun er tilmeldt et andet sted end der, hvor hun bor lige nu. Alligevel er hun lige nu lidt bange for at være i lejligheden. Men hvor skal hun ellers tage hen?

Ind imellem tager hun en tur ind i Baglandet, hvor hun især taler med nogle af de andre kvinder. Hun er meget glad for Baglandet og kalder det et slags barn-



domshjem, for hun har ikke andre hjem, hvor hun føler sig så tryk. Alligevel er hun tilsyneladende ikke så tryk, at hun tør lukke de to ansatte i Baglandet ind i sit univers.

Hverken Cecilie eller Rosa har brugt Baglandet til at bearbejde deres seksuelle overgreb. Cecilie har sin psykolog, sin kæreste og en lille håndfuld veninder, der er indviet i hemmeligheden. Rosa går også til psykolog, men derudover taler hun ikke rigtig med nogen om sine problemer.

De færreste får psykologhjælp

Netop seksuelt misbrugte har i særlig grad brug for psykologisk hjælp til at få bugt med de følelsesmæssige og personlige følger den slags overgreb kan få for et menneske. Det kræver ofte langvarig be-

▲ Seksuelle misbrug efterlader store ar på sjælen, hvis de ikke bliver bearbejdet. Ni ud af 12 kvindelige baglændere fortæller, at de blev misbrugt seksuelt som børn eller unge.

handling hos en psykolog at få genfundet sit selvverd og sine personlige grænser, som bliver kraftigt overskredet og udslettet, når seksuelt misbrug har været en del af dagligdagen som barn eller ung.

Men Baglandet er ikke et behandlingssted, der kan behandle følgerne af seksuelle overgreb. Baglandet er et mødested for tidligere anbragte med de ar og sår, de har med. Også for dem, der har været udsat for seksuelle overgreb, men det er netop et af de områder, som de ansatte i Baglandet ikke går ind i, fordi de ikke er uddannede psykologer eller terapeuter.

Flere af kvinderne føler selv behov for at få psykologbehandling, men de har svært ved at få bevilget kvalificeret behandling til deres problem fra systemet. Kun fire af de ni kvinder, der har været udsat for seksuelt misbrug, har fået bevilget psykologbehandling af det offentlige. Resten har selv betalt eller har slet ikke fået behandling af en psykolog. De sidste står midt i et psykologisk kaos og er slet ikke vidende om, hvor stor betydning de ubehandlede seksuelle overgreb kan indvirke på deres angst, selvverd og psykiske problemer, som de slås med i dagligdagen.

Fortidens spøgelse

Én af dem er en 22 årig kvinde, der kommer meget i Baglandet. Hun overvejer hver uge at tage sit eget liv. I øjeblikket kommer hun i Baglandet dagligt »for at overleve, og så er der noget at stå op til og udfylde dagen med. Derhjemme får angsten og de destruktive tanker for let overtaget i hendes sind«, fortæller Lotte.

Lotte kæmper lige nu for at få lov at komme til en psykolog eller på Fobiskolen, men det kræver mange møder hos læger, sagsbehandlere, psykiatere og andre professionelle, der skal give grønt lys.

Og ventetiden er ulidelig lang for Lotte, der må vente på udtalelser og skriftlige redegørelser om hende, før kommunen vil bevilge psykologhjælp til hende.

Ofte har hun Allan med som talerør i mødet med de professionelle, for hun har svært ved at sætte ord på de kaotiske følelser og de problemer, hun står midt i. Lotte er netop kommet ud af et årelangt kæresteforhold med en voldelig fyr, der for nylig blev sigtet for voldtægtsforsøg mod en anden kvinde. Og det var anden gang han havde en sag af den karakter på halsen. Men det var først, da han blev tiltalt anden gang for voldtægtsforsøg mod en anden kvinde, at Lotte brød forholdet til ham. Og først nu bagefter er det gået op for hende, at hun selv er blevet voldtaget af ham flere gange, mens de var kærester. Lige nu fokuserer Lotte kun på at få hjælp til sig selv.

Selv om hun har en uddannelse, kan hun ikke i øjeblikket passe et arbejde.

Når psyken svigter

Mens flere af de mandlige baglændere reagerer udad og begår kriminelle handlinger, vender nogle kvinder barndommens psykiske belastninger indad. I puberteten kan de pludselig ikke modstå presset mere. Sindet kapitulerer. Og de lader sig indlægge på psykiatrisk afdeling.

Tre af de 12 interviewede kvinder har været indlagt på psykiatrisk afdeling i 16-19 års alderen. Enkelte har igen været indlagt som voksne.

Camilla er én af de kvinder, der flere gange har været indlagt på psykiatrisk på grund af grænsepsykotiske problemer. Hun får det psykisk dårligt allerede som 16 årig og bliver indlagt første gang som 19 årig.

»Jeg har ofte været forpint af forskellige former for angst og grænsepsykotiske

tanker og forestillinger, siger 33 årige Camilla, der ikke har været indlagt, siden hun var 26 år. Til gengæld har hun gået i terapi i mange år.

Lige nu vil kommunen ikke bevilge mere terapi, men hun har det stadig skidt ind imellem, og så hjælper det at komme ned i Baglandet og få en snak med Allan, som er en af de få mænd, hun føler sig tryk ved:

»Med min historie har jeg haft det svært ved at være tryk ved mænd. Jeg har altid følt, at de først og fremmest havde en seksuel interesse i mig«, siger Camilla, der som barn følte, at hendes stedfar ofte overskred hendes grænser i forhold til hende som kvinde:

»Han kommenterede tit mit udseende med seksuelle undertoner«, fortæller hun.

Depressiv som barn

Camilla har aldrig haft kontakt til sin biologiske far, en tyrkisk indvandrer, hendes mor som 19 årig møder til en fest. De flytter aldrig sammen. I fire år bor Camilla alene med sin mor, hvorefter moderen finder en mand, som Camilla skal kalde far.

Stedfaderen er alkoholiker, og Camilla har ikke et nært forhold til sin mor. Allerede som barn føler Camilla sig meget alene med sine triste tanker. Desuden føler hun sig forskelsbehandlet af sin stedfar, der er biologisk far til Camillas mindre søskende, som han kalder »sin familie«. Når de som søskende er oppe at skændes, får Camilla ofte skylden, og hun husker, at hun mange gange er blevet slået af sin stedfar.

Første gang hun bliver »anbragt« er som 13 årig, da hun flytter ned til sin mor. Kort efter kommer hun i familiepleje og senere på ungdomspension.

Flere gange har Camilla forsøgt at gøre

en ende på livet. Første gang var som 13 årig, hvor hun skar pulsåren i håndleddet over. Anden gang forsøgte hun sig med piller, men heller ikke denne gang lykkedes det.

»Jeg har egentlig altid fået det bedre under mine indlæggelser på psykiatrisk afdeling, hvor jeg har fungeret godt i faste rammer og med de aktiviteter, vi foretog os. Samtidig var det legalt at have det dårligt, men jeg har haft svært ved at holde den gode gejst, når jeg blev alene efter udskrivelsen«, fortæller Camilla, der ofte føler, at de destruktive tanker får overtaget, så hun ikke er i stand til at leve det liv, hun gerne vil. Som så mange baglændere føler hun sig tit ensom.

Hun har ingen venner fra tidligere, har et dårligt forhold til sin mor, hendes biologiske far er død. En enkelt veninde fra hendes tid på HF er hun knyttet til, men ellers er det primært baglændere, der udgør hendes sociale netværk og så hendes hund.

På det seneste er hun dog begyndt at skrive sine tanker ned, når hun får det skidt, og det hjælper.

Prostitution som levevej efter psykiatrien

Ikke færre end hver fjerde af de interviewede baglændere – flest kvinder – har på et tidspunkt fået psykiatiske diagnoser, såsom borderline, autist, depressiv, grænsepsykose eller Post Traumatic Stress Syndrom.

En af dem er 22 årige Maria, der for nogle år siden lod sig indlægge kortvarigt på psykiatrisk afdeling, da problemerne voksede sig over hovedet på hende. Hun var kommet ud i prostitution og kunne ikke længere overskue sin situation. Men hun følte ikke, at hun fik hjælp af det psykiatiske system:



»Jeg følte, at jeg var kommet ud i noget, jeg ikke kunne bunde i. Jeg ville gerne have hjælp til at komme ud af prostitution, men de gav mig i stedet nogle piller og en diagnose, og så kunne jeg passe mig selv. Men jeg spyttede pillerne ud i potteplanten, så snart de var gået. I øvrigt blev jeg først for alvor luder, da jeg kom ud fra psykiatrisk«, siger Maria.

Maria er vokset op med en far, der aldrig var hjemme. Han var alkoholiker, og når moderen følte sig presset, gik det ud over Maria, som ugentligt fik tæv af sin mor.

Moderen var i øvrigt også medlem af en sekt, som gav anledning til, at Maria blev drillet meget i skolen.

Som så mange andre baglændere bliver Maria anbragt første gang, da hun kommer i puberteten. Hun er 15 år, da hun kommer på kostskole. Efter nogle måneder på kostskole, bor hun i hybelboliger, tager på højskole, og så flytter hun til København som 18 årig, hvor det frie liv endelig skal leves.

»Jeg levede lige nu og her. Jeg gad aldrig vaske tøj, så jeg købte bare nyt. Var der beskidt derhjemme, lejede jeg et hotelværelse og sov der om natten. Jeg gad ikke vaske op, så jeg smed bare opvasken ud og gik på restaurant«, fortæller Maria, der tjente 30.-40.000 kr. om måneden på prostitution. Pengene gik til tøj, sprut og stoffer.



Hjulpet ud af prostitution

I dag har hun lagt prostitutionen bag sig. Den beslutning tog hun selv, men den havde været svær at fastholde, hvis ikke hun havde været heldig at møde en god socialrådgiver, der støttede hende i at komme ud af prostitutionsmiljøet. Socialrådgiveren er ansat på et rådgivningscenter for prostituerede, og hun tager sig tid til at tale med Maria om vejen til en

mere normal hverdag.

»Hun er den første i det sociale system, jeg har kunnet bruge til noget. Vi talte konkret om, hvad jeg kunne gøre for at opnå mine mål i livet, og hvilke ting der var vigtige for at omlægge min livsstil«.

Med socialrådgiverens hjælp får Maria sin egen lejlighed. Hun begynder at gå til psykolog og får så småt greb om en mere almindelig hverdag. Maria forekommer at være en viljestærk, kreativ og handlekraftig kvinde, en storesøster, der er vant til at tage hånd om sig selv. På et tidspunkt stopper hun også sit misbrug og mister samtidig de venner, der følger med den livsstil. Derefter står Maria pludselig meget alene. En dag hører hun tilfældigt om Baglandet, som efterfølgende bliver et afgørende netværk for Maria.

Med Baglandet får hun nogle mennesker at fejre højtiderne med, for hendes mor fejrer ikke de kristne højtider eller fødselsdage på grund af tilknytningen til den sekt, som Maria for længst har trukket sig ud af.

Min fortid... øh...

Maria oplever i Baglandet en nærhed til nogle ligesindede, der har haft en lige så speciel opvækst som hun selv. En af dem hjælper hende eksempelvis med at finde et job på et tidspunkt, da hun står og mangler penge. Og forleden var hun med til bryllup hos en af baglænderne. Lige nu læser Maria på HF og har fået en god veninde i klassen:

»Men jeg kunne sgu ikke finde på at sige i klassen, at jeg har været luder og har taget stoffer. Det er ikke legalt at sige i en klasse. Den slags er det OK at fortælle om i Baglandet, men der er mange, der hænger i fortiden og har ondt af sig selv. Jeg ser sådan på det: Vi baglændere har alle haft en dårlig start, men det gør jo

bare, at vi må løbe ekstra stærkt for at nå det samme som alle andre«, siger Maria.

Hendes drøm er et job som psykolog i egen klinik og en bolig med plads til et atelier, for Maria maler en del. I det hele taget har hendes kreative sider båret hende igennem mange svære dage. Da hun var yngre og sov det meste af tiden, skrev hun nogle dage seks digte om dagen. Derfor har hun også drømmen om et arbejdsliv, hvor hun kan kombinere det kreative med det faglige.

På væggen i hendes lejlighed hænger et af hendes malerier – en slags graffiti-væg i råhvid med ordene »Fuck« skrevet med stort. I værelset ved siden af henter Maria sin lille grønne kuffert fyldt med digte, skrevet i pubertetsårene. Men de skal ikke udgives, for hun hader at blive bedømt, »så hellere leve i illusionen om, at de er gode«, som hun siger og læser sit yndlingsdigt op:

Du er bare så dejlig

Da du kaldte mig tilbage, skreg du:

Kvinde!

Og jeg vendte mig aldrig om.

For jeg kender ingen kvinder.

Jeg kender skuespillere og gudinder,

Men kvinder?

Sådan nogle har jeg aldrig mødt.

Du skulle næsten kunne genkende

alle de nætter hvor jeg har stønnet

for at gøre dig glad.

Som en del af mit show.

Folk har altid talt

Og nogen har sagt:

The show must go on!

Og min mor sagde altid:

Har man sagt »A«,

må man også sige »B«.

Så der har jeg ligget og vredet mig og

stønnet fra »A« til »B«

for at du skulle føle dig som en

mand.

Og så kalder du mig tilbage på ordet

kvinde.

Jeg er ikke kvinde, jeg er skuespiller.

Og du har købt mig med bekræftelse.

Så jeg kan blive gudinde nok

til at fuldføre min næste rolle med

værdighed.

Maria Jensen

Savner en kvinde

Flere af de kvindelige baglændere – og enkelte af mændene – peger på, at de savner at få en kvinde ansat i Baglandet. Ganske vist er en af baglændernes plejemor, Pia Marstrand, knyttet til Baglandet som frivillig, og hun gør en kæmpestor indsats, som mange baglændere sætter stor pris på. Men som frivillig kommer Pia ikke hver dag i Baglandet.

Flere af kvinderne giver udtryk for, at de savner rum til at drøfte »pigeting«, som de kalder det. For de yngre kvinder kan det eksempelvis dreje sig om angsten ved tanken om engang at skulle være mor, for de føler ikke, at de har en model at kopiere. For andre er det muligheden for at vise sårbarhed, de savner:

»Hvis der er noget, jeg savner i Baglandet, er det, at der burde være mere rum til at græde. Mere sjæl, mindre facade. Lorentz er meget optaget af, at vi skal smide offerrollen. Men efter min mening skal du først græde ud. Sårbarhed er lidt tabu i Baglandet«, føler 38-årige Isabella, der er én af dem, der er kommet i Baglandet i flere år.

En anden siger:

»Lorentz og jeg spændte meget dårligt sammen i starten, men det er nogle år siden nu. Dengang kunne jeg ikke tale med ham. Jeg oplevede, at Lorentz især havde svært ved den »pleasende« facon, jeg havde. Dengang var jeg oversød og følte mig ikke god nok, og det følte jeg, han havde det svært med«, fortæller Heidi.

I dag har Heidi det fint med Lorentz, som hun på det seneste har brugt til at vende nogle meget intime problemer med.

»Jeg kommer i Baglandet, når der er noget, jeg lige skal have diskuteret igenem. Eller har behov for et praktisk råd, og der vil jeg til enhver tid gå til Allan. Der er også ting, jeg kan bruge Lorentz til, men han stiller tit tingene op i sort og hvidt, og så skal man vælge. Jeg lytter til ham, og oftest har han ret, finder jeg ud af hen ad vejen. Men først vil jeg ikke acceptere det, så er han bare dum. Det er jo ikke altid sådan, at man har lyst – eller er klar – til at se et eller andet i øjnene«, siger Heidi.

Eksamen – test af selvværd?

»Skal jeg tage en uddannelse, må jeg købe hjælp til at lave opgaverne, for jeg kan ikke lave dem selv. I det hele taget har jeg det svært med at gå til eksamen. Men jeg er bedre til mundtlig eksamen end skriftlig. Faktisk har jeg en skriveblokering og står helt af på større opgaver«.

Heidi, 30 år.

Grys historie – alene i et ukendt land

En misbrugers liv

»Tag dig sammen« tænker mange mennesker om alkoholikere eller stofmisbrugere og forstår ikke, hvorfor de bliver hængende i misbruget.

Historien om 44 årige Gry er taget med i bogen for at vise, hvordan en barsk barndom kan efterlade ar i voksenalivet.

Det er historien om den daglige kamp det har været – og stadig er – for Gry at modstå fristelsen til at dulme smerten fra barndommens sår med euforiserende stoffer. Om det svære i at blive en integreret del af normalsamfundet, når man har opfattet sig selv som afviger et helt liv – og konstant bliver indhentet af sin egen fortid og følgerne af den. Og om vigtigheden

af, at der er en følgesvend, der gider gå ved siden af og hjælpe med at fastholde kursen mod det gode i livet. Én, der kan bære håbet om et godt liv i de svære stunder. Og én, der kan hjælpe med at sortere i problemerne, så de er til at løse et ad gangen.

Kort sagt handler Grys historie om et børnehjemsbarn, der voksede op i 1960'erne og 70'ernes børnehjem, hvor hun ikke følte sig set, elsket eller beskyttet mod overgreb fra større børn. Tilliden til andre voksne fik hun ikke grundlagt i barndommen. Nu kæmper hun en daglig kamp for at få et værdigt hverdagsliv trods de svigt, der har præget hendes liv som barn.

Gry har ønsket at være anonym for at beskytte sine nærmeste.

Smilende kommer hun gående ud mellem rækkehusene i en lille lårkort nederdel og stropbluse. Ung og smart. Umiddelbart ligner hun ikke en 44 årig enlig mor til tre børn, som hun står der med sin solbrune hud, ungsmart tøj og klædelige solbriller – som var hun lige landet efter 14 dages ferie sydpå. Men det er hun ikke. De lidt slidte øjne bag solbrillerne vidner om, at hendes liv ikke udelukkende er foregået på solsiden.

Gry er enlig mor til tre børn og på konstanthjælp, så der er ikke råd til badeferie i udlandet. Når hun denne sommer har haft brug for at svale kroppen og dyppe tæerne i vand, har hun og de to hjemmeboende døtre på seks og 17 år kastet sig i det ny erhvervede lyseblå plastikbassin, der – nok fylder en fjerdedel af rækkehushaveareal – men alligevel ikke er helt stort nok til at dække Grys lille spinkle krop, hvis hun lægger sig udstrakt i bassinet.

Men for Gry er det fantastisk overhovedet at være nået så langt, at hun er flyttet i rækkehus i den bedre del af byen. Hun bor i en forstad til København. Den forstad, hvor hun selv er født og har boet de første syv år af sit liv. Rent materielt er hun flyttet ind på solsiden. Det er bedre folks børn – afkom af lærere og pædagoger – hendes yngste barn vokser op dør om dør med, og de kan godt lide at lege med syv-årige Sofie, der er Grys yngste barn.

Ungerne leger dåse på stierne mellem husene. Men for Gry er parcelhusmiljøet et ukendt land. Her er hun ikke anonym, for byggeriet inviterer til fællesskab. Beboerne i kvarteret hilser på hinanden. De snakker over hækken, og der er fællesspisning i bebyggelsen een gang om måneden. Endnu har Gry ikke deltaget, selv om hun har boet i rækkehuset i tre år efterhånden.

»Jeg har aldrig haft modet til at møde op, selv om det netop var netværket her, jeg var begejstret for inden indflytningen«, fortæller Gry.

Stemplet af fortiden

Gry er blandt andet bange for, at nogle stiller spørgsmål til hendes fortid. Hvor meget ved de? Sikkert alt. Måske har nogle af dem set hende kanonfuld på gaden, dengang hun drak. Og kan hun tillade sig at trække en grænse for det private? Hvad har de andre krav på at vide om hendes fortid?

Inderst inde ved hun egentlig godt, at rygterne sikkert allerede har viderebragt den viden til naboerne, som de har brug for til at danne sig deres billede af hende. Men ved de, at hun både har været alkoholiker, pillemisbruger og stofmisbruger på én gang. Og behøver de vide det?

Gry har svært ved at sætte grænser for det private. Og hun føler sig usikker på sin rolle i fællesskabet. Hun har været vant til en helt anden kultur i den anden ende af byen. I det mere anonyme sociale boligbyggeri, hvor det var lettere at finde én at dele en flaske med.

I rækkehuskvarteret føler hun sig ret isoleret og alene. Hendes nærmest fortrolige er én af de ansatte i Baglandet, som støtter hende i hverdagen. Men hvordan bliver hun en del af det sociale fællesskab, som hun lige nu bor midt i? Hun har ikke et job, som hun kan tale om i en uforpligtende snak under en fællesmiddag. Foruden sine tre børn har hun kun sig selv og sin egen fortid som grundlag for sin identitet, og fortiden stempler hende som afviger. Hun har prøvet at indvie folk i sin opvækst og hidtidige voksenliv, men de løber skræmt deres vej.

Sagt kort er det svært at starte på en frisk og skabe sig et nyt netværk nu, hvor de gamle venner ikke længere kommer forbi, når der kun står kaffe og ikke en vinflaske på bordet.

»Det er hårdt at tage de rosafarvede briller af. Da jeg var alkoholiker, kunne jeg ikke mærke følelsen af ked-ad-hed, afmagt og vrede i min krop, som jeg mærker nu. Ja, det er faktisk et stort sammensurium af følelser, som er svært at beskrive. Ind imellem er det så overvældende hårdt, at jeg kan føle mig fristet til at slippe ansvarligheden og blive stofmisbruger igen«, siger Gry i begyndelsen af sommeren, hvor hun for første gang i sit liv holder pause fra alt sit misbrug. Tanken om at begynde at ryge hash igen ligger tilsyneladende lige for, men hun slår tankerne hen og forsikrer:

»Jeg har fået smagen af succes, og den smag kan jeg godt lide, men det er da også en smerte at være i et godt miljø.

Nu kan jeg jo se, at jeg måske kunne have valgt dette liv 10-15 år tidligere og dermed givet min søn og store datter de samme vilkår, som den yngste får«, fortæller Gry.

Indhentet af fortiden

Indtil for otte år siden var Gry både alkoholiker, pillemisbruger og røg hash i en blanding, der gjorde hende ude af stand til at være en ordentlig mor for sine børn.

»Min store pige har altid indordnet sig efter omstændighederne. Hun har aldrig fået lov at være umulig som den yngste, for så blev jeg bare endnu mere umulig, nøjagtig som et voksent barn. Vilkårene under min store datters barndom har betydet, at hun aldrig har turdet knytte sig til andre. Voksne kunne man ikke stole på, og veninder havde hun ikke. Hun blev drillet, og jeg har ikke været i stand til at støtte hende, som jeg gør med den yngste. Hun har altid skullet tilpasse sig mit svingende humør«, erkender Gry.

»Jeg ved, at jeg har en stor opgave foran mig med at rydde op efter mig. Det bliver min største opgave de kommende år: At få mine børn godt i vej. Skal jeg klare den, er jeg ikke i stand til at arbejde, for så bliver jeg presset og må ty til stimulanter for at klare det. Og jeg har et vigtigere arbejde i forhold til mine børn«, fastslår hun.

Omvendt føler hun behov for at komme ud mellem andre voksne mennesker – eventuelt i et skånejob, for at bryde ensomheden og isolationen. Det er først i denne sommer, at hun i 17 år har fået lyst til at få et arbejde. Og samtidig er hun i tvivl, om hun kan magte et job samtidig med de forpligtelser, hun har som mor. For svigtene i Grys barndom efterlader stadig lange skygger i hendes hverdag som mor og opdrager.



◀ Gry startede med at drikke som tyve-årig, og nogenlunde samtidig blev hun – af sin mor – introduceret til nervepillerne, »som lige tager den værste uro«, som hendes mor dengang bedyrede hende.

Grys opvækst

Grys livshistorie er historien om de sår, et omsorgssvigtet barn pådrager sig, og hvordan svigt kan efterlade dybe ar i voksenlivet.

Egentlig lå Gry til bortadoption allerede, da hun blev født. Men hendes mor overtalte moderen til at beholde Gry. Det gik i syv år, hvor Gry boede hos sin mor og moster på skift.

Syv år gammel oplever Gry sin mors første alvorlige svigt. Gry husker klart den dag for 37 år siden, da hendes mor – helt uventet – beder Gry om at sætte sig på trappen til børnehaven sammen med sin halvanden år gamle søster, Cecilie

»Jeg anede ikke, hvad der skulle ske. Pludselig sagde min mor: Du bliver sidende her og holder fast i Cecilie, når jeg går. Der kommer én og henter jer. Og så gik hun – ned gennem byparken. Cecilie råbte og skreg og ville med mor. Jeg gjorde, som mor havde sagt: Holdt fast i min lillesøsters ærme, som blev mere og mere viklet rundt om min hånd. På det

Hvorfor drak Gry?

- 1958:** Gry bliver født og kommer på spædbørnehjem. Hendes mor overvejer bortadoption, men moderen bliver overtalt til at tage Gry hjem.
- 1958-65:** Gry bor hjemme hos sin mor og moster på skift.
- 1965:** Anbringes på børnehjem i et år. Større drenge fra hjemmet begår fuldbyrdet voldtægt på Gry – syv år gammel.
- 1966:** Bor hjemme cirka et år.
- 1967:** Anbringes på kostskole – stikker af. Bliver senere smidt ud.
- 1969:** Anbringes på observationshjem.
- 1970:** Anbringes på kost- og realskole. Er der fire år og bliver derefter smidt ud.
- 1974:** Bor på gaden rundt omkring.
- 1975:** Gravid med sit første barn som 17 årig – flytter hjem til mor.
- 1976:** Føder sit første barn som 18 årig. Er enlig mor fra start og bor på mødrethjem tre måneder.
- 1980:** Tager nervemedicin (misbrug)
- 1984:** Gravid med barn nr. to – kommer ambulant på behandlingshjem i seks måneder. Er alene med barn nummer to.
- 1985:** Føder sit barn nummer to – en datter.
- 1985:** Begynder at ryge hash + drikke og tage nervemedicin.
- 1988:** Bryder forbindelsen med sin mor
- 1995:** Stopper med alkohol – ældste søn bliver anbragt .
- 1996:** Føder sit tredje barn – bliver enlig mor for tredje gang
- 1997:** Kommer i Baglandet og beder om hjælp til at stoppe med nervepiller og hash. Samtidig går det op for Gry, at systemet overvejer at anbringe hendes to hjemmeboende børn.
- 1998:** Stopper med nervemedicin
- 1998:** Dagplejemor indberetter en mistanke om incest mod yngste datter
- 1999:** Flytter i rækkehus

tidspunkt tænkte jeg ingenting. Jeg havde nok at gøre med at holde hende, indtil en amerikanerbil dukkede op med min lillesøsters gudfar bag rattet. Han satte os ind på bagsædet og kørte os på børnehjem», fortæller Gry.

Hun husker lyden af grus under dækene, da de kørte ind i indkørslen på børnehjemmet. Huset var kæmpestort og delt op i forskellige afdelinger. De to

søstre blev skilt ad. Lillesøster kom på spædbørneafdelingen, mens Gry kom på en afdeling for større børn.

»Jeg kunne høre gennem væggen, at min lillesøster græd hjerteskræende om aftenen, når hun skulle sove. Hun savnede mor, og jeg måtte ikke gå ind til hende for at give hende sutten. Det skulle de voksne nok klare, lød beskeden«.

Mors løfter

Et par gange om året fik hun besøg af sin mor, som næsten hver gang lovede, at de kom hjem at bo næste weekend. Løfterne var blevet hendes måde at tage afsked på – konfliktsky som hun var. Det meste af barndommen voksede Gry derfor op i uvisheden om årsagen til, at hun var anbragt. Var det fordi hendes mor var på rekreation efter meningitis, som hun havde fået at vide? Var kostskoler kun for de riges børn, som hun blev fortalt? Altså skulle hun i virkeligheden være stolt. Eller var moderens problemer bare så store, at hun måtte væk. Hun ved det ikke. Hun ved bare, at hendes mor fik job som stewardesse på et skib og sejlede hele Grys barndom. Et job, en rekreation eller en nødvendig flugt, der tog 15 år.

Seksuelt misbrugt på børnehjem

I stedet var Gry overladt til andre voksne, der skulle tage vare på hendes barndom. Men de voksne på det første børnehjem var ikke vakse nok til at opdage, at Gry blev seksuelt udnyttet af de store drenge på hjemmet. Det foregik nede ved fiskerlejet ikke langt fra børnehjemmet, hvor 15-16 årige drenge fra hjemmet havde lokket Gry med ned. Der undersøgte de, hvordan en pige ser ud indvendig og forsøgte også samleje med hende. Ikke kun een gang. Det foregik mindst 10 gange – uden de voksnes vidende. For Gry blev truet til at tie.

Opholdet på børnehjemmet varede et år. I den tid knyttede Gry sig hverken til andre børn eller til de voksne. Hun var bange og holdt sig til sin søster ude på legepladsen i håb om, at de store drenge lod hende i fred.

Efter et år på børnehjemmet blev de to søstre – til Grys store sorg – skilt ad. Lillesøster kom i familiepleje, og Gry blev

anbragt på kostskole. Også her blev hun seksuelt misbrugt af nogle drenge på 16-17 år. Selv var hun kun 9 år og var på sin vis glad for at få en arm at sove i hos én af de store drenge. At hun samtidig skulle stille op til hans seksuelle behov, havde hun slet ikke forstået som en del af aftalen. Men det blev en fuldbyrdet voldtægt. Igen fik de voksne intet at vide.

For at gøre en lang barndomshistorie kort, vokser Gry op uden stort set at knytte sig til nogle af de voksne, hun møder på de kostskoler, hun bor. Hun bliver en rod, anfører for pigebanden og går i front som den seje. Det var da også hende, de andre piger kaldte på, da en af pigerne blev taget i at stjæle nede ved købmanden i nærheden af kostskolen. Gry vidste, hvad det betød, hvis de voksne på skolen fik nys om tyveriet, så ville alle få forbud mod at gå til købmanden, og derfor tævede hun pigen gul og blå med en stålborste.

Hun var gået over stregen, følte hun selv og besluttede at tøjle sit temperament. Det lykkedes, og hun fik lov at gøre sin 9. klasse færdig, hvorefter hun blev smidt ud.

Mor som 18 årig

Efter nogle år med et liv på gaden og en kortvarig periode som prostitueret, mødte hun en mand, som hun i en alder af 17 år blev gravid med. Som 18 årig fødte hun sit første barn. Han var ikke klar til at blive far, så hun var alenemor uden netværk og uden ret megen viden om det at være mor. Hun havde jo aldrig selv fået den nære omsorg fra sin mor.

Kommunen anbragte Gry og spædbarnet på en pension. Et godt sted, hvor hun fik hjælp til at være mor, men det blev også en smertelig konfrontation med den institutionelle fortid:



»Da jeg kom på pensionen, tænkte jeg: Nej, det kan de ikke byde mig. Skal jeg virkelig leve på institution hele mit liv«.

Det blev kun til tre måneders ophold på pensionen, men skæbnen – eller følgerne af Grys alkoholmisbrug – ville, at hendes ældste søn 16 år senere blev anbragt på samme pension, som han havde levet de første måneder af sit liv.

Gry får ni år senere en datter. Hun bliver igen alenemor og er så småt begyndt – ikke kun at drikke – men også at ryge hash og tage nerve- og sovemedicin for at dulme den værste uro.

I de første mange år af datterens liv er Gry ikke altid i stand til at tage ordentlig vare på sine børn. Det bliver Gry stadig mindet om nu og da. Eksempelvis for nylig da hun fejrede den yngstes seks års fødselsdag, som den slags nu skal foregå med kage og fest. Pludselig konstaterer den store datter:

»Gid jeg havde haft sådan en barndom, som min lillesøster får. »Jamen hvordan var din seks års fødselsdag, kan du huske den«?, spørger Gry. »Ja, der var jo ingen, for du var fuld og gik tidligt i seng«, lød den store datters svar.

Den ældste bliver anbragt

Det var efter en ferie i Grækenland, at det for alvor gik op for Gry, at hun var nødt til at stoppe misbruget. Hun havde ringet hjem til sin søn fra ferien og havde været beruset i telefonen.

Da hun åbnede døren til sit hjem, opdagede hun, at hendes ældste barn var flyttet på ungdomspension – med kommunens hjælp.

Sønnen var i en alder af 16 år gået til kommunen og havde bedt om at komme væk hjemmefra. Træt af hendes råben og skrigen, når hun var fuld og blev hentet af ambulancen for at blive indlagt, mens

han blev efterladt i uvisheden derhjemme.

Den »frivillige« anbringelse åbnede Grys øjne for, at hun måtte gøre noget ved sit alkoholproblem og det elastiske bambusgardin, der konstant veg tilbage, når vennerne stod i døren med en flaske vin. Det lykkedes at erstatte bambusgardinet med en mere solid »hoveddør«: Gry blev bedre til at sætte grænser for sit eget drikkeri. Det lykkedes hende at slippe flasken helt trods flere tilbagefald. Det er otte år siden.

I tiden lige efter afvænningen mødte hun sin tredje mand, der kastede al sin støtte og kærlighed i forholdet til Gry og hendes bestræbelser på at stoppe drikkeriet. Hun blev så betaget af mandens helhjertede støtte, så halvandet år efter fik de et fælles barn – Grys tredje barn. Forholdet varede kun fem måneder efter fødselen, så kunne de ikke længere enes om hverdagen, hvor han nu havde en naturlig ret til at blande sig i deres fælles barns opdragelse. Mens de to store udelukkende var Grys anliggende.

Stadig misbruger

Selv om flasken var lagt på hylden, dulmede Gry stadig den værste uro med nervemedicin, sovepiller og hash. Som enlig mor til tre børn, opsøgte Gry Baglandet på et tidspunkt, hvor kommunen var tæt på at anbringe hendes to døtre, viste det sig.

På det tidspunkt havde det meste af hendes voksenliv været en sej vandring i modgang og mørke. Hun havde aldrig skænket den tanke, at hun kunne møde andre, der havde haft tilsvarende opvækst og modgang i sit liv. Og alligevel var kommet videre i livet på en god måde. Det var en veninde, der gav hende folderen om Baglandet. Der måtte hun ind.

Baglandet blev Grys familie

Første gang fik hun en snak med Lorentz, der forsigtigt spurgte, om hun var i stand til at styre misbruget, for så var han fuld af respekt. Derefter kom hun ikke i Baglandet i ni måneder, men spørgsmålet forblev en sætning, der dukkede op i hendes baghovede flere gange. Efter ni måneder tog hun ind i Baglandet igen og spurgte Lorentz, om han kunne hjælpe hende ud af pille- og hashmisbruget og det mørke, som misbruget havde svøbt hende i.

»Vi gik en tur ned til søen inde i København, hvor vi snakkede om min fortid. I snakken gav han mig håbet om et anderledes liv. Jeg husker, han sagde: Næste sommer sidder vi to og dypper tæer. For mig er det blevet symbolet på det gode i mit liv, dét at dyppe tæer. Det var så fedt at opleve, at der var nogen, der forstod mig. Jeg havde slet ikke tidligere tænkt tanken, at der var andre, der heller ikke havde styr på deres liv, fordi de voksne ikke havde taget deres ansvar på sig«, fortæller Gry.

Med Baglandet føler Gry, at hun har fået en familie – oven i købet én hun selv

har valgt. Og med støtte fra Lorentz er det lykkedes hende at smide nervepillerne. Og denne sommer kom hun i en periode så meget ovenpå, at hun også slap hashen.

Der mangler en psykolog

Selv om Gry får meget støtte og er stolt af Baglandet, så mærker hun også den sorg, det er, når det går op for hende, at Baglandet ikke kan støtte op om alt det, hun har brug for. Eksempelvis lå hun syg i flere dage med mavesmerter uden at høre fra Baglandet. For nylig har Gry derfor sammen med Pia Marstrand, som er frivillig i Baglandet, drøftet ideen om at etablere et udrykningshold til baglændere, der ligger syge.

»Hvis Baglandet er min familie, må den også drage omsorg for mig, når jeg er syg. Jeg vil gerne deltage i et udrykningshold. Vi skal også have samlet op på baglændernes fødselsdage, så folk får et lille kort og ikke føler sig glemt, når de fylder år«, siger Gry, der er én af de »gamle« baglændere.

Med Baglandet har hun fået nogle venner at fejre jul og andre højtider med.



◀ En enkelt baglænder har opsøgt sin mors sagsbehandler på kommunen for at få den egentlige historie om, hvorfor han blev anbragt. Det var, fordi naboerne havde brokket sig over, at han igen stod i sin barnevogn og skreg. Hans mor drak og tog sig ikke af ham. Dengang var han halvandet år.

Nøjagtig som andre gør med deres familie, og det er hun glad for.

»Baglandet gør det godt, men vi mangler en psykolog til at følge op og lukke nogle ender – efter rejserne, efter vejrmeldinger og i det hele taget ville en psykolog knyttet til Baglandet kunne give os nogle redskaber til at udvikle os hurtigere. Al den snak i Baglandet er på sin vis godt, men er måske også med til at forsinke en udvikling. Hvis Baglandet havde en psykolog tilknyttet, kunne Lorentz og Allan få frigivet kræfter til andre ting. Eksempelvis at arrangere udrykningshold, debataftener eller andre kulturelle arrangementer, som vi kan vokse af«, påpeger Gry.

En støtte i hverdagen

Som det er i dag har Gry ikke altid overskud til at bruge Baglandet. Og det ved Lorentz intuitivt. Derfor ringer han ind imellem og spørger til Gry. Går det skidt, kommer han forbi og hjælper hende med at skille problemerne ad, så hun bedre kan løse dem én ad gangen.

Ud over Baglandet har hun kun tre nære veninder. Den ene er hendes »livsvidne« gennem 25 år. Den anden er hendes skytsengel, der vågede over hende den nat, hun tog sin sidste duktur før afvænningen, og så har hun en tredje veninde. Men ingen af dem kommer helt så tæt på at snakke om det, der gør ondt, som Lorentz.

Barnets far mistænkt for incest

Det er stadig Lorentz, hun mest henvender sig til, når lokummet brænder. Som det eksempelvis gjorde den dag for fire år siden, da kommunen ringede og gjorde hende opmærksom på, at der var indberettet en mistanke om incest mod hendes yngste barn, Sofie, som dengang var to

år. Det var dagplejemoderen, der havde indberettet sagen.

Efter flere rædselsfulde måneder med fysiske og psykologiske undersøgelser af datteren måtte politiet frafalde sigtelsen mod Sofies far – på bevisets stilling.

»Jeg føler mig overbevist om, at der er sket et eller andet dengang, men jeg ved ikke hvad. Men jeg kan godt tilgive min ex-mand, hvis han har gjort noget forkert, for jeg har heller ikke altid selv gjort, som jeg skulle. Han stod mig bi og støttede mig, da jeg havde brug for hjælp. Det glemmer jeg ham aldrig for. Jeg holder jo stadig af ham, selv om vi ikke kan bo sammen. Og hvis han stadig har en del af mig i sig, så gør han det ikke igen mod mit barn, men der er mange, der ikke forstår, at jeg kan acceptere at lade ham se min datter«, siger Gry.

I dag følger Gry Civilretsdirektoratets afgørelse om at lade Sofie besøge sin far, selv om besøgene ofte vækker uro hos Gry. Sofies far bor så småt, at der ikke er plads til to senge. Derfor sover Sofie i samme seng som sin far.

Systemets barn – også som voksen

Gry har været på kontanthjælp i 17 år og har ikke haft arbejde i den tid. Hun er et barn af systemet. Har det meste af sit liv boet på institution og er siden forsørget af det offentlige i store dele af sit liv. Nok har den postet penge i hende hele livet – til nervepiller og mange andre udgifter. Alligevel føler Gry sig fattig som en ørkenrotte.

»Det kan godt være, at systemet har betalt en del til mig, men det har været som kannelsukker, der er blevet drysset henover grøden. Jeg har aldrig fået den hjælp, der gjorde, at jeg kom videre i mit liv«, siger Gry, der føler sig svigtet på nogle ret afgørende tidspunkter i sit liv:



Eksempelvis i forbindelse med sagen om Sofie og mistanken om incest.

»Jeg bad om at komme til en psykolog på Thoracentret (et privat behandlingssted med ekspertise i seksuelle overgreb), men jeg fik afslag. I stedet henviste de mig til skolepsykologen, men det forløb stoppede efter et par gange. Hende kunne jeg ikke bruge«, fortæller Gry, der aldrig har fået bearbejdet de seksuelle overgreb, hun selv var udsat for som barn.

Hun er godt klar over, at hun har haft tendens til at skyde ansvaret og skylden for sit liv på kommunen og alle andre. »Tidligere sprællede jeg som en ål, når jeg bad om hjælp, så de har måske også haft svært ved at forstå, hvad jeg egentlig bad om. Det er først de senere år, at jeg er blevet i stand til at bede konstruktivt om hjælp fra kommunen«, erkender Gry.

Smider gradvist offerrollen

Det er snakken med de ansatte i Baglandet, der efterhånden har givet hende stor indsigt i sig selv, så hun i dag erkender, at hun er nødt til at tage ansvar for sine egne handlinger.

Erkendelsesmæssigt nåede hun til den konklusion en eftermiddag, hvor hun havde drukket kaffe på Cafe Europa sammen med Lorentz fra Baglandet. De havde længe talt om, at hun skulle tage mere ansvar for sit eget liv frem for at hænge i offerrollen og beskyldte alle andre for det dårlige i hendes liv. På et tidspunkt forlod Lorentz Gry for at gå på toilet. Imens havde Gry taget en plasticpose og blæst al sin uansvarlighed ned i en pose, som hun efterlod på cafeen. Oplevelsen står som et vendepunkt for noget af det svære i hendes liv: At fastholde ansvarsfølelsen i stedet for at slippe den og falde tilbage i misbrug og lade sig forsørge af kommunen.



»I takt med at du tager mere og mere ansvar for dit eget liv, begynder problemerne også at dukke op: Regninger der ikke er betalt. Jeg skylder vel omkring 100.000 kr. væk. Dem tænkte jeg ikke et sekund på, da jeg drak, men nu ser jeg dem«.

Ind imellem forekommer forhindringerne i livet så store, at hun falder tilbage i den gamle identitet som det ansvarsløse offer. Det sker typisk i mødet med systemet, hvor den gamle rolle let får overtaget, så hun hellere siger fra end til. Og så går dialogen i vasken. Derfor er det en stor hjælp for hende at have Lorentz med til møder med sagsbehandlere og andre fra systemet.

»Han er mit talerør, og så er han god til at tage fat i det usynlige«, siger hun. Eksempelvis var han først på sommeren med til et statusmøde på det kommunale misbrugscenter, som Gry selv har opsøgt, og som hun efterhånden havde fået fidus til kunne hjælpe hende.

Foreløbig har stedet bevilget hende nogle timer hos en NLP-terapeut, som gav Gry mod på fremtiden. Nu vil hun gerne videre med sit liv og få styr på sit eget indre barn – dannet af de mange voldsomme begivenheder, hun har været udsat for under opvæksten.

▲ Kaffe, smøger og mobiltelefon – hvem kan undvære det?

Derfor bad Gry om nogle tusinde kroner til et fortsat forløb hos terapeuten. Men misbrugscentret afslog. Afslaget har endnu engang pustet til Grys følelse af afmagt. Hun føler, at hendes liv konstant bliver stillet på stand by, fordi hun ikke får den hjælp, hun mener at have brug for.

»Nu står jeg igen tilbage i uvisheden. Hver gang jeg kaster bolde op i luften, føler jeg ikke, de bliver grebet, eller også er det mig, der griber tingene forkert an. Jeg ved det snart ikke mere«, siger Gry.

Siden har misbrugscentret hjulpet hende med at søge nogle fonde til et forløb hos terapeuten plus healermassøruddannelse, som hun inderligt drømmer om kan blive hendes fremtidige levevej, men hun har intet hørt fra fonden endnu.

I ventetiden har hun brug for at komme mere i Baglandet og tale med andre mennesker. Men hun har ikke 40 kroner at tage ud af budgettet to aftener om ugen til transporten til København.

En hverdag uden svingninger

Lige nu er det sværeste i Grys tilværelse at få hverdagen til at fungere med ro og kontinuitet – uden voldsomme humørmæssige svingninger.

Gry har på et tidspunkt som voksen fået et diagnosen borderline. Det ved hun fra en aktindsigt i sin journal på kommunen, men hun aner ikke, hvem der har fastsat diagnosen.

»Min mor havde et svingende sind, som jeg har arvet. Når jeg har haft det værst, har sindet svunget værre end et pendul i stormvejr«, fortæller Gry.

Dagligdagens problemer kan derfor let vokse sig store i hendes hoved. Så store, at de kalder på »den fede« for at holde sindet i ro.

For en måned siden lykkedes det hende som tidligere nævnt at holde pause fra hashen i seks uger, men i øjeblikket ryger hun hver dag. Og forleden følte hun problemerne vokse så store, at hun søgte læge for at få antidepressive piller til at klare overgangsalderens humørmæssige svingninger og svedeture.

»Tidligere valgte jeg at få et barn mere, når identiteten som mor blev mindre. Men det gør jeg ikke denne gang. Jeg vil gerne tosomheden og finde en mand, men jeg er først nødt til at kunne være i mit eget selskab – og nyde det«, fastslår Gry.

Varmen er trykkende i dag. Hun henter vandslangen for at hælde vand i plastikbassinet. Lidt efter sætter hun skoene og træder op i vandet.

Nok har hun rent fysisk fået skabt sig sit eget lille paradis: Et rækkehus med have, hvor hun kan nyde solen og dyppe tæerne i vand, når hun har lyst.

Men det er snart september nu, og sommeren går på hæld. Lige nu frygter Gry de mange mørke timer, som vinteren bringer. Har hun kræfterne til at kæmpe for også rent psykisk at komme ind på solsiden i sit liv?

»Jeg ved det ikke, men for mine børns skyld kan jeg dårligt gøre andet end kæmpe videre. De har jo kun mig«.



Faglige og teoretiske refleksioner

Hvorfor har tidligere anbragte brug for noget som Baglandet? Dette er, hvad Else Marie Andersen har forsøgt at belyse i denne bog om Baglandet i København.

Bogen fortæller om Lorentz og Allan, der begge arbejder til dagligt i Baglandet og forsøger sammen med Kaj, Alma, Kristian og alle de andre 16 interviewede at skabe rammer for et samvær, der kan dække nogle af de behov, de har som tidligere anbragte. Men hvad er det behovet egentlig går på?

Som det fremgår af titlen har behovet noget med kaos at gøre – landet bag kaos hedder bogen! Det kan betyde, at der er tale om et land, der kan rumme kaos? Eller et land, hvor man kan lægge kaos bag sig? Eller et land, hvor det er både tilladt, muligt og ikke mindst forståeligt for dets andre beboere, at man ind imellem kommer anstigende med alt sit kaos og har brug for hjælp til at strukturere det lidt? Måske alle tre dele. Under alle omstændigheder er det et lille stykke Danmarks-land på tredje sal på Vesterbro, hvor tidligere anbragte kan komme og blive en del af et fællesskab. Et fællesskab, der bygger på en slags oplevelse af, hvad det vil sige at være voksen efter en barndom og ungdom med én eller flere anbringelser bag sig og efterfølgende at skulle leve med de konsekvenser, det nu har. Det fælles projekt for beboerne i »landet« er at forsøge at finde sig et ståsted i livet med

de erfaringer, de nu hver især har på godt og ondt!

En kaotisk start på livet

I Fakta om baglændere, beskriver Else Marie Andersen både de vilkår, som de interviewede har haft under opvæksten, og om konsekvenserne. Barndommen har for alle været præget af voldsomme oplevelser såsom med skilsmisser, fædre de ikke kendte, misbrug, vold, seksuelle overgreb og lignende traumatiske oplevelser. En start på livet, der har været fyldt med omsorgssvigt og uansvarlige voksne, der ikke udførte deres forældreopgave særligt kompetent. Dernæst berettes også om anbringelsesforløb, hvor man kunne fristes til at sige, at omsorgssvigtene er fortsat på andre måder.

Nogle oplever, at de blev anbragt alt for sent, andre måtte igennem adskillige anbringelser, og langt de fleste har ofte følt sig forskelsbehandlet, uelsket eller valgt fra på forskellige måder under deres anbringelsesforløb. Der er således kun to, der tænker tilbage på deres anbringelse som en lykkelig tid. De andre interviewede tænker ikke tilbage på tiden som anbragte som en god periode, snarere tværtimod. Flere af dem bad eksempelvis selv om at blive flyttet fra den plejefamilie, de boede hos, blandt andet fordi de følte sig forskelsbehandlet i forhold til familiens egne børn.

Af Karin Kildedal,
socialrådgiver, cand.
scient. soc. og ph.d.,
Aalborg Universitet.

Fælles for disse livsfortællinger er, at de interviewede har levet under vilkår, der langt fra har været optimale som rammer for en normal og harmonisk identitetsudvikling. Alt i alt har baglænderne haft en turbulent barndom og et livsforløb, hvor store dele har bestået af perioder uden trygge vilkår sammen med ansvarlige, nære voksne. Dette får følger for den enkelte i voksenlivet.

I bogen her berettes klart om konsekvenserne. Stort set alle baglændere har psykiske problemer i større eller mindre grad i form af angst, eksistentiel ensomhed eller tunge tanker. Mange har haft brug for at dulme problemerne, således fortæller adskillige af de interviewede, at de har eller har haft et forbrug af hash, kokain, amfetamin eller andre euforiserende stoffer, der i perioder har gjort dem afhængige.

Hverdagen kan være svær

Problemerne giver sig også udslag i besværet med at få etableret et stabilt uddannelsesforløb og/eller arbejdsliv. Som det fremgår af bogens sidste kapitel, har kun halvdelen af baglænderne en uddannelse. Typisk en kort eller mellemlang

håndværkeruddannelse. Selv blandt dem, der har en uddannelse, er hver anden på kontanthjælp blandt andet på grund af psykiske og sociale problemer, der gør dem ude af stand til at passe et job inden for deres fag.

Det sociale liv som voksen volder også vanskeligheder for nogle. Adskillige af de interviewede fortæller, at de kun har få venner, og at de på mange måder føler sig anderledes end andre.

Denne beskrivelse af den dårlige oplevelse for mange under anbringelsen og de beskrevne konsekvenser har vist sig i andre undersøgelser af tidligere anbragte. I den interviewundersøgelse, jeg foretog for nogle år siden, var billedet stort set det samme, som her beskrevet. Således viste det sig i den undersøgelse, at de fleste af de 20 tidligere anbragte, der medvirkede i undersøgelsen, havde følt sig meget alene under deres anbringelse(r), og at mange af anbringelserne huskes negativt, fortrinsvis fordi de voksne oplevedes som upersonlige og fjerne. Langt de fleste af disse interviewede huskede således heller ikke deres ophold i hverken plejefamilier eller institutioner som særligt lykkelige perioder. De, der kunne beskrive en an-

► Nogle betegner Baglandet som deres hjem, hvor de kan komme og nuppe en mad fra køleskabet, lave sig en kop kaffe – eller tage en slapper på sofaen.



bringelsesperiode som noget positivt, berettede især om plejefamilier, hvor de havde haft en følelse af at have levet på samme vilkår som familiens egne børn, og ikke mindst, at de havde levet sammen med voksne, som de havde følt holdt af dem som mennesker.

Halvdelen i den undersøgelse fortæller om konsekvenserne af opvæksten, at de som voksne slider med usikkerhed manglende selvtillid, angst for svigt, manglende oplevelse af at have følelser eller oplevelsen af at have for mange og for ustyrlige følelser (*Kildedal 1995*).

Alt i alt ser det ud som om, at de mennesker, der kommer i Baglandet deler skæbne med mange andre tidligere anbragte i form af konsekvenser i deres voksne liv som ensomhed, angst, psykiske problemer og andre symptomer, som gør det vanskeligt at etablere et voksenliv på en tilfredsstillende måde.

Der er således mange gode grunde til, at et sted som Baglandet etableres, hvis det kan bidrage til, at nogle af disse konsekvenser kan overvindes.

Idéen med Baglandet

Alt dette vidste Lorentz, som var initiativtageren til Baglandet. Lorentz har prøvet det på sin egen krop. Lorentz har selv tumlet rundt nogle år, før han ved egen hjælp fandt en farbar vej i sit voksne liv. Men alle de erfaringer måtte han klare på egen hånd. Han måtte selv finde den vej, der førte frem til et acceptabelt liv. Dette sagde ham, at mange tidligere anbragte har brug for støtte til at finde et ståsted i livet som voksne.

Lorentz havde en vision om at skabe et sted, hvor tidligere anbragte kunne mødes og gøre noget med de følelser og oplevelser, der præger et voksenliv for tidligere anbragte. Lorentz's vision var, som

han beretter for Else Marie Andersen:

»At indrette en ti-etagers ejendom – et bagland – der blandt andet skulle arbejde med tanker om virksomheders sociale ansvar i forhold til tidligere anbragte, bedsteforældre-ordning, en ny uddannelse som livskonsulenter som supplement til pædagoguddannelsen, og selvfølgelig et socialt netværk for tidligere anbragte.

Jeg traf selv Lorentz, ved adskillige lejligheder i de år han arbejdede på at virkeliggøre sin vision, og husker at særligt det, at få uddannet »livskonsulenter« var et emne, han brændte meget for. Hans idé var, at mennesker, der selv har prøvet at leve en omtumlet tilværelse som et anbragt barn, ville være bedre i stand til at forstå andre i den situation, og ville kunne være rollemodeller på den helt anden måde, end uddannede professionelle, der ikke havde prøvet det, ville kunne. En decideret uddannelse af livskonsulenter er det ikke blevet til i Baglandet, men af beskrivelser i bogen fremgår, at nogle af baglænderne holder foredrag for professionelle og andre om deres liv og erfaringer som tidligere anbragte. Dette giver bonus på to måder; dels for den enkelte, der, som en af de interviewede udtrykker det, oplever en terapeutisk gevinst ved at fortælle om sit liv på en systematisk måde, og dels at professionelle får et helt andet indblik i tidligere anbragtes liv og vilkår. Et stykke hen ad vejen lever ideen om livskonsulenter således på denne måde.

Intelligens på mange måder

For at få et mere systematisk billede af, hvilke dele af menneskelivet, der påvirkes af det liv, som mange anbragte har haft, vil jeg bruge Howard Gardners teorier om den menneskelige intelligens. Howard Gardner mener, at mennesket har mange flere intelligenser, end vi i den

vestlige verden normalt indretter verden efter. Gardner definerer intelligens som: »evnen til at løse problemer eller til at skabe produkter, som påskønnes i én eller flere kulturelle eller samfundsmæssige sammenhænge«.

Ifølge Gardner har vi 8½ intelligenser: Den sproglige, det vil sige måden vi er i stand til at bruge sproget på. Den logisk-matematiske, som kommer til udtryk i vores evner til at være logiske. Den musikkalske, der drejer sig om vores evner udi musikalitet. Den spatiale, som omhandler kompetencer til at opfatte og arbejde med rumlige dimensioner. Den kropslig-kinæstetiske, hvormed menes det at kunne bevæge sig og bruge sin krop. Den naturalistiske intelligens, som handler om at kunne genkende arter og andre mønstre. Endelig de tre sidste, der er særligt interessante i denne sammenhæng: Den personlige (intrapersonelle) intelligens, som omhandler at kunne forstå sin egen psyke. Den interpersonelle intelligens, der drejer sig om at kunne forstå andres psyke samt en intelligens, Gardner endnu ikke har turdet erklære som en hel intelligens, og derfor spøgefuldt kalder ½, nemlig den eksistentielle intelligens, der drejer sig om forståelsen af eksistentielle og spirituelle forhold. (Gardner 1997)

Besvær med tre intelligenser

Hvis vi bruger Gardners opfattelse af intelligenser og sammenkobler dem med, hvad det er mange tidligere anbragte giver udtryk for at have besvær med, så viser det sig, at det måske særligt er de tre sidste: Den personlige, den interpersonelle og den eksistentielle intelligens. Det viser sig ved, at spørgsmål som de følgende er vigtige: Hvem er jeg selv? Hvordan kan jeg forstå andre? Hvorfor har jeg så meget angst, føler mig eksistentiel alene og

har tunge tanker? Og ikke mindst: Hvordan får jeg styr på dette kaos? Hvordan finder jeg en mening med livet?

At arbejde med disse store spørgsmål kræver rammer, der kan befordre en læreproces, som kan bidrage til udvikling af de tre intelligenser. Eller sagt med nogle andre ord: En læreproces, der kan bidrage til forandring og udvikling for den enkelte.

Ordet læreproces og læring er meget brugt i disse år. Med læring menes resultatet af en læreproces. Læring henviser til det, en person har lært. En læreproces består af to dele, der hele tiden påvirker hinanden: Dels den samspilsproces, der er mellem et menneske og dets omgivelser og dels det, der forgår inde i mennesket, nemlig den indre tilegnelse af samspillet som kan føre til, at der kommer læring ud af det. (Illeris 2001)

Mennesket udvikler og forandrer sig gennem hele livet. Dels i forhold til de muligheder, der er i den ramme, vi lever i og dels konkret i det samspil, vi har med andre. Baglandet er både en ramme med en kultur og et sted, hvor der skabes mulighed for samspil mellem mennesker. Men hvis de mennesker, der kommer i Baglandet skal kunne lære noget af at komme der, er det vigtigt, at det der sker, foregår på en sådan måde, at der er muligt at lære noget af det. En del af det, der gør det muligt er den kultur, der er på stedet.

Kulturen – ramme for udvikling

Vores identitetsdannelse foregår gennem hele livet i en slags evige forhandlinger mellem vores indre forståelse af os selv, og de mennesker vi lever sammen med, for eksempel vores familie. Det siger næsten sig selv at familie, der har kendt én hele livet, har betydning for den enkeltes



identitetsudvikling. Nogle taler om et begreb, de kalder »livsvidner«. Med dette menes mennesker, der har været vidne til alle de op- og nedture, der nu hører et menneskeliv til.

Medlemmer af en familie, bliver på godt og ondt vidner til hinandens livshistorie, forudsat selvfølgelig, at man har kontakt med hinanden. Dermed være ikke sagt at familie altid for den enkelte fremstår eller fungerer som parter, man føler, man kan bruge på et meget nært plan, hvor livets inderste tanker og spørgsmål deles! Dette er langt fra tilfældet. I mange familier forholder det sig ikke sådan, men alligevel har familien betydning på den måde, at man har fælles historie og den historie, bruger det enkelte familiemedlem også til at skabe sin identitet ud fra gennem tanker som:

Hvem i denne familie kan jeg identificere mig med, og hvem kan jeg ikke identificere mig med! På den måde er en familie og et hjem en vigtig ramme for udvikling. Det gælder både den nære familie og den fjernere del, der i øvrigt tilhører familien. De er alle med til at danne et spejl, hvori den enkelte kan spejle sig selv, og ud fra det arbejde med sin udvikling.

Men hvad er et hjem?



Baglandet er en slags hjem, skriver Else Marie Andersen, og mange af de begreber vi normalt har til forståelsen af et hjem peger på, at dette er oplevelsen:

»I et sofabjørne sidder... spisebordet er dækket... snakken går om løst og fast... der laves mad i et hjørne... man bare kan gå ud og tage noget i køleskabet... eller tage telefonen.. en hjemmefølelse... man får knus når man kommer...«.

På denne måde er beskrivelsen af Baglandet, sådan som Else Marie Andersen oplevede det i de tre måneder, hun kom der, tæt op af, hvordan vi opfatter et hjem. Hændelser og begivenheder af dagligdags slags, der drejer sig om at få dækket fysiske og psykiske behov, krydret med en uformel omgangstone.

Til et hjem er der ligeledes ofte knyttet forventninger om, at man som voksen til stadighed og hele livet kan forvente af sit hjem og sine forældre, at de i et eller andet omfang er til rådighed for »børnene«, uanset hvad man som barn har gjort. Sådan opleves Baglandet også af nogle:

»For her er jeg tryk. Her får jeg aldrig en afvisning. Dem har jeg fået mange af tidligere. Men her er der et sted, jeg aldrig bliver svigtet«, siger Johnny f.eks. »Familien« er også sparringspartnere: »Jeg kommer i Baglandet, når der lige er noget

◀ Køkkenet er ikke stort i lejligheden på Vesterbro.

jeg skal have diskuteret igennem« siger en anden baglænder!

Så langt så godt. Ifølge beskrivelserne er der i kulturen meget »hjem« i Baglandet men »hjem« er ikke det eneste begreb, der kan bruges til at forstå, hvad det er for en kultur, der er i Baglandet. Der foregår også noget andet.

Fornemmelsen af et hjem stopper på et tidspunkt for nogen, og ud over det, er det ikke altid som i andre hjem, når den enkelte så flytter hjemmefra. Denne baglænder har brugt Baglandet i en periode af sit liv til at lære noget, som kunne bringe ham videre:

»For et par år siden ville jeg have kaldt baglænderne min familie. Jeg ved ikke, hvad jeg skal kalde dem nu. Men jeg har det sådan med Baglandet, at det ikke er meningen, at jeg skal blive ved at komme der. Jeg føler, at jeg groft sagt har taget, hvad jeg kan få i Baglandet. Jeg vil altid være velkommen derinde. Det er jeg overhovedet ikke i tvivl om. Men ved at blive ved at komme derinde, vil jeg fastholde mig selv i en rolle. Jeg føler ikke, jeg har behov for at trække på Baglandet mere. I dag har jeg fundet andre venner«.



Mere end hjemlig hygge

Det kan aflæses i eksempelvis dette citat, at der foregår mere og andet, end der gør i et hjem. Men også på andre måder. På et tidspunkt i fortællingen sker der et skift i billedet i forbindelse med afholdelse af fredelige »familiemiddage«. Efter en sådan følger der en »vejrmelding«. En runde, »hvor hver enkelt lukker munden op og giver sig til kende, en runde, der har til formål, at hver enkelt stiller skarpt på sit eget liv og står ved sig selv, som der står i beskrivelserne«. Her sker der noget helt anderledes end i de fleste familier. Her kommer en grundlæggende mening

og forståelse ind, som viser, at der skal mere til end blot varme, familiemæssige rammer for at danne en kultur omkring udvikling for baglænderne.

En af de interviewede beskriver det på følgende måde: »At være i Baglandet er som en slags mellemstation mellem det dybt terapeutiske rum og verden udenfor. Det er ikke gruppeterapi, men det kunne det egentlig godt være«. Den mellemstation, der bliver talt om i bogen giver anledning til yderligere refleksioner over, hvad indholdet er og kan være!

Læring, der forandrer?

Der er tale om et læringsrum af en slags. Læring har som tidligere nævnt at gøre med en omsætning mellem et menneskes indre forarbejdning af et samspil med omverdenen. Når et menneske virkelig vil lære noget i en periode og foretager et stort udviklingsmæssigt spring i sit liv, kan det kaldes: Alvorlig læring.

Alvorlig læring forstås som: »Læring, der skaber væsentlige forandringer i et menneskes liv«. Forstået på den måde, at der er tale om en læring, hvor der er forandring i menneskets kompetencer på en sådan måde, at der sker en markant forskel i den måde mennesket lever sit liv på! Der er tale om en kompetenceforandring af en sådan karakter, at der skabes markante ændringer i livet. (*Kildedal og Laursen 1999*)

Et menneske, for hvem der sker »alvorlig læring« foretager et »spring« fremad i en ny måde at agere på. Alvorlig læring sker ofte i forbindelse med »brud«. Det kan f.eks. dreje sig om brud i forbindelse med livsfaser (at forlade en livsfase, og træde ind i en ny). Det kan være brud i forbindelse med »udviklingsopgaver« (at slutte et livstema og påbegynde et nyt). Eller et brud, hvor der sker »gent-

gelsesophør» (holde op med at gøre det samme på samme måde og gøre noget andet i stedet for). Det er muligt at danne rammer for samvær, der kan føre til »alvorlig læring«, gennem den måde »institution« er på og ved at arbejde eksperimenterende samt gennem at arbejde med livsbiografi. (*Kildedal og Laursen 1999*)

Baglandet er en »institution« i den forstand, at den får økonomisk støtte til at danne rammer for den enkeltes forandring og kompetenceudvikling specielt i relation til at overkomme barndommens skrammer som tidligere anbragt, og finde sit ståsted i livet som voksen! Et socialt netværk for tidligere anbragte, siger Lorentz: et sted, hvor tidligere anbragte selv kan skabe ramme og indhold, der kan kompensere for det identitetsmæssige tomrum og den fremmedgjorthed og splittelse, som mange tidligere anbragte oplever at skulle leve med. Der er i kulturen lagt op til, at dette sker. F.eks. gennem ritualer som vejrmeldingen.

Baglandet – et eksperimentarium

Baglandet kan også forstås som et eksperimentarium. Et socialt rum, hvor de som kommer kan udvikle og diskutere deres fortid og nutid og fremtid gennem kvalificeret med- og modspil fra andre.

Et eksperimentarium er et socialt rum, hvor man både har mulighed for at lave nøgternt planlægning af sine fremtidsmuligheder, men også kan få hjælp til at komme videre. I denne forbindelse er den russiske psykolog Vygotskys begreb nærmeste udviklingszone (Nuzo) en inspirerende tankegang.

Vygotsky definerer nærmeste udviklingszone som: »Forskellen på det man aktuelt kan gennemføre på egen hånd, og det man vil kunne gennemføre, enten i samarbejde med andre eller med vejled-

ningsassistance fra andre«. (*Vygotsky 1978*)

Kendetegnende for en tankegang, hvor Nuzo-forståelsen kan komme til sin ret og være en hjælp er, at der er en stemning eller en kultur, hvor det ikke drejer sig om at være verdensmester, men hvor der er plads til at turde finde og udtrykke sine svagheder, og derefter få hjælp til, hvad der skal til for den enkelte, for at turde et nyt skridt på sin vej. Det ser ud som om, at Baglandets kultur rummer en Nuzo-tænkende tankegang. Et af de tretten bud på hvorfor Baglandet virker ifølge Else Marie Andersens observationer, er således at få ændret på den objektgørelse mange af de tidligere anbragte har været ude for ved at »blive anbragt«, »placeret«, komme på »aflastning« osv. gennem, at Allan og Lorentz forsøger at trække den enkelte et skridt tilbage og lægge op til spørgsmålet: Hvor skal du starte for at kunne hjælpe dig selv videre? Her kan jeg på Vygotskysk vis fortsætte: »Og hvad har du brug for, for at turde tage et skridt videre, end du har turdet alene«? I bogen er dette udtrykt som Else Marie Andersens konklusion, at »de ansatte fungerer som et vikarierende eller supplerende jeg« og i den forstand kan de hjælpe med at tage det første skridt sammen med en baglænder ude i et nyt felt.

Få styr på livshistorien

Noget andet der kan eksperimenteres med er, at den enkelte kan få styr på sin livshistorie. Det er nødvendigt for, at et menneske kan få styr på sin identitet, at kende sin historie. Derfor er det godt, hvis Baglandet også giver mulighed for at danne ramme for en slags biografiværksted! Der er ofte meget arbejde at gøre her for den enkelte. Mange år der skal sorteres, gennemarbejdes og bearbejdes på en ny måde. Som en baglænder siger:



▲ »Her i Baglandet får jeg hjælp til at sætte grænser – noget jeg er ret dårlig til. Og så får jeg hjælp til at finde ud af, hvordan jeg gerne vil være. Jeg føler ikke, jeg kan være mig selv så mange andre steder end herinde«, siger Lotte, der er ældst af en søskendeflok på fem børn.

»Jeg kan fylde et helt lokale med kasser af problemer fra min barndom, fra min ekskæreste, min far og min mor. Lige nu har jeg fået åbnet for alle kasser, og det er blevet alt for meget. Derfor er jeg nødt til at lukke nogle af dem og åbne dem fra en ende af. En af gangen«.

At tage kasserne én af gangen, kan for eksempel betyde, at man, sammen med andre, kan arbejde med sin egen historie i et kompetence-perspektiv, ved at stille sig selv spørgsmål som: »Hvor boede jeg de første år i mit liv? Hvad skete der, hvem levede jeg sammen med? Og hvad lærte jeg af det?« Vel at mærke af positive kompetencer: Hvilke overlevelsesstrategier, praktiske kompetencer, måder at klare mig osv. osv. lærte jeg mig i denne periode af mit liv? På denne måde kan alle livets faser gennemgås og stykkes sammen til en positiv historie, der kan fortælles på en anden måde end

den negative, der består af svigt, angst og negative billeder.

Når det er vigtigt at lægge vægt på kompetenceaspektet i denne forbindelse, hænger det sammen med, at mange anbragte så ofte har oplevet det modsatte. At de kompetencer, de rent faktisk udviklede som en nødvendig livsstrategi, for eksempel at være god til at passe sine små søskende, fordi mor ikke gjorde det, oftest er blevet set som et problem og ikke en kompetence! Som Gry siger: »Jeg kunne høre gennem væggen, at min lillesøster græd hjerteskræende om aftenen, når hun skulle sove. Hun savnede mor, og jeg måtte ikke gå ind til hende for at give hende sutten. Det skulle de voksne nok klare«. Det at arbejde sit liv igennem ud fra en systematisk eftersøgning af forløbet: »Hvor har jeg levet sammen med hvem? og en afdækning af ressourcer: »Hvilke kompetencer udviklede jeg i den

periode i mit liv«, kan bidrage til, at der sker »alvorlig læring«.

En måde at systematisere eftersøgningen af den enkeltes kompetencer kan være at anvende Gardners intelligenser: Hvor er de stærkeste intelligenser? Hvor er de svageste? Og hvordan arbejdes der med dem? Fordelen ved at tænke intelligens på den måde, Gardner gør, er, at han definerer intelligens meget handleorienteret: »evnen til at løse problemer eller skabe produkter...« og det betyder, at intelligens pludselig ikke er noget, der er forbundet med psykologiske tests og andre eksotiske måder at eftersøge, men med praktiske problemløsningsevner på forskellige områder, som giver et langt mere nuanceret billede af et menneske.

Ét liv fortalt i flere versioner

Vi har alle forskellige historier om vores barndom, og vi har brug for forskellige historier. Vi omskriver og omdigter hele tiden ud fra de nye forståelser, vi får af os selv. Mange af de tidligere anbragte, jeg har talt med, kan kun fortælle én historie nemlig den, der er fyldt med rædsel, smerte og sorg. Ofte er den historie ikke engang intakt og sammenhængende. Adskillige af de mennesker jeg interviewede i min undersøgelse, kunne ikke huske, hvor de havde boet hvornår i deres liv. En enkelt havde sågar været hos sin rådgiver i kommunen for at få nogle årstal og datoer fra sin opvækst, for at kunne gennemføre interviewet med mig. Hun gav udtryk for, at hun ville synes, det ville være forfærdelig pinligt, hvis hun ikke engang kunne gøre rede for, hvornår hun havde boet hvor. Denne kvinde havde været anbragt 8 gange på 12 år, og havde således været udsat for, hvad jeg vil kalde et gevaldigt omsorgssvigt, først fra sin mor og dernæst fra systemet! At

kunne fortælle flere historier om sit liv er en nødvendighed for at kunne klare sig i denne verden.

Det er i denne forbindelse også tankevækkende, at mange af de mennesker, der henvendte sig på de opslag, som jeg havde sat op forskellige steder, for at få interviewpersoner til min undersøgelse om at være anbragt, begrundede deres henvendelse til mig ud fra, at de mente, at det ville være godt for dem selv, at få lov til at fortælle deres historie til et andet menneske i et stræk.

Vi har brug for at kunne fortælle vores livshistorie. Når vi får venner, kærestes og somme tider til arbejdskolleger fortæller vi dele af eller hele vores historie, og det er svært, hvis man ikke har en »passende« historie til lejligheden, som én af baglænderne siger: »Men jeg kunne sgu ikke finde på at sige i klassen, at jeg har været luder og har taget stoffer. Det er ikke til at sige i en klasse«.

Helst tre varianter

Det er brugbart at kunne mindst tre udgaver: Den officielle: »Jeg er nummer 2 af 5 søskende. Mine forældre arbejder med... vi boede... mit hjem var mest præget af... jeg flyttede som...«. Den kan fortælles på arbejde og til nye kærestes og venner, indtil de gør sig fortjent til at få en anden version, for eksempel den smertefulde: »Min mor var som regel fuld, og min far kom hjem og bankede hende. Jeg var bange og alene hele min barndom...«.

Men begge historier kan kobles sammen til en konstruktiv historie, der handler om de kompetencer, der kom ud af det levede liv, som det nu engang har været. For eksempel på denne måde: »Min mor var som regel fuld, og min far kom hjem og bankede hende! I de år lærte jeg mig selv, at være helt stille, indtil det var

overstået. Jeg blev enormt dygtig til at mærke stemninger og til at aflæse menneskers følelser, fordi jeg hele tiden skulle sørge for at forsvinde eller blive helt stille, når det trak op. Den lærdom bruger jeg i dag til...«.

Et »biografiværksted« er således et socialt læringsrum, hvor den enkelte kan få mulighed for at arbejde med at kunne fortælle sin livshistorie, samtidig med at vedkommende forsøger både at få styr på historien og samtidig »omskriver« den ved at indtænke de kompetencer, der er kommet ud af at skulle klare så mange ting selv, som et anbragt barn ofte har skullet!

Det fremgår ikke klart af bogen, om der er rum for et mere bevidst arbejde med den enkeltes biografi, selvom det fremgår, at der fortælles mange historier om det levede liv! Men hermed er ideen givet videre.

Som ramme for voksne menneskers forandring og udvikling, kan Baglandet ses som en blanding af et hjem med den tryghed og de følelser, der kan udfolde sig mere eller mindre frit under den ramme. Men ud over det, kan Baglandet forstås som et sted, hvor der er etableret forskellige iscenesættelser af situationer, som f.eks. »vejrmeldingen«, der giver mulighed for en slags øvelsesbane, hvor den enkelte har mulighed for at bearbejde sine problemer og træne sine kompetencer. Der ser endvidere ud til at være potentialer for at etablere yderligere bevidste »øvelsesbaner«.

Undervejs i bogen dukker billeder af sorg og smerte og begreber som udvikling og identitet op med jævne mellemrum. Ikke så mærkeligt, da vi mennesker jo ud over at være kød og blod også har en sjæl, der kan blive såret, en personlighed der skal skabes og en identitet der skal

udvikles. I det følgende vil jeg beskæftige mig med, hvordan mennesket kan forstås ud fra disse begreber.

Det anbragte barn – en evig livskrise?

Sårbarhed er lidt tabu i Baglandet, siger én af baglænderne, og beskriver hermed hvad hun opfatter som et af de svage punkter i dette land. Landet er ledet af mænd, hvilket selvsagt betyder, at det er maskuline energier og forståelser, der dominerer. Kvinderne mangler ind imellem en kvinde til at tale om »pigeting«, og om det der måske er mere kvinders måde at overkomme livet på:

»Hvis der er noget, jeg savner i Baglandet, er det, at der burde være mere rum til at græde. Mere sjæl, mindre facade. Lorentz er meget optaget af, at vi skal smide offerrollen. Men efter min mening skal du først græde ud!«

Umiddelbart fremstår dette udsagn som et typisk feminint udsagn: Jeg græder, når jeg bliver ked af det – modsat en typisk maskulin side: Jeg handler, jeg skal videre med mit liv. »Piveri kan ikke bruges til noget!« eller noget i den retning. Begge dele handler om, hvorledes mennesker bedst overvinder konsekvenserne af traumatiske oplevelser, som dem der er tale om, når man er blevet svigtet og har skullet forlade sin familie og måttet leve sammen med mennesker, man ikke har kunnet knytte sig til.

»Sund sorg«

Traumer, kriser, sorg og sorgprocesser er et område, der i professionelle kredse har været en del opmærksomhed på de sidste 20-25 år. Marianne Davidsen-Nielsen (1995) er én af de professionelle i Danmark, der har arbejdet mest med dette emne, både i praksis men også



teoretisk. Hun taler om kriser som: de traumatiske og sjælsrystende tab, går ind i personlighedens dybeste lag, de berører den inderste kerne, som rummer følelsen af at være sig selv og have tillid til sig selv og verden. Marianne Davidsen-Nielsen taler om »sund sorg« som en proces, hvor et menneske græder og på anden vis sørger. Marianne Davidsen-Nielsen argumenterer for, at en sund adskillellesproces også er en styrkelse af følelsen: »Jeg er mig selv, adskilt fra andre« dvs. at det at sørge er en styrkelse af selvet, fordi mennesket så at sige arbejder med at »være kun sig selv«.

Når vi sørger og dermed giver slip, så læges den sårede sjæl og det sårede selv. Prisen for at lave sit sorgarbejde som menneske er angsten. At skulle slippe grebet og i stedet mærke fortvivlelsen, gråden og vreden over tabet og over at miste er truende og angstfyldt. Det er det for alle mennesker, og for tidligere anbragte ofte meget truende, fordi den enkelte ofte er blevet »forladt« og har mistet igen og igen allerede fra starten i livet, uden der har været voksne, der har lindret, trøstet og forklaret og dermed hjulpet til at gennemleve sorgen. I min tidligere praksis som anbringelseskonsulent, har jeg mødt mange børn, der ikke havde »lært at sørge«. Det måtte de lære af plejeforældrene.

En måde at sørge på er at græde. Marianne Davidsen-Nielsen skriver meget om grådens helbredende betydning: Gråd er først og fremmest angst- og stressreducerende både fysisk og psykisk, men gråd er også en positiv måde at give slip på sig selv på i stedet for at holde fast i sig selv. Dermed mener hun, at gråden har betydning som en styrkelse af evnen til at kunne forandre sig, fordi vi må kunne give slip på noget gammelt for at kunne skabe noget nyt. Gråden giver ro

og styrke til at mestre situationen her og nu. Og på længere sigt giver den styrke til at genvinde håbet, når vi indretter os på det forandrede liv efter et tab. Men, skriver hun om gråd, det er vigtigt at skelne mellem følelsesudladninger uden fokus og gråd, hvor der grædes over, hvad man reelt er såret over eller vred over (vrede er én af sorgens følelser). Denne intellektuelle bearbejdning er en nødvendig del af sorgprocessen.

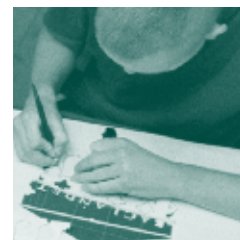
Hvad græder du over?

Problemet for tidligere anbragte kan være, at den enkelte som barn ikke har fået kvalificeret hjælp af ansvarlige og omsorgsfulde voksne i de situationer, hvor de store tab har fundet sted. Dette kan betyde, at tabene ikke er gennemlevet, men ligger som store betændte sår under overfladen, der giver sig udslag i form af angst og forvirring. Den manglende hjælp til sorgbearbejdning kan endvidere betyde, at det for mange er svært at mærke præcist, hvad det er for nogle følelser der er! Derfor kan det være konstruktivt at bibeholde Marianne Davidsen-Nielsens perspektiv på, at hvis man græder, er det kun forløsende og konstruktivt – for ikke at sige lærende, hvis man faktisk ved, hvad man græder over.

Når kvinderne i Baglandet ser dette som en svaghed i kulturen, har de ret, hvis man følger Marianne Davidsen-Nielsens teorier om grådens betydning for sorgforløsning

Aggression kan drukne i gråd

Omvendt, er det også vigtigt, ikke kun at fastholde dette perspektiv. Gråd kan nemlig også bruges af et menneske til at holde sig selv fast i et gammelt tema, for eksempel at undertrykke aggression. Da aggressionen er drivkraften til handling



er det, at undersøge følelserne et vigtigt element, og derfor handler det ikke om at græde uden at forholde sig til årsagen til sorgen.

Som der står beskrevet om den kultur bl.a. Lorentz forsøger at skabe i Baglandet: »At det drejer sig om at slippe selvmedlidenheden og komme videre med sit liv«, er dette således også et synspunkt, der er vigtigt, fordi en »selvmedlidende« gråd kan være med til at fastholde et destruktivt mønster, hvorimod en forløsende gråd, der har retning, er en måde at komme videre på. Så det er vigtigt at finde plads og rum for den forløsende, konstruktive gråd!

Uden at påstå, at jeg har været i alle nuancer af dette emne, handler det om en nuanceret forståelse af, hvad gråd er, og hvornår det er henholdsvis godt el-

▼ En afslappet stund
en typisk eftermiddag
i Baglandet.



ler skidt at græde, men ifølge Marianne Davidsen-Nielsen, så er det svært for et menneske at komme ud af angst, depression og bitterhed, hvis ikke angsten »afgiftes« gennem indsigt, gråd og vrede. I de situationer har mennesker brug for andre, som kan lytte og rumme afmagten og fortvivlelsen. Nogen, der tør være til stede, fordi de tror på at følelser ændres, når de udtrykkes, at angst transformeres, når man græder og raser, men som også ved, at mennesker ikke bør være alene, når sjælen bliver ramt af stormvejr.

Men det handler ikke om at græde hele tiden, eller sidde fast i gråd. Som Marianne Davidsen-Nielsen udtrykker det, at det, der virkelig udvikler os, er oplevelsen af, at vi kan give slip og hulke dybt over det, vi har mistet om formiddagen, og så gå i Irma om eftermiddagen. Fleksibilitet, det at turde slippe sig selv og at kunne samle sig selv igen er begreber, der er vigtige og giver større livskraft.

Psykologiske betingelser for udvikling

Menneskets kerne dannes i et samspil mellem det lille nyfødte barn og de nærmeste omsorgspersoner, og herfra fortsætter udviklingen af kernen eller selvet. De nære omsorgspersoner har derfor stor betydning for det grundlag, der bliver for det enkelte menneskes liv. Når de voksne grundlæggende svigter og er uansvarlige i deres opgaver som omsorgsudøvere, giver det voldsomme problemer for mennesket også som voksen:

»De seksuelle overgreb har været absolut det sværeste, det har som voksen givet mig de største problemer. For det har lagt grobunden for mine spiseforstyrrelser, for selvmordstanker og mit ene selvmordsforsøg. Det har betydet, at jeg har haft svært ved at knytte mig til andre folk.

Jeg har været bange for at blive sviget og har ikke haft tillid til andre», siger én af baglænderne til Else Marie Andersen, og beskriver hermed et omsorgsvigt af så voldsom en karakter, fra de nærmeste omsorgspersoner, som har fået stor betydning for hendes voksne liv, og mulighederne for at håndtere det.

Grundlaget for menneskers psykologiske udvikling er bl.a. de psykologiske betingelser, der gives for barnet under opvæksten. I dag tales der i psykologien om »det kompetente barn« (Stern 1997). Det betyder, at de førende psykologer mener, at barnet fra fødselen er udstyret med evner til at indgå i et forpligtende samarbejde med sine nærmeste omsorgspersoner, og at barnet selv tager udviklingen i egne hænder, hvis det bliver budt et kvalificeret og respektfuldt »samarbejde« med sine nærmeste omsorgspersoner.

Den spæde start og selvværdet

Den genetiske arv spiller selvfølgelig også en rolle for barnets styrke og evner til at bruge de muligheder, der er i samspillet med betingelser, men ud over det taler Daniel Stern om, at barnet danner sin kerne gennem samspillet med de nærmeste omsorgspersoner (oftest moderen). Stern har observeret samspillet mellem mange spædbørn og deres omsorgsperson og mener at kunne bevise at:

Barnet er fra starten udstyret med kompetencer til at påbegynde kontakt, opretholde kontakt og påvirke kontakt eksempelvis undgå kontakt og afslutte kontakt.

Selvet dannes af RIG systemet (Repræsentationer af Interaktioner, der er blevet Generaliseret). Repræsentationer af den anden (mor – far), som den anden er og kan være. En samspilsepisode mellem mor og barn vil i barnet optræde som »en lille men sammenhængende bid gennem-

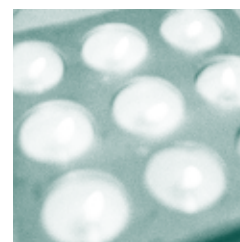
levet oplevelse«. Næste gang en lignende samspilsepisode udspiller sig, vil barnet således forvente, at episoden forløber på en bestemt måde. Når barnet får mange erfaringer med den samme slags episode, vil det hurtigt begynde at sammenholde de konkrete episoder og ud fra det danne sig et billede af den »generaliserede episode«. På den måde skaber barnet indre repræsentationer af gennemsnitlige eller prototypiske samspilsoplevelser, og har så dannet en RIG på dette område.

Moderens opgave er at give barnet et stabilt samspil og barnets opgave er at »arbejde« med sin udviklingsopgave. Den går ud på at udvikle sine evner og muligheder optimalt, herunder som det første at udvikle selvet. Et stærk og harmonisk selv skabes, hvis barnet fødes ind i en familie, hvor de nære omsorgspersoner møder barnet med det, barnet anmoder om at få, for at »passe sit udviklingsprojekt«. Det vil sige, når barnet smiler, smiler mor tilbage, når barnet pludrer, pludrer mor tilbage, når barnet græder, trøster mor osv. osv. Det kan også udtrykkes på den måde, at omsorgsgiveren »samarbejder« med barnet på barnets præmisser.

Hvis dette er tilfældet, kan barnet udvikle en kerne, der er fyldt med både selvværd (jeg er værdifuld, for jeg får det, som jeg har brug for) og tillid i form af tiltro til omverdenen (jeg kan have tillid til andre, de giver mig det, jeg har brug for). Et sådant barn vil vokse op med en indre »følelse« eller en indre »beslutning« om både at have værdi i sig selv, men også med en tro på, at andre mennesker har positiv vilje og ønsker til at indgå i et samspil.

Tidlige forstyrrelser

Et barn, der bliver omsorgssvigtet i sine tidlige år, kan få en helt anden indre





følelse og oplevelse og dermed en helt anden »beslutning« inde i sig selv, i selvet. Jeg skal prøve at forklare, hvorledes et menneske kan få dannet et RIG-system i kernen, der skaber problemer for barnet senere i livet. I de tilfælde hvor »mor« (eller den/de andre nære omsorgsperson) er uberegnelig, og ikke er stabil i sin kontakt med barnet, men måske kun til rådighed for barnet hver anden gang, bliver betingelserne for barnets udviklingsopgave dårlig. Det samme er gældende, hvis mor ofte er vred, fuld, sur eller slet ikke er psykisk til stede (ofte på grund af egne problemer) og derfor ikke er i stand til at »aflæse« sit barns signaler om samspil. Under sådanne vilkår, kan barnet få problemer med sin dannelse af selvet og dermed også med sin identitetsudvikling.

Hvis barnet bliver omsorgssvigtet på denne måde i starten af sit liv og for eksempel oftest bliver afvist af mor, kan der ske det, at barnet danner en RIG (Repræsentationer af Indre Generaliseringer) omkring kontakt, hvor kærlighed er lig med afvisning.

Jeg vil forsøge at forklare, hvordan det kan ske. Når barnet oplever følgende: »Jeg smiler til mor, men mor afviser ser vred ud. Altså at smile og min indre følelse af glæde hænger åbenbart sammen med afvisning«. Hvis dette gentager sig mange gange, vil barnet danne en RIG omkring kontakt (eller kærlighed), der på én eller anden måde er forbundet med afvisning og en følelse af manglende værdi: »Jeg smiler: Mor afviser mig: Jeg er ikke noget værd! Og smil er lig med vrede/afvisning«. Barnet træffer en indre, følelsesmæssig eller kropslig »beslutning« om, at sådan ser verden ud, eller sådan er logikken omkring kontakt/kærlighed.

Det er i denne forbindelse vigtigt at vide, at den grundlæggende dannelse af

selvet, sker på et tidspunkt, hvor barnet ikke er i stand til med hjernen at træffe beslutninger eller at bearbejde samspillet. Derfor er det »følelsesmæssige« eller »kropslige« beslutninger, der træffes på dette tidspunkt i et menneskes liv, og som registreres som indre beslutninger og mønstre i sindet. Derfor er det også kompliceret og hårdt arbejde at bearbejde dette senere i livet.

Når én af kvinderne siger: »Jeg har altid tilpasset mig. Jeg har altid været høflig overfor andre, og det vil jeg gerne være. Når jeg har drukket mig stiv, har jeg ikke kunnet gemme mig bag min facade, så udstråler jeg svaghed og angst. Og det kan den slags fyre lugte på lang afstand«, kan det afspejle problemerne med en måde at være i et samspil på, hvor der tidligt i livet har fundet mange episoder sted, som på én eller anden måde har »lært« hende et mønster, hvor undertrykkelse bliver en del af et gentaget mønster.

For at barnet kan klare sit udviklingsarbejde, er der brug for stabile og ansvarlige voksne, som barnet kan stole på, og som klarer opgaven uden at forgribe sig på barnet hverken fysisk eller psykisk. Et barn, der bliver udsat for seksuelle overgreb, mister troen på og tilliden til voksne og får svære problemer med sin evne til at knytte sig til andre mennesker, som citatet også viser, og bliver dermed nødsaget til at bearbejde denne problematik som voksen, for at komme videre med sit liv.

Gamle mønstre i nye relationer

Det mønster, der dannes tidligt i spædbarnets liv kaldes også et tilknytningsmønster. Ifølge den norske psykolog Øvreeide (1995) kan tilknytningsmønstret også forstås som en kommunikationsudformning. Den måde tilknytningsmøn-

stret oprindelig er dannet, bliver samtidig den måde barnets kommunikation bliver organiseret på, og findes også i den voksnes måde at fungere på.

Tilknytningsmønsteret kan vise sig i kommunikationen på den måde, at et menneskes erfaringer med disse tidligt skabte samspilsepisoder med mor har en tendens til at gentage sig. For eksempel i relation til det tidligere nævnte eksempel: Et menneske, der har lært, at følelsen af kontakt/glæde er lig med afvisning, vil »forsøge« (på et ubevidst plan) at få samspil med andre mennesker til at indeholde dette mønster. Altså finde partnere og venner, hvor dette mønster bliver en del af samværet eller af den grundlæggende konstruktion.

Langt de fleste tidligere anbragte har i et eller andet omfang været omsorgssvigtede i de første år af deres liv, eller i alle tilfælde ikke haft optimale betingelser for at danne en stærk, indre kerne fyldt med selvværd! Dette kan være den psykologiske forklaring på, at mennesker med omsorgssvigt i bagagen slås med angst og manglende selvværd.

Flere af baglænderne beskriver levende nogle af de sår og psykologiske problemer, der er blevet påført deres sjæl igennem den opvækst, de nu har haft, som for eksempel dette udsagn:

»Når nogen kommer tæt på mig, bliver jeg bange og får lyst til at skrike. Først nu som 30 årig har jeg prøvet at have en kæreste i mere end tre måneder, for jeg har ikke turdet være glad for et andet menneske før«.

Konsekvensen af, at et barn bliver udsat for et omsorgssvigt, og dermed ikke får de nødvendige betingelser for at »passe sit udviklingsprojekt« ved vi således en del om fra den psykologiske videnskab. Næste spørgsmål er så, hvordan et menneske

dels kan leve med de sår, der bliver påført af en sådan opvækst, og dels kan udvikle sig, så nogle af de destruktive mønstre forsvinder eller ændres, og tilliden til én selv og omverdenen bedres. Det er spørgsmål, der rejser sig oven på denne forståelse, og det får mig til at gå videre med at beskrive, hvordan menneskers identitet dannes.

Den løbende identitetsdannelse

Jeg vil nu antage, at »kernen« i mennesket dannes på den måde, som Stern beskriver. Næste emne er, hvad identitet er for noget, og hvordan en sådan dannes. I dag opfatter de fleste teoretikere identitet som noget, mennesket arbejder med hele livet, og som vi aldrig bliver færdige med at arbejde med. Vi arbejder med det gennem en slags »forhandlinger« med os selv inden i og med de andre om, hvem vi gerne vil være. Og vi danner os selv ud fra hvilke kategorier, vi oplever, at vi tilhører.



◀ »Jeg bliver aldrig færdig med at finde ud af, hvem Lorentz (til højre) er. Det er en proces, der varer ved, indtil jeg lig-ger med hovedet på puden og har fem minutter tilbage af livet«, siger Lorentz Lindemann, der er initiativtager til Baglandet.

Laursen (1998) taler om begrebet social identitet og anfører, at den består af en objektiv og en subjektiv side. Den objektive side refererer til sociale fakta, til en verden af sociale fakta som for eksempel at tilhøre en kategori som: At være dansker, at være arbejder, osv.! I relation til dette emne, kan den objektive sociale identitet siges at være »tidligere anbragt«.

Den subjektive side af dette er, hvordan det opleves at tilhøre den kategori, vi tilhører. I dette tilfælde, for eksempel hvordan en tidligere anbragt oplever det, at tilhøre kategorien af »tidligere anbragte«. Én af de interviewede udtrykker sin følelse af dette på denne måde:

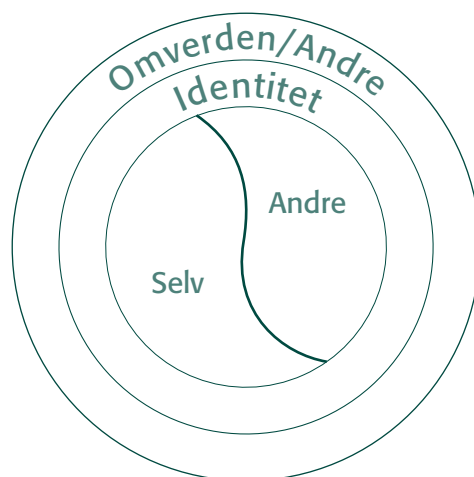
»Jeg betragter mig selv som baglænder. Det ligger i mit blod. Det er noget meget dybere end at have venner. Jeg føler på en måde, at jeg hører til en indianerstamme, der hedder baglænderne. Noget jeg er stolt af at høre til, og jeg vil være meget ked af det, hvis det forsvandt, for det giver mig et tilhørsforhold«.

Udsagnet viser en oplevelse af stolthed og glæde ved at være en del af en »kategori«, der på en eller anden måde adskiller sig meget fra andre »kategorier« den pågældende måtte tilhøre. Der er noget helt særligt ved denne »kategori«, som ser ud til at betyde følelsen fællesskab og dybere forståelse. En følelse og forståelse, som for eksempel et menneske fra kategorien »aldrig været anbragt« formentlig ikke ville kunne identificere sig med.

Den indre og den ydre identitet

Mange teoretikere taler om, at identiteten har en inderside og en yderside. Indersiden er den personlige oplevelse af os selv, mens ydersiden er den side af os selv, vi viser omverdenen, og som bidrager til, hvordan omverden forstår én.

Denne tegning kan illustrere hvad jeg mener:



Identitetens inderside, på tegningen den inderste cirkel: Selvet er der, hvor man oplever sig selv »indeni«: »Hvem er jeg egentlig, og hvordan opleves det at være mig, som den jeg er«. Herinde gemmer sig den grundlæggende følelse, der blev skabt af de psykologiske betingelser. En indre følelse under vores handlinger som for eksempel giver et menneske en grundlæggende opfattelse af at være OK – eller en grundlæggende opfattelse af det modsatte.

Som det fremgår af beskrivelserne i denne bog, er stedet »indeni« for mange baglændere fyldt med angst, forvirring, kaos og ensomhed. Det er ikke altid lige rart at gå derind, som en baglænder siger: »For mig er samværet i Baglandet en læring i at udvikle en uudviklet side af mig selv. Nemlig den, der ikke altid føler sig berettiget til at være den, jeg er!« At have en oplevelse af, ikke at »være berettiget til at være den, man er«, giver selvsagt et pinefuldt møde mellem det indre og det ydre, og det kræver både mod og styrke at arbejde med denne position: mødet med sit indre. Det fremgår samtidig af citatet, at Baglandet på én eller anden måde gør

dette møde muligt gennem samværet med andre ligestillede.

Den anden ring: Identitetslaget, kan forstås som handlinger, hvor den livslange udvikling gennem evige »forhandlinger« med sig selv om, hvem man vil være. Vi skaber identitet gennem at tale med andre mennesker og gennem det, de siger til os. De andre er på en måde med til at fortælle os, »hvem vi er«. Vi bruger også vores energi på noget, man kunne kalde »identitetsforhandlinger«. »Hvor vil jeg være ligesom de andre, og hvor vil jeg være anderledes!« (Laurson 1998).

Hvis de to dele hænger sammen på en sådan måde, at et menneske forstår sig selv indeni, også selvom det ind imellem er pinefuldt, og samtidig er i stand til at bruge denne viden om sig selv til at skabe et konstruktivt samspil med andre, så kan man måske sige, at vedkommende har en god livskraft.

At arbejde med sin livskraft

I Baglandet ser det ud som om, at der gives mulighed for at den enkelte kan få mulighed for at arbejde med sin livskraft: »I Baglandet bliver der arbejdet med ens bevidsthed, hvis man tør vende vrangen ud på sig selv, som jeg valgte at gøre...«. Det, at vende vrangen ud på sig selv betyder, at der bliver basis for at forstå indersiden og dernæst kan begynde at arbejde med sammenhængen til ydersiden, og den måde man agerer sammen med andre på.

Det ser således ud som om det, der foregår i Baglandet, blandt andet er et samspil mellem mennesker, der giver livskraft. En af de interviewede siger: »for at blive bevidst om sig selv (indersiden/kernen) er man nødt til at tale med andre« (ydersiden/de andre). Slutteligt når han frem til at formulere noget, der i den

grad begynder at ligne »livskraft«: »På et tidspunkt begynder jeg at få øje på mig selv!«. (sammenhængen mellem de to dele).

En anden af de interviewede taler om sine »identitetsforhandlinger« på denne måde:

»For at overleve har jeg spillet roller. Jeg har været alle mulige andre. Jeg blev mobbet i skolen, havde ikke nogen identitet; så jeg har været nødt til at skabe mig en facade. (...) Derfor blev jeg dygtig til at imitere andre mennesker (...) På et tidspunkt var jeg også Lorentz. Jeg så jo, hvilken effekt han havde på folk, så jeg imiterede ham. Men selve arbejdet for at nå til, hvor jeg står i dag, har været mit eget. På et tidspunkt valgte jeg at sige til mig selv: Jeg starter helt forfra. Nu vælger jeg, hvem jeg gerne vil være, og det har været mit arbejde lige siden: at fastholde det menneske, jeg er i dag!«

Det lyder som om, at Thomas er kommet et godt stykke vej i retning af, at få en mere sammenhængende identitetsopfattelse ud fra hans eget valg om, hvem han gerne vil være og gennem de mennesker, han har brugt og bruger til at spejle sig i. Det fremgår også tydeligt, at han har haft hårdt brug for sine sammenligninger med Lorentz på sin vej frem: »Ham vil jeg godt være ligesom«, siger han, men samtidig beskriver han, at han i dag er nået til at kunne stå mere på sine egne ben og kan arbejde med: »Hvem er jeg, og hvem vil jeg være«, mere frit end blot at bruge Lorentz som model.

Tilbage til Gardners intelligenser

At kunne leve med eller håndtere sig selv og sit samspil med andre, er det Gardner taler om, som den personlige (interpersonelle) og den intrapersonelle intelligens. Når der tales om psykologiske betingelser



og psykologisk udvikling, er det særligt forbundet til de to intelligenser. Ligeledes identitetsbegrebet og den livslange udvikling af identiteten, har at gøre med hvordan den personlige intelligens, det at forstå sig selv, spiller sammen med den intrapersonelle intelligens, det at forstå andre.



Tilbage er den spirituelle intelligens, der har med håndtering af livets store spørgsmål at gøre: Hvad er meningen med livet? Hvad tror jeg på? Hvorfor skulle netop jeg have sådan et liv? Hvordan kan jeg overkomme livet? Jeg kan naturligvis ikke besvare de spørgsmål, men ud over at det er et menneskeligt vilkår, at tumle med disse spørgsmål, så jeg har en oplevelse af, at intensiteten af nogle af de spørgsmål er koblet sammen med blandt andet tab, traumer og livskriser.

Marianne Davidsen-Nielsen omtaler en amerikansk psykiater, Irvin D. Yalom, der beskriver angst som et symptom på, at man ikke mestrer de forsvarsmekanismer, der relaterer sig til tilværelsens fire grundvilkår: Døden, friheden, aleneheden og meningsløsheden. Når vi rammes af en truende begivenhed, har vi mennesker ikke altid ord for angsten, fordi vi rammes på de eksistentielle vilkår, der hører livet til, men på en måde som gør, at vi mennesker ikke altid kan forstå angsten. Den er navnløs, og før den får et navn, vil det opleves som hjertebanken, forvirring, svimmelhed og angst. Derfor må det enkelte menneske sammen med andre lede efter »navnet«: Hvad handler denne angst om, hvor kommer den fra? Hvad har den forbindelse til?

Det vil sige, at der må arbejdes med at besvare de spørgsmål for os selv. Og det er store filosofiske spørgsmål, som ikke uden videre lader sig besvare. Men det er ikke desto mindre både vigtigt og

meningsfuldt på sin vej som menneske, at beskæftige sig med »de store spørgsmål«. Et spørgsmål som: Hvad er døden? lader sig ikke lige besvare, men et spørgsmål som: Hvordan har jeg det selv med døden, og at tænke på at jeg ikke er udødelig? er et spørgsmål som kan vendes og drejes ud fra erfaringer og oplevelser med døden. Eller et spørgsmål som: Hvordan har jeg det med »alenehed«? kan vendes og drejes på mange måder.

Spørgsmålet om mening eller meningsløshed er måske det allervigtigste. Det mente i alle tilfælde den franske filosof Albert Camus, som i 1967 indleder en bog med følgende synspunkt: »Der findes kun ét virkeligt alvorligt filosofisk problem: Selvmordet. At afgøre om livet er værd at leve eller ej, er at besvare filosofiens grundspørgsmål. Alt det øvrige, om verden har tre dimensioner, om ånden kan inddeles i ni eller tolv kategorier, kommer i anden række!« Jeg er enig med Camus så langt, at det at finde ud af, hvad der gør livet værd at leve, er et grundspørgsmål vi alle beskæftiger os med, men også det kan stilles mere enkelt for det enkelte menneske, og derud fra undersøges nærmere: Hvad gør livet værd at leve for mig?

Afslutning – en vision

Jeg drømmer om et Danmark med mange flere Baglande. Der er konstant ca. 14.000 børn anbragt uden for eget hjem i Danmark. Som det fremgår, er det langt fra altid, at liv der er startet med slemme omsorgssvigt fra de nærmeste efterfulgt af et antal mere eller mindre vellykkede anbringelser betyder, at det anbragte barn får en nem og problemfri voksentilværelse. Langt fra. Som det fremgår i starten af dette indlæg, så viser adskillige undersøgelser, at dette langt fra er tilfældet. Cirka



halvdelen af de børn der bliver anbragt, har problemer af én eller anden karakter som voksne. Hvorvidt dette primært skyldes de omsorgssvigt, den enkelte er blevet udsat for eller de forkerte og for dårlige anbringelser, med efterfølgende skift, som nogle anbragte bliver udsat for, eller en kombination af begge dele vil jeg ikke gå ind i her. Denne diskussion vil føre alt for vidt i denne sammenhæng.

Jeg vil derimod påpege, at uanset hvad årsagen måtte være, så ser det ud som om, at vi i dette land ikke magter som professionelle at gribe tidligt nok ind eller at komme børnene tilstrækkeligt til hjælp i tide. Når det forholder sig således, uanset hvad årsagen så er, så er det mindste vi kan gøre, at rette op på de mangler og fejl der begås, ved at medvirke aktivt til, at et sted som Baglandet eksisterer, og måske oven i købet, at der oprettes flere Baglande i Danmark, end de to (Århus og København) der findes på nuværende tidspunkt.

Og ellers vil jeg slutte af med følgende ord til baglænderne. Jeg har skrevet denne indledning med dyb forståelse og respekt for det store krævende personlige arbejde, jeg ved, at I hver især må lave, for at komme videre i jeres liv. Jeg har gennem mit mangeårige arbejde med både anbragte og tidligere anbragte så mange gange fået et dybt indblik i, hvordan det er, at skulle slås med så mange problematiske odds i sin livsbane. Men jeg har lært meget af jer »tidligere anbragte«! Mange af de »store spørgsmål« har alle vi mennesker til fælles, og jeg har lært at se på livet fra mange humoristiske og skæve vinkler, gennem de snart 30 år jeg har arbejdet med området. Det har beriget mit liv.

Jeg har altid ment, at én af mine opgaver har været at forsøge at formidle faglig viden til de mennesker, der kan bruge den. Jeg har forsøgt at skrive dette indlæg på en sådan måde, at de teoretiske perspektiver, jeg har inddraget kan forstås

▲ Maden står klar til at spise. Så hvorfor ikke gå ombord i måltidet – og nyde livet. For nogle baglændere står et kaotisk indre i vejen for et godt hverdagsliv.

både af jer baglændere og af de ansatte i Baglandet. Jeg ved godt, at det ikke er nemt alligevel uanset, hvor meget umage jeg har gjort mig. Men jeg vil opfordre til, at I bruger disse sider: Diskuterer dem med hinanden og anvender dem til at sætte jeres dagligliv og ideerne med Baglandet i et teoretisk perspektiv. Ikke fordi teori er sandheden, for det er den ikke, men vi kan bruge teori til at blive klogere på det liv, vi skal leve.

Min hensigt har været at bidrage med forskellige vinkler, som I alle kan bruge i jeres samvær i Baglandet.

Karin Kildedal
Socialrådgiver, cand.scient.soc., ph.d.
Aalborg Universitet

▼ Baglandet udvikler sig hele tiden, men måltidet forbliver det daglige omdrejningspunkt.

Anvendt litteratur

Kildedal, Karin: Det anbragte barn. Dafolo 1995

Kildedal, Karin og Laursen, Erik:

»Alvorlig læring« som forandringsproces. Nordisk Socialt Arbeid nr.1. 1999

Laursen, Erik (Benny Jacobsen m.fl.) kapitel 5 i Sociologi og modernitet. Columbus 1998

Gardner, Howard: De mange intelligensers pædagogik. Gyldendal 1997

Illeris, Knud: Tekster om læring.

Roskilde Universitetscenter 2000

Stern, Daniel: Barnets interpersonelle univers. Hans Reitzel 1997

Davidson-Nielsen, Marianne:

Blandt løver. Munksgaard 1995

Øvereide, Haldor: At tale med børn. Reitzel 1995



Fakta om baglændere

Bogen om Baglandet er ikke en videnskabelig rapport, der dokumenterer baglænders sociale belastning som børn og unge. Alligevel vil jeg kort gengive et journalistisk sammendrag af svarene på det spørgeskema, jeg brugte som udgangspunkt for interviewene. For de er tankevækkende. De giver et samlet billede af voksne, der som børn og unge har været udsat for tab, svigt, brud og manglende omsorg. Kort sagt belastninger, der påvirker deres evne til at mestre livet i dag.

Skilsmissebørn

Næsten alle de interviewede baglændere – 16 ud af 19 – er ikke vokset op sammen med deres biologiske mor og far. Enten er forældrene blevet skilt, eller også var deres mor alene, da de blev født. Fire af baglænderne har aldrig mødt deres biologiske far. To baglændere, har først fået kontakt til deres far som unge/voksne.

Andre tre baglændere mistede som børn deres far på grund af dødsfald. Eller sagt med andre ord:

Kun hver anden baglænder har haft kontakt til deres far, da de var børn. Og hver anden er vokset op med en stedfar.

Flere baglændere havde ikke kendskab til deres biologiske far, før de kom i puberteten, og det har skabt store identitetsmæssige problemer. Baglændernes relation til deres stedfædre har mildt sagt

være problematisk. I hvert fald siger de selv, at de som børn har følt sig forskelsbehandlet, uelsket eller valgt fra i forhold til andre søskende eller i forhold til moderen. Enkelte fortæller, at de har fået tæv, har været udsat for psykisk terror eller har følt sig sexualiseret af den fungerende far i familien.

Næsten alle var anbragt

Baglandet er som bekendt et mødested for tidligere anbragte, så det er naturligt, at stort set alle – 18 ud af 19 interviewede baglændere – har været anbragt uden for hjemmet som børn eller unge. Cirka halvdelen i plejefamilie og den anden halvdel på døgninstitution. Ud af 19 interviewede har kun otte været anbragt én gang. Resten har været anbragt mellem to og fem gange som børn og unge.

I samtalerne med baglændere er der en tendens til, at anbragte i plejefamilier generelt har haft sværere ved at sætte ord på deres problemer med at være anbragt i modsætning til anbragte på døgninstitution. Døgnanbragte har i højere grad haft en klar identitet som anbragte. Måske fordi dagligdagens virkelighed op gennem barndommen har tydeliggjort for dem, at de ikke var alene om at være anbragte.

Hver anden knækker i puberteten

Meget markant er det, at problemerne i hjemmet først kulminerer for den unge



– eller først bliver opdaget – i puberteten. I hvert fald er halvdelen af baglænderne først anbragt som 13-14-15 årige. Den anden halvdel har været anbragt som børn.

Kun to oplever anbringelsen som en lykkelig tid. Den ene var anbragt i ét forholdsvis stabilt forløb hos en plejefamilie fra 15 måneders alderen, indtil han blev voksen. Den anden blev anbragt hos sin klubpædagog som 16 årig efter en barsk opvækst hos en psykisk syg mor. De andre baglændere tænker ikke tilbage på tiden hos plejefamilien som en rar og lykkelig periode. Snarere tværtimod. Flere af de unge piger har selv bedt om at blive flyttet fra plejefamilien efter nogen tid, blandt andet fordi de følte sig forskelsbehandlet i forhold til plejefamiliens »egne« børn.

Når psyken knækker

Stort set alle baglændere har psykiske problemer i større eller mindre grad. De fleste i form af angst, eksistentiel ensomhed eller blot tunge tanker, der har udmøntet sig i forsøg på selvmord hos otte baglændere, og endnu flere har jævnligt tanken om at gøre en ende på livet.

Tre kvinder har været indlagt på psykiatrisk afdeling på grund af grænsepsykose og depression. En enkelt har diagnosen borderline uden at være tilknyttet psykiatrien. En anden har af sin psykolog fået diagnosen PTSD, Post Traumatisk Stress Disorder – en stresstilstand, der kan opstå efter massiv belastning.

De fleste baglændere har som børn haft faglige eller sociale problemer i skolen. Flere er blevet mobbet, og en del har været i kontakt med skolepsykologen, hvor de blandt andet har fået mere udefinerlige diagnoser som utilpassede, uunderviselige, DAMP m.m.

Hver anden er uddannet

Halvdelen af baglænderne har en uddannelse. Typisk er det korte eller mellem lange uddannelser som social- og sundhedsassistent, frisør, lærer, pædagog, automekaniker, konstabel, smed, fotograf eller journalist. En enkelt har taget en længere varende universitetsuddannelse.

En baglænder er uddannet inden for det alternative som massør. Dét at have en uddannelse er tilsyneladende ikke en

► Halvdelen af de interviewede baglændere har en mellem-lang uddannelse, og mange af de andre kæmper for at få en uddannelse. De fleste vil gerne arbejde med mennesker, der har brug for hjælp.



garanti for at være i job. I hvert fald modtager fem af de 10 uddannede baglændere kontanthjælp på grund af psykiske og sociale problemer, der gør dem ude af stand til at passe et job inden for deres fag.

Ud af samtlige 19 interviewede baglændere er hver anden på kontanthjælp, revalidering, sygedagpenge eller pension. Fem baglændere er i gang med et studie eller uddannelsesforløb. Den ene som pædagogstuderende, en anden som automekaniker og to læser HF som forberedelse til at komme ind på en uddannelsesinstitution, mens den sidste er i gang med uddannelsen som massør. Knap hver anden baglænder har fast arbejde.

Mange misbrugere

Mange baglændere kommer fra familier med misbrug af stoffer eller alkohol. Ikke færre end 13 baglændere angiver, at de er vokset op i hjem, hvor deres mor, far eller stedfar var misbruger. Og flere har mistet én af deres forældre, som er døde af druk eller narko.

Det kan være svært at vurdere, hvor mange baglændere der har et misbrug af stoffer, for hvornår er man misbruger? Når man ryger hash hver dag? Når man tager kokain hver weekend? Eller når

man kun ryger »to-tre gange om ugen, når jeg har lyst, men jeg har styr over det«?

13 baglændere fortæller selv, at de har – eller har haft – et forbrug af hash, kokain, amfetamin eller andre euforiserende stoffer, der i en periode har gjort dem afhængige. Enkelte har været på narkoafvænningsbehandling, men er ikke kommet ud af deres hashmisbrug.

Nogle baglændere doper sig stadig – med hash, speed eller andet – op til flere gange om ugen – typisk i weekenden.

To baglændere er vokset op hos psykisk syge forældre med psykiatriske diagnoser. Men der tegner sig også et billede af massiv psykisk uligevægt blandt mange af de andre baglænders forældre, når de fortæller om den del af deres opvækst, der er foregået i hjemmet.

Seksuelle overgreb

Ni ud af 12 interviewede kvinder har været udsat for seksuelle overgreb i form af incest, voldtægtsforsøg eller fuldbyrdet voldtægt som børn eller som unge. Men også enkelte af mændene har været udsat for seksuelle overgreb. Måske endda flere, end man tror. I hvert fald ønskede nogle af mændene ikke at uddybe emnet under interviewet.



Baglandet ligger på 3. sal i et baghus på Vesterbrogade i København. For en gruppe af tidligere anbragte udfylder Baglandet et stort tomrum. Her kan de få råd og støtte.

Denne bog prøver at tegne et billede af, hvorfor tidligere anbragte har brug for et sted som Baglandet.